

BANCA
NAȚIONALĂ
A ROMÂNIEI

România – Zona Euro Monitor

Un nou șoc energetic

Nr. 21 | An 8 | 2026

România – Zona Euro Monitor

Un nou șoc energetic

Echipa de proiect

Coordonator:

Academician Daniel DĂIANU

Grup de lucru:

Amalia FUGARU

Anca GĂLĂȚESCU

Dorela MACEDON

Gabriela MIHAILOVICI

Bogdan MOINESCU

Ioana MUNTEAN

Florian NEAGU

Iulian PANAIT

Copyright pentru document © Banca Națională a României |

Str. Lipscani nr. 25, cod 030031 |

Note:

Opiniile exprimate nu angajează decât autorii și nu pot fi considerate ca reprezentând o luare de poziție oficială a Băncii Naționale a României.

Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative și necomerciale și numai cu indicarea sursei. Drepturile rezervate pentru textele individuale © autorilor.

Sursa datelor statistice utilizate în texte, grafice și tabele este indicată numai atunci când acestea sunt furnizate de alte instituții decât Banca Națională a României.

În procesul de elaborare a acestui raport au fost utilizate, în mod limitat, instrumente de inteligență artificială generativă pentru sprijin în documentare. Aceste instrumente nu au fost utilizate pentru generarea automată a concluziilor sau a interpretărilor analitice. Analiza, selecția surselor și evaluarea informațiilor au fost realizate integral de autori.

CUPRINS

LISTA ABREVIERILOR	5
Introducere	8
Sinteza – Teme de analiză și matricea riscurilor	15
A. Teme de analiză	15
B. Tabloul de bord al robusteții/rezilienței în UE și România	19
C. Definiția conceptului de reziliență	21
PARTEA 1: PROVOCĂRI ȘI PRIORITĂȚI ALE UNIUNII EUROPENE ÎN ACTUALUL CONTEXT GLOBAL	24
1. Uniunea Europeană în 2026, un al doilea an de schimbări seismice	25
1.1. UE între geopolitica și geoeconomia globală	25
1.2. Politica externă a Uniunii în 2026 se raportează la geopolitica globală	28
1.3. Politica internă a Uniunii în 2026 se adaptează geoeconomiei globale	41
PARTEA 2: PIAȚA UNICĂ	53
2. Aspecte legate de modificarea legislației europene în domeniul migrației	54
2.1. Context și unele definiții	54
2.2. De la cooperare interguvernamentală la sistem comun de azil (cadrul normativ până în anul 2015)	55
2.3. Criza din 2015 și răspunsul legislativ european	57
2.4. Pactul privind Migrația și Azilul: arhitectura unui sistem reformat (2020-2026)	59
2.5. Traiectoria legislativă a Regatului Unit (1999-2026)	61
2.6. Divergențe legislative: state membre cu regimuri distincte	62
3. Competitivitatea în domeniul <i>high-tech</i> în Uniunea Europeană	64
3.1. Elemente ale evoluției sectorului <i>high-tech</i> în statele Uniunii Europene	65
3.2. Provocări în calea inovării în cazul Uniunii Europene	70
PARTEA 3: EVOLUȚII MACROECONOMICE ȘI FINANCIARE	73
4. Stadiul îndeplinirii criteriilor nominale de adoptare a monedei euro	74
5. Evoluția sectorului financiar bancar	78
5.1. Evoluția sectorului bancar	78
5.2. Evoluția sectorului financiar nebanca și a legăturilor cu sectorul bancar	82
6. Evoluția sectorului non-bancar	85

PARTEA 4: ASPECTE CLIMATICE ȘI UMANITARE GLOBALE	92
<u>7. Acțiuni pentru abordarea provocărilor generate de schimbările climatice</u>	<u>93</u>
7.1. Reconfigurarea geopoliticii climatice – Retragerea Statelor Unite din acordurile internaționale (2025-2026)	93
7.2. Temperaturile din 2025 – printre cele mai mari din istorie. 2026 – anul testelor de foc pentru acțiunea climatică globală	97
7.3. Tabloul de monitorizare a riscurilor climatice asupra sectorului bancar românesc – 2025	100
<u>8. Insecuritate alimentară</u>	<u>101</u>
8.1. Foamete și acuzații de genocid în Sudan	102
8.2. Gaza – criza umanitară și planuri pentru reconstrucție	105
8.3. Războiul din Orientul Mijlociu	107
BIBLIOGRAFIE	109

LISTA ABREVIERILOR

AAF	Asociația Administratorilor de Fonduri din România
AMRR	<i>Asylum and Migration Management Regulation</i>
ASF	Autoritatea de Supraveghere Financiară
AEAPO / EIOPA	Autoritatea Europeană pentru Asigurări și Pensii Ocupaționale
AEVMP / ESMA	Autoritatea Europeană pentru Valori Mobiliare și Piețe
BCE / ECB	Banca Centrală Europeană / <i>European Central Bank</i>
BEI / EIB	Banca Europeană de Investiții / <i>European Investment Bank</i>
BERD / EBRD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare / <i>European Bank for Reconstruction and Development</i>
BM / WB	Banca Mondială
BNR	Banca Națională a României
BRI / BIS	Banca Reglementelor Internaționale / <i>Bank for International Settlements</i>
CFM / MFF	Cadrul Fiscal Multianual / <i>Multiannual Fiscal Framework 2021-2027 și 2028-2034</i>
CBAM	<i>Carbon Border Adjustment Mechanism</i> / Mecanismul de Ajustare a Carbonului la Frontieră
CE / EC	Comisia Europeană / <i>European Commission</i>
CEE	Grupul statelor din Europa Centrală și de Est
CNSM	Comitetul Național de Supraveghere Macroprudențială
COP30	Conferința Organizației Națiunilor Unite privind schimbările climatice, din 2025
COP31	Conferința Organizației Națiunilor Unite privind schimbările climatice, din Turcia, 2026
EASO	<i>European Asylum Support Office</i>
E6	Grupul miniștrilor de finanțe din 6 state membre: Germania, Franța, Italia, Polonia, Țările de Jos și Spania
E6+	Oricare stat membru care se alătură grupului E6
ECF	<i>European Competitiveness Fund</i>
EPA (Capitol 1)	<i>Economic Partnership Agreement</i>
EPA (Capitol 7)	<i>Environmental Protection Agency</i>

ESMA	<i>European Securities Markets Authority</i>
Europol	<i>European Union Agency for Law Enforcement Cooperation</i>
Eurojust	<i>European Union Agency for Criminal Justice Cooperation</i>
EUAAA	Agenția Europeană pentru Azil
FAO	<i>Food and Agriculture Organisation of the United Nations / Organizația pentru Alimentație și Agricultură a Națiunilor Unite</i>
FAS	Forțele Armate Sudaneze
FED	Banca Centrală a SUA
FMI / IMF	<i>Fondul Monetar Internațional / International Monetary Fund</i>
FRC	<i>Famine Review Committee</i>
GNL	Gaze Naturale Lichefiate
G7	Grupul celor șapte state puternic dezvoltate: Canada, Franța, Germania, Italia, Japonia, Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord și Statele Unite ale Americii
IA	Inteligența Artificială
IAA	<i>Industrial Accelerator Act</i>
IEA	<i>International Energy Agency / Agenția Internațională a Energiei</i>
IFN	Instituție Financiară Nebancară
IPC	<i>Integrated Food Security Phase Classification / Cadrul Integrat de Clasificare a Securității Alimentare</i>
IPCC	<i>Intergovernmental Panel on Climate Change</i>
IRA	<i>Inflation Reduction Act / Legea pentru reducere a inflației în SUA</i>
MRR	Mecanismul de Redresare și Reziliență
NATO	<i>The North Atlantic Treaty Organization</i>
NBFI	<i>Non-bank financial institutions</i>
NGEU	<i>Next Generation EU</i>
NSFR	<i>Net Stable Funding Ratio</i>
OCDE	<i>Organisation for Economic Cooperation and Development</i>
OCHA	<i>United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs / Biroul ONU pentru Coordonarea Afacerilor Umanitare</i>
OEEC	<i>Organisation for European Economic Cooperation</i>
OMC / WTO	<i>Organizația Mondială a Comerțului / World Trade Organization</i>
OMS	Organizația Mondială a Sănătății

ONU / UN	Organizația Națiunilor Unite / <i>United Nations</i>
PDE	Procedura de Deficit Excesiv
PE / EP	Parlamentul European / <i>European Parliament</i>
PNRR	Planul Național de Redresare și Reziliență
PSC	Pactul de Stabilitate și Creștere
RRF	<i>Recovery and Resilience Facility</i>
SAFE	<i>Security Action for Europe aimed at strengthening EU defence</i>
SEC	<i>Securities and Exchange Commission</i>
SUA	Statele Unite ale Americii
TFUE	Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene
UE / EU	Uniunea Europeană / <i>European Union</i>
UEI	Uniunea Economilor și a Investițiilor
UEM	Uniunea Economică și Monetară
UNCTAD	<i>United Nations Conference on Trade and Development</i>
UNDP	<i>United Nations Development Programme</i>
UNEP	Programul ONU pentru Mediu
UNFCCC	<i>United Nations Framework Convention on Climate Change</i>
UNHCR	<i>United Nations High Commissioner for Refugees</i>
UNICEF	<i>United Nations Children's Fund</i>
UPC	Uniunea Piețelor de Capital
USAID	<i>United States Agency for International Development</i>

Introducere

Războiul din Orientul Mijlociu produce un nou șoc energetic și perturbații majore în economia globală

Pentru România, ca și pentru celelalte state din UE, războiul regional din Orientul Mijlociu vine cu mari riscuri și daune, cu un nou val de perturbații în economia globală.

Blocarea strâmtorii Ormuz (prin care trece cca. 20 la sută din țițeiul și gazele lichefiate din lume) este un șoc puternic pe latura ofertei, care privește, prin efecte, o multitudine de bunuri și servicii – în condițiile în care piețele de energie sunt interconectate global.

Cu cât acest blocaj va dura mai mult, cu atât impactul asupra prețului combustibililor, al fertilizanților, heliului etc. va fi mai sever și persistent. Mai grav este faptul că deja a fost avariata o bună parte din infrastructura energetică din regiune, ceea ce indică că nu se va reveni probabil curând la prețurile de dinainte de război. Este de notat că nivelul prețurilor depinde și de alternativa mobilizabilă pe care o oferă sursele de energie regenerabilă și energia nucleară, dacă pot oferi substitut acționabil în mod rapid¹.

Creșterea mare și persistentă a prețului energiei echivalează cu o modificare a prețului său relativ (în raport cu prețurile altor bunuri și servicii), care va cauza un puseu inflaționist – în mod diferit în funcție de situația aprovizionării cu energie, dimensiunea și gradul de dezvoltare ale unei economii. Țările mai dezvoltate pot amortiza mai ușor acest șoc, așa cum s-a întâmplat la criza prețului țițeiului din 1973, când țări arabe, unite într-un cartel, au multiplicat de aproape patru ori acest preț.

Noul șoc energetic împarte state și actori economici în câștigători și perdanți, în raport de mișcarea raportului de schimb (*terms of trade*) între furnizori de energie și consumatori neți de energie. Țările care au exploatare proprie de gaz și țiței au o situație privilegiată. Populația, peste tot, suferă dacă nu beneficiază de protecție, în diverse forme. Dar protecția costă (cum a fost în pandemie și în șocul energetic cauzat de invadarea Ucrainei); bugetele publice și deficitele bugetare pot fi lovite sever în țările care suferă o deteriorare puternică a raportului de schimb extern și care nu pot riposta prin suirea prețurilor la bunurile și serviciile pe care le exportă.

¹ A se vedea și The Economist, „An attack on the world economy”, 12 March 2026. URL: <https://www.economist.com/leaders/2026/03/12/an-attack-on-the-world-economy?>

Un nou război într-un context global foarte complicat

Europa a trecut printr-o succesiune de crize în ultimele două decenii, care au zdruncinat-o puternic: criza financiară globală, pandemia, invadarea Ucrainei, noua politică internațională a celei de-a doua administrații Trump (cu demantelarea sistemului instituțional instaurat după al Doilea Război Mondial, resuscitarea sferelor de influență economică și geopolitică, războiul tarifar etc.), subminarea relației transatlantice, războiul din Orientul Mijlociu.

Era de mai mult timp evident că ascensiunea economică și tehnologică a Chinei va induce o reacție din partea SUA pe diverse planuri, că o lume multipolară va fi mai greu să găsească aranjamente de securitate. Dar schimbările în ordinea geopolitică a lumii se fac în mod dezordonat și cu multe costuri. Întoarcerea spre interior a multor economii (*inward looking syndrome*²), cu accente de protecționism și măsuri de politică industrială, nu este surprinzătoare, dat fiind că se schimbă balanța puterii în lume și există fracturi sociale și economice adânci, care cer răspunsuri în politici guvernamentale – pe fondul eșecului unei globalizări negestionate. Și nu trebuie să mire venirea în prim-plan a considerentelor de securitate, ce exprimă o schimbare în *funcția de preferință*³ a unei societăți ce se confruntă cu riscuri de securitate – valoarea relativă a bunurilor și serviciilor ce aduc mai multă securitate crește. O „economie de război” are o altă structură a bugetului public față de una în timp de pace.

Războiul din Orientul Mijlociu, ca și cel din Ucraina (care durează de peste 4 ani), testează arme noi, ca și modul de ducere a unui război; se utilizează orice mijloc ce poate reprezenta o armă de confruntare – strâmtoarea Ormuz închisă de Iran este un caz grăitor. Se produc stricăciuni mari, iar impactul asupra bugetelor naționale este major. Dacă se pune la socoteală creșterea cheltuielilor de apărare⁴, legată și de intensificarea cursei înarmărilor, realizăm cât de riscantă este direcția în care merge lumea. Trebuie introdusă aici ca variabilă și utilizarea AI (inteligenta artificială) ca vector de luptă.

De remarcat că datoriile publice erau la niveluri mari în numeroase țări, în timp ce criza costului vieții a devenit o constantă în starea economică și psihologică a multor cetățeni, ceea ce explică și o criză a structurilor de guvernare publică. La aceasta se adaugă o criză a spațiului fiscal – sunt puține țări care fac față la noi presiuni pe bugete naționale.

Războaiele și dezechilibrele economice/sociale fac teren mai neted pentru populism și demagogie, pentru partide radicale, pentru proliferarea tendințelor

² Vezi și Daniel Daianu „Noul protecționism: de unde vine și încotro duce”, Opinii BNR, 2017 și „Crisele și Tentația Autoritaristă”, Polirom, 2025

³ Privește priorități ale guvernelor care influențează alocarea resurselor

⁴ SUA se pare ca vor cere ca la reuniunea NATO de la Ankara, in iunie a.c., statele membre să se angajeze să aloce 5 la sută din PIB pentru apărare, ceea ce ar fi u soc mare pentru bugete naționale. S-ar introduce chiar o geometrie variabila in NATO in privința participării la decizii.

autoritariste în viața politică. Dar spiritul democratic poate învinge, cum arată rezultatul ultimelor alegeri parlamentare din Ungaria.

Șocul energetic este o nouă lovitură pentru România⁵

Războiul din Orientul Mijlociu este o lovitură pentru Europa (UE), pentru economia României, care trece printr-un proces de consolidare fiscal-bugetară dureros. Este de amintit că anul 2024 s-a încheiat cu un deficit cash de 8,7 la sută din PIB și ESA de 9,3 la sută din PIB (un deficit cvasi-egal cu cel din anul pandemiei, 2020). Aceste deficite au fost de departe cele mai înalte din UE. În 2025, deficitul ar fi fost mai înalt de 10 la sută din PIB dacă nu ar fi fost înghețate salariile bugetarilor și pensiile la nivelul din noiembrie 2024.

Programul de corecție bugetară a făcut ca deficitul să fie chiar mai mic decât ținta asumată la rectificarea din noiembrie 2025: 7,65 la sută din PIB față de 8,4 la sută din PIB (în varianta cash). Această performanță s-a datorat restructurării programului PNRR (trecerea de proiecte de la împrumuturi la granturi), cheltuielilor cu dobânzile mai mici decât cele programate la a doua rectificare din noiembrie, cheltuielilor cu personalul și subvențiile mai mici, precum și creșterii unor venituri bugetare.

Guvernul țintește un deficit cash de 6,2 la sută din PIB în acest an. Nu ar fi nevoie de noi taxe și impozite în afara celor din pachetele de măsuri. Adoptarea măsurilor de răspuns la noul șoc energetic nu ar trebui să deraieze mersul consolidării bugetare.

Creșterea de taxe și impozite, deși dureroasă pentru cetățeni, a fost necesară. Numai o tăiere de cheltuieli (cum s-a argumentat uneori în dezbaterile publice) nu făcea posibilă atingerea țintei de deficit⁶. Scăderea, în termeni reali, a cheltuielilor cu salariile și pensiile (prin înghețare la nivelul nominal din noiembrie 2024), în condițiile unei inflații medii de peste 7 la sută, a fost mijlocită de creșterea taxelor și impozitelor și de liberalizarea tarifului la electricitate – care au cauzat un puseu inflaționist.

Adesea se ignoră compromisuri inevitabile în alegerile de politică economică. De pildă, nu putea fi evitată o inflație mai mare în condițiile creșterii taxelor și impozitelor. Iar această opțiune de ajustare a deficitului bugetar (ce implică o „taxă” prin inflație) este de comparat cu imposibilitatea de a reduce cheltuielile publice la dimensiunea cerută de unii preopinienți. Sau o altă dilemă: poți avea consolidare bugetară (reducere de deficit) concomitent cu stimulare economică? Evident că nu se poate.

Este neavenit, deci, să se vorbească despre „relansare economică” în 2026, an în care consolidarea bugetară este în desfășurare – cu o diminuare

⁵ A se vedea și opinia Consiliului Fiscal privind bugetul pe 2026

⁶ Poate numai dacă s-ar fi redus drastic cheltuieli de capital (ceea ce nu era posibil la jumătatea anului) s-ar fi putut imagina așa ceva.

programată a deficitului bugetar de la 7,65 la sută din PIB la 6,2 la sută din PIB; impulsul fiscal este intens negativ în acest an, iar rata de politică monetară nu poate fi coborâtă atât timp cât inflația este încă înaltă (a atins 9,69 la sută în decembrie 2025⁷). Intervine și impactul războiului din Orientul Mijlociu, care poate duce economia în teritoriu negativ.

Investițiile publice pot susține producția și cererea agregată și în 2026, dar nu pot anula impulsul fiscal negativ reclamat de consolidarea fiscală. Se poate vorbi însă despre măsuri de politică economică care să sprijine anumite firme și cetățeni vulnerabili. Este de menționat că ajustarea fiscală are un caracter regresiv, care a afectat mai ales cetățenii cu venituri foarte mici. Dar consolidarea fiscală trebuie să continue, dată fiind dependența finanțării României de piețele externe. Este bine că S&P a reconfirmat recent ratingul suveran al României.

Întrebarea unora de ce economia nu crește mai mult, când investițiile publice au fost considerabil mai mari în 2025, iar cele programate în 2026, cca. 8 la sută din PIB, sunt un record absolut față de media din deceniul precedent, trebuie să ia în considerare comprimarea, în termeni reali, a veniturilor individuale și structura investițiilor publice; între acestea din urmă, unele nu sunt orientate către dezvoltarea de bunuri și servicii care reduc deficitul comercial (*tradables*). Totodată, investițiile în infrastructură au efecte notabile asupra producției agregate și productivității pe termen mai lung, nu neapărat pe termen imediat. Persistă, totodată, o aversiune înaltă față de risc în sectorul privat.

De-a lungul ultimilor 15 ani, investițiile publice au fost, în medie, între cele mai înalte în UE, cu niveluri record în 2025 și cel programat în 2026 (anul în care se încheie PNRR). Problema deficitului bugetar a fost cauzată nu de investiții, ci de stimularea excesivă a consumului și neglijarea necesității de a avea venituri fiscale superioare, potrivite cu nevoile unui stat membru al UE.

Nivelul veniturilor fiscale din România (cca. 29 la sută din PIB în 2024) este foarte jos, mult sub media din UE (de cca. 40 la sută din PIB) și chiar sub cea din regiune⁸ (de 34-35 la sută din PIB). Reducerea deficitului bugetar reclamă creșterea veniturilor fiscale, care se poate realiza printr-o mărire a bazei de impozitare și a gradului de colectare (a TVA, în principal).

Reformele din sectorul public sunt importante pentru eficiență și pot ajuta diminuarea deficitului bugetar; sunt importante aceste reforme și din considerente de echitate economică și socială. Există risipă a banului public și corupție și, de aceea, reforme în sectorul public, în administrația publică și în guvernarea unor întreprinderi de stat sunt necesare. Aceste reforme cer însă timp, fiindcă intervin elemente instituționale și de comportament social, grupuri de interese cu putere în societate.

⁷ Se poate vorbi despre o diminuare a restrictivității politicii monetare în condițiile puseului inflaționist produs prin creșterea unor taxe și impozite.

⁸ Cehia, Croația, Polonia, Slovacia, Ungaria.

Deficitul bugetar trebuie judecat în relație cu cel de cont curent. În 2024, deficitul de cont curent a fost de 8,2 la sută din PIB, iar în 2025 probabil puțin sub 8 la sută din PIB. Reducerea deficitului bugetar ar diminua și deficitul de cont curent, a cărui finanțare se face prin împrumuturi considerabile.

Consolidarea bugetară este necesară și pentru a ține sub control datoria publică, care este în jur de 60 la sută din PIB; aceasta a crescut de la 39 la sută din PIB în 2019. Evoluția datoriei publice a devenit o vulnerabilitate majoră pentru economie, date fiind ratele la care se împrumută statul român. În lipsa corecției bugetare, datoria publică s-ar îndrepta către 80 la sută din PIB în câțiva ani.

Atenuarea impactului războiului din Orientul Mijlociu

Este bine că Guvernul a decis continuarea plafonării tarifului la gaz pentru 2026 și că se va prelungi plafonarea adaosului comercial la bunuri alimentare de bază. Intervenția statului de atenuare a impactului războiului din Orientul Mijlociu trebuie să aibă în vedere câteva repere: nu trebuie să fie periclitată consolidarea bugetară; trebuie să fie ajutate sectoarele esențiale pentru economie (agricultura și transportatorii); ajutorul să fie temporar; ceea ce câștigă statul din creșterea prețurilor la energie să fie utilizat pentru compensarea celor care au nevoie de sprijin. Companiile care au profituri excepționale din creșterea prețului energiei să fie impozitate suplimentar (*windfall gains tax*).

Cheltuieli de apărare

Administrația Trump a decis să crească aceste cheltuieli în SUA la 1,5 trilioane USD (adică cca 5 la sută din PIB, de la 3,19 la sută din PIB în 2024), ceea ce va exercita presiune mai mare asupra țărilor europene, unde media este în jur de 2 la sută din PIB, dar cu diferențe semnificative între statele UE (în jur de 1,2 la sută în Spania, cca 3,3 la sută din PIB în țările baltice, 4,1 la sută din PIB în Polonia – în 2024).

Programul SAFE poate finanța achiziții de echipament militar și lucrări de infrastructură (cam ¼ din cele cca 16 miliarde euro alocate României). Dar SAFE poate compensa numai parțial încheierea PNRR în 2026 și are impact asupra datoriei publice, ca și asupra deficitului.

Ce va fi după 2026?

Ce va urma după anul 2026? Este o întrebare crucială, care privește capacitatea de a continua reducerea deficitului public, respectiv consolidarea fiscală. Dacă se va reduce *gap*-ul la TVA și la impozitul pe profit în mod substanțial și împreună cu alte măsuri (de exemplu: controlul cheltuielilor bugetare în relație cu dinamica PIB-ului nominal), deficitul ar putea să scadă sub 4 la sută din PIB în câțiva ani.

Creșterea veniturilor fiscale printr-o colectare mult mai bună (reducerea *gap*-ului la TVA și la alte impozite) este un „război” intern pe care România trebuie să îl câștige; aici se vor testa și voința politică, precum și capacitatea de a învinge grupuri de interese potrivnice. Nivelul scăzut al veniturilor fiscale/bugetare este o chestiune de securitate națională, date fiind presiunile mari asupra bugetului public.

Trebuie să avem în vedere relația dintre rata de creștere a PIB nominal (rata reală plus deflatorul) și costul împrumuturilor (rostogolirii datoriei publice). În condiții favorabile, relația amintită poate ajuta consolidarea fiscală, dar există și reversul medaliei. Riscuri pentru consolidarea bugetară aduce și anul electoral 2028.

Relația amintită mai sus poate fi perturbată de șocuri externe; aceste șocuri pot fi produse de evoluții geopolitice, războaie (precum cel din Orientul Mijlociu), de efecte nefaste ale unui nou val de dereglementare a sectorului financiar și de expansiunea activelor cripto, de erodarea independenței unor bănci centrale. De aceea, este necesar ca procesul de consolidare fiscal-bugetară să nu deraieze, fără a neglija însă aspecte de coeziune socială și echitate.

Consolidarea fiscală este absolut necesară pentru a ameliora ratingul suveran al României. Dacă am rămâne blocați cu deficitul la cca 6 la sută din PIB în anii ce vin, este improbabil ca evaluarea actuală a ratingului să se schimbe; aceasta se poate chiar deteriora dacă nu se va stabiliza datoria publică. Comparațiile cu alte state din UE care au datorii publice substanțial mai mari trebuie să aibă în vedere dimensiunea economiei, puterea industrială și avuția națională, gradul de competitivitate, nivelul veniturilor bugetare, finanțările de pe piața internă, balanța externă, apartenența sau nu la zona euro etc.

Aderarea la zona euro

Aderarea la zona euro nu poate avea loc atât timp cât nu avem deficite bugetare mici (3 la sută din PIB) și o inflație joasă în mod sustenabil, o datorie publică sustenabilă. Necazurile din România sunt cauzate, în principal, nu de non-apartenența la zona euro, ci de erori în politica fiscală/bugetară. Comparația care se face cu Bulgaria, în termeni de aderare la zona euro, subestimează rolul consiliului monetar în guvernarea publică din țara vecină, un regim de politică monetară introdus acum cca. trei decenii pentru a stăvili mari turbulențe financiare, economice și sociale.

Aderarea la zona euro are o semnificație geopolitică mai mare în condițiile actuale și prefigurabile.

Mediul internațional este tot mai incert și dezordonat

Lumea se fragmentează, cu poli de putere între care se desfășoară o confruntare geopolitică intensă. Sistemul multilateral constituit după al Doilea Război Mondial este în demantelare, ilustrată și de retragerea SUA din numeroase

organizații internaționale. Regulile în relațiile internaționale își pierd din relevanță. Instabilitatea este în creștere. Tensiunile și confruntările militare proliferază. Războiul din Ucraina durează de mai bine de 4 ani, iar cel din Orientul Mijlociu a pus economia globală pe jar.

Războiul tarifar declanșat de SUA și războiul din Orientul Mijlociu au afectat sever relația transatlantică. UE și Canada încearcă să dezvolte relațiile comerciale cu India și China, precum și cu America Latină (acordul Mercosur pentru UE), pentru a salva din multilateralism ceea ce se poate.

Ce politică va avea Fed în continuare contează mult pentru mișcarea piețelor financiare internaționale; promovarea activelor cripto vine cu riscuri pentru stabilitatea financiară internațională și pentru politicile băncilor centrale. Inteligența artificială poate amplifica riscurile sistemice⁹. Pentru suveranitatea monetară a UE este important ca BCE să introducă un euro digital. Cash-ul însă are sens să existe, inclusiv din rațiuni de securitate.

Gradul de incertitudine tot mai ridicat în sistemul internațional, erodarea regulilor și arbitrariul în politicile unor țări, revenirea la sfere de influență și o nouă cursă a înarmărilor – toate acestea pun presiune crescândă pe bugete naționale și creează provocări majore pentru politici publice și private. Acest context global nefavorabil face necesar ca autoritățile din România să valorifice cât mai bine resursele proprii, să practice politici macroeconomice prudente și să sprijine coeziunea UE și a NATO.

Pentru securitatea României contează mult ca Ucraina să obțină garanții de securitate solide și ca UE să devină mai puternică, ca NATO să nu devină irelevantă.

Fondurile europene vor reprezenta în continuare un element esențial pentru procesul investițional intern, deși în diminuare ca pondere în PIB după 2026 (când se încheie PNRR).

Este vital să reușim consolidarea bugetară și să trecem către un model de creștere care să urmărească sectoare cu valoare adăugată mai mare și reducerea dezechilibrelor externe.

Academician Daniel Dăianu

⁹ Vezi și St. Cechetti, R. Lumsdane, T. Peltonen, A. S. Serrano „Artificial intelligence and systemic risks” SUERF Policy Note, 390 Febr. 2026.

Sinteza – Teme de analiză și matricea riscurilor

A. Teme de analiză

După opt decenii dominate de optimismul globalizării și extinderea instituțiilor multilaterale, dinamica contemporană începe să fie remodelată de rivalități geopolitice, de fragmentarea lanțurilor economice și de utilizarea instrumentelor economice ca vectori de putere și în scopuri ofensive (*weaponisation*). Se conturează o arhitectură a sistemului internațional global bazată, în mare măsură, pe competiție strategică, alianțe flexibile și un permanent calcul de putere. Acesta este contextul global în care Uniunea funcționează în prezent. O nouă Europă pare să se contureze, treptat, iar analizele din acest raport surprind principalele direcții de schimbare.

Capitolul 1 discută principalele provocări cu care se confruntă Uniunea în prezent. Este tot mai clar că evenimentele geopolitice extraordinare au un impact semnificativ asupra politicii externe europene și, concomitent, modelează politicile economice ale statelor membre. Prima secțiunea examinează acest proces de transformare structurală a Uniunii și explică de ce soliditatea Proiectului European depinde atât de mult de capacitatea decidenților de a integra dimensiunea geopolitică în arhitectura sa geoeconomică. Secțiunea a doua detaliază cum anume se raportează politica externă a Uniunii la calculul global de putere: căutând să mențină relația transatlantică ca pilon important, la fel ca și angajamentul față de multilateralism, Uniunea începe să prioritizeze interesele europene în anumite domenii. Ultima secțiune oferă câteva repere de adaptare a politicilor economice interne la geoeconomia globală: pe de o parte, sunt măsuri de adâncire a pieței unice, pe de altă parte, se conturează o decizie politică comună pentru a finanța competitivitatea atât din surse clasice, bugetare (viitorul CFM 2028-2034), dar, mai ales, din surse extra-bugetare europene.

Capitolul 2 examinează evoluția legislației UE în domeniul migrației și azilului, de la modelul inițial de cooperare interguvernamentală până la Pactul privind Migrația și Azilul din 2024. Perioada analizată cuprinde trei cicluri legislative succesive, fiecare accelerat de presiunea fluxurilor migratorii reale. Criza din anul 2015 a evidențiat limitele structurale ale sistemului Dublin și a generat un impas politic de patru ani. Pactul din 2024 răspunde acestor disfuncționalități prin trecerea de la directive la regulamente direct aplicabile, introducerea unui mecanism de solidaritate flexibilă și instituirea unei proceduri integrate de gestionare, anterior intrării pe teritoriul statelor membre. Aplicarea noilor regulamente este prevăzută începând cu 2026, după expirarea perioadei de implementare de doi ani.

Capitolul 3 prezintă o analiză a competitivității în sectorul *high-tech* în UE. Situația conjuncturală și perspectivele sectorului tehnologiei, în special al tehnologiilor de vârf în care inovarea este elementul central, devin foarte importante din punct de vedere strategic, având în vedere schimbările foarte rapide din domeniu și difuziunea inovațiilor în alte sectoare. În ceea ce privește importanța sectorului *high-tech* în economia UE pe ansamblu, ponderea în total a valorii adăugate este de aproximativ 8-9 la sută în perioada 2021-2023, mai redusă decât în cazul SUA (aproximativ 10 la sută). În structură, sectorul serviciilor *knowledge-intensive high-tech* are o pondere mai mare comparativ cu cea a industriei prelucrătoare de bunuri *high-tech*. În perioada 2014-2024 ponderea produselor *high-tech* în totalul importurilor și exporturilor extra-comunitare s-a plasat pe o traiectorie ascendentă, de la aproximativ 15 la sută în anul 2014, până la aproximativ 19,5 la sută în anul 2024. O altă dimensiune a competitivității sectorului *high-tech* o reprezintă aplicațiile pentru patente, ca o aproximare a activității de inovare. UE se numără printre entitățile importante, dar cu o pondere în total sensibil mai mică decât competitorii săi (China, SUA). Conform Raportului Draghi, provocările în calea inovării în UE provin de la câteva elemente. Structura industrială a UE care a rămas predominant statică în ultimele două decenii, fiind prinsă în *the middle technology trap*. La aceasta se adaugă susținerea ineficientă a sectorului public pentru activitățile de cercetare și inovare. În stadiul de creștere al companiilor inovatoare, cadrul de reglementare tinde să frâneze transformarea în firme mature și profitabile, multe dintre acestea preferând finanțarea pe piețele extinse din SUA, în detrimentul piețelor fragmentate din Europa. Raportul Draghi mai remarcă și că o mare parte a cercetării la nivel european rămâne neexploată din punct de vedere comercial, în principal din lipsa integrării în circuitul format din universități, *start-ups*, companii mari și piețe de *venture capital*. Barierele provenite din reglementare îngreunează extinderea noilor companii, în special a celor de tehnologie, prin câteva canale, cum ar fi procedurile complexe din sistemele naționale și prin abordarea prea prudentă în ceea ce privește bunele practici în domeniu și a proliferării unor cerințe naționale eterogene.

Capitolul 4 analizează procesul de convergență nominală a României, care a continuat să fie grevat de deviații notabile în ultimul trimestru al anului 2025, cu excepția cursului de schimb care s-a menținut ca principală ancoră de macrostabilitate. Deși situația finanțelor publice s-a ameliorat pe fondul consolidării bugetare, dezechilibrul înregistrat a fost amplu. Corecția a atenuat creșterea îndatorării publice, care s-a menținut sub pragul de 60 la sută din PIB, în timp ce randamentele titlurilor de stat pe termen lung s-au stabilizat. Situația criteriului privind stabilitatea prețurilor a fost, însă, afectată, deviația amplificându-se substanțial.

Capitolul 5 evaluează situația sistemului bancar românesc. Se constată că, într-un cadru macroeconomic marcat de incertitudini geopolitice, indicatorii prudențiali ai sectorului bancar românesc s-au menținut adecvați din perspectiva solvabilității, a lichidității, a calității activelor și a profitabilității, fiind plasați în categorii de risc scăzut. Sectorul bancar românesc este rezilient la eventuale șocuri provenite din acest mediu incert, aspect relevat de cele mai

recente rezultate ale exercițiului de testare la stres a solvabilității sau a lichidității. Există o serie de vulnerabilități recurente, precum interconexiunea ridicată cu statul prin dețineri de titlurilor de stat sau capacitatea de utilizare a resurselor potențiale pentru creditare, pe fondul problemelor structurale ale cererii de credit. În plus, amplificarea riscurilor emergente, precum riscul cibernetic sau cel climatic, reclamă o adaptabilitate crescută a modelelor de evaluare și de gestionare a riscurilor. Sectorul financiar nebancaar a înregistrat o dinamică ascendentă la nivel național și global, iar legăturile cu sectorul bancar s-au intensificat în perioada recentă. Una dintre cele mai importante componente ale sectorului financiar nebancaar românesc este cea a instituțiilor financiare nebancaare (IFN), cumulând 5,8 la sută din activele sistemului financiar național. Conexiunea IFN cu sectorul bancar nu indică în prezent surse de vulnerabilitate pentru sistemul financiar românesc, dar creșterea finanțării IFN, în special pe componenta în valută, reclamă o monitorizare sporită, deși poate fi o consecință a creșterii organice a sectorului, inclusiv a dezvoltării activităților de leasing.

Capitolul 6 discută evoluțiile din primul trimestru al anului 2026 de pe piețele financiare nebancaare. Se evidențiază o schimbare de regim, de la un context favorabil, caracterizat prin evaluări ridicate și fluxuri financiare pozitive la finalul anului precedent, către o fază de corecție și reevaluare a riscurilor, determinată de factori globali precum tensiunile geopolitice, șocul energetic și reconfigurarea așteptărilor privind inflația și nivelul dobânzilor. Deși ajustările au fost sincronizate la nivel internațional, impactul asupra pieței locale a rămas relativ ordonat, susținut de fundamente în ameliorare, inclusiv consolidarea fiscală, reducerea dezechilibrelor externe și robustețea unor segmente precum pensiile private. Piețele financiare intră însă într-o fază caracterizată de volatilitate ridicată și sensibilitate crescută la o gamă largă de evenimente și factori de risc.

Capitolul 7 abordează problematica schimbărilor climatice. Perioada 2025-2026 marchează o reconfigurare a diplomației de mediu, determinată de decizia Statelor Unite de a prioritiza suveranitatea economică și resursele interne prin retragerea din cadrele multilaterale, precum Acordul de la Paris și UNFCCC. Această orientare a condus la o redistribuire a rolurilor de leadership global, Uniunea Europeană și China asumându-și responsabilități sporite în stabilirea standardelor și susținerea statelor vulnerabile. În contextul unor temperaturi record, anul 2026 reprezintă tranziția către implementarea efectivă a politicilor climatice, evidențiată prin activarea componentei financiare a mecanismului european CBAM – *Carbon Border Adjustment Mechanism* și prin progrese tehnologice în stocarea energiei. Totodată, noile reglementări de raportare sporesc transparența corporativă la nivel global. În acest cadru, sectorul bancar românesc reflectă o adaptare treptată, evidențiată prin extinderea finanțărilor verzi, impunându-se însă în paralel o monitorizare prudentă a riscurilor de tranziție și a celor fizice.

Capitolul 8 tratează problema insecurității alimentare la nivel mondial, cu accent pe principalele crize umanitare actuale, Sudan și Gaza, dar și pe impactul războiului din Orientul Mijlociu asupra piețelor globale. Situația din Sudan este

cea mai gravă la momentul actual, cu foamete declarată oficial și cu acuzații de genocid la adresa uneia dintre părțile implicate în conflict. Deși se fac eforturi diplomatice și umanitare la nivel global, sprijinul extern s-a redus masiv, iar cel existent ajunge greu la cei aflați în situații extreme din cauza conflictului violent din zonă. În Gaza situația rămâne gravă, deși se observă o îmbunătățire ca urmare a reducerii blocadelor umanitare și violențelor. Distrugerea infrastructurii, restricțiile asupra accesului umanitar și dependența aproape totală de ajutor extern mențin populația într-o stare de vulnerabilitate ridicată. Perspectivele depind în mod direct de stabilitatea politică, accesul la ajutoare și inițierea procesului de reconstrucție. Războiul din Orientul Mijlociu poate avea implicații globale reale asupra securității alimentare. Blocarea Strâmtoării Ormuz a dus la creșteri mari ale prețurilor petrolului și îngrășămintelor, care pot, la rândul lor, să determine presiuni suplimentare asupra prețurilor alimentelor. România a declarat situație de criză pe piața țiteiului și/sau a produselor petroliere și a stabilit o serie de măsuri de protejare a economiei și a populației, aplicabile pentru o perioadă de 6 luni, cu posibilitatea prelungirii succesive pentru intervale de cel mult 3 luni.

B. Tabloul de bord al robusteții/rezilienței în UE și România

Tabloul de bord al robusteții și rezilienței – robustețea văzută în dinamică denotă reziliența sistemului

Evenimente extreme pe partea de ofertă agregată	Mod de Acțiune	Măsuri asupra robusteții pe termen scurt	Efecte asupra rezilienței (a convergenței pe creștere) pe termen mediu și lung
Șocul global al petrolului	Creșteri abrupte și volatile ale prețurilor la petrol, gaze și energie, perturbarea lanțurilor de aprovizionare, amplificarea inflației	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea costurilor operaționale ale companiilor 	<ul style="list-style-type: none"> Eficiențizarea energetică
		<ul style="list-style-type: none"> Deteriorarea accesului la lichidități 	<ul style="list-style-type: none"> Frânarea creșterii economice dacă investițiile sunt întârziate și dacă dezechilibrele structurale se adâncesc
		<ul style="list-style-type: none"> Mai mult intervenționism în unele state membre: scheme de compensare, plafonări temporare, optimizări la consumul de petrol, gaze, energie 	<ul style="list-style-type: none"> Accelerarea tranziției verzi și utilizarea surselor alternative
Șocuri geopolitice și militare	Diversificarea surselor de finanțare a tuturor priorităților politice și de politici economice ale UE	<ul style="list-style-type: none"> Finanțarea ajutorului pentru Ucraina 	<ul style="list-style-type: none"> Crearea Uniunii Economiei și Investițiilor Găsirea de noi surse de finanțare Elemente de uniune fiscală Distribuirea fondurilor europene pentru noul CFM 2028-2034
		<ul style="list-style-type: none"> Finanțarea tuturor priorităților interne ale UE 	
		<ul style="list-style-type: none"> Redistribuirea fondurilor de coeziune din actualul CFM 2024-2027 	
	Securitatea militară	<ul style="list-style-type: none"> Toate statele membre (excepție Spania) sunt obligate să cheltuiască 5 la sută din PIB pentru apărare 	<ul style="list-style-type: none"> Dezvoltarea sectorului european de apărare al UE; rolul NATO și al parteneriatelor strategice
Reziliența Uniunii		<ul style="list-style-type: none"> Crearea Uniunii de apărare – decizia de strategie între politicile comune de achiziții și finanțarea din surse comune cu reguli unice versus autonomia strategică a sectorului național de apărare 	<ul style="list-style-type: none"> Atragerea de cât mai multe fonduri și implementarea proiectelor SAFE
		Relația transatlantică	<ul style="list-style-type: none"> Incertitudini privind aplicarea tarifelor vamale

	Viitorul sectorului industrial al Uniunii	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Politici de reformare a structurilor economice ale UE (strategia „împreună” versus „separat”) ▪ Măsuri de intervenție rapidă în situații de urgență, cazuri de situații extreme ▪ Nevoia de spațiu fiscal 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Un noul model economic pentru micșorarea decalajului de competitivitate cu SUA și China
Incertitudini extraordinare geopolitice și economice	Reziliența economică	<p>În UE:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Finalizarea strategiilor bugetare pe termen mediu și lung, pentru implementarea reformei cadrului de guvernanță. ▪ Progrese în negocierile privind încheierea războiului din Ucraina <p>În România:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Implementarea actualelor măsuri de ajustare fiscală, cu scopul continuării consolidării bugetare. ▪ Continuarea implementării PNRR, în sincronizare cu Recomandările Specifice de Țară 	<p>În UE:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Coordonarea pentru menținerea stabilității financiare și a unui cadru fiscal sustenabil ▪ Pericolul încetirii activității economice în zona euro <p>În România:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Atragerea de cât mai multe fonduri europene din SAFE și PNRR
	Adâncirea integrării financiare și economice	<p>În UE:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Formatul E6 are tracțiune pentru a grăbi viteza de negociere pe anumite dosare (crearea Uniunii economiilor și a investițiilor, uniunea europeană a energiei, sector comun de apărare europeană, etc.) 	<p>În România:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ România nu participă la formatul E6
	Inteligența artificială	<ul style="list-style-type: none"> ▪ AI poate amplifica volatilitatea piețelor și riscurile sistemice 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poate accentua polarizarea tehnologică și încetini convergența economică
	Șocul schimbărilor climatice	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Modificarea cadrului economic general, cu implicații asupra securității alimentare, inflației și stabilității financiare ▪ Măsuri de intervenție rapidă în situații de urgență, cazuri de situații extreme ▪ Nevoia de spațiu fiscal 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Evaluarea perspectivelor de aterizare lină (<i>soft landing</i>) pentru a evita recesiunea. ▪ Nu se vor atinge obiectivele stabilite prin Acordul de la Paris privind schimbările climatice, de limitare a încălzirii globale în acest secol cu 1,5⁰ C

Legenda culorilor:

■ Situație critică

■ Situație dificilă

C. Definiția conceptului de reziliență

a. Înainte de pandemie

Deși a devenit un concept des utilizat, nu există o definiție unică a rezilienței economice (Di Pietro, 2021¹⁰). Înainte de pandemie, conceptul de reziliență economică a fost analizat și extins de la principiul conform căruia reziliența evaluează capacitatea unei economii de a rezista la șocuri și de a se redresa rapid (Frankel și Rose, 1996¹¹; Kaminsky, *et al.*, 1998¹², Duval și Vogel, 2007¹³; Sutherland și Hoeller, 2013¹⁴; Sánchez, Rasmussen și Röhn, 2015¹⁵) la un concept axat pe o serie de dimensiuni, cum ar fi: vulnerabilitate (senzitivitate la diferite tipuri de șocuri), rezistență (*resistance*) (sensibilitate la impactul șocurilor economice), robustețe/reorientare structurală (modul în care firmele, lucrătorii și instituțiile răspund și se adaptează la șocuri) și recuperabilitate/reînnoire (despre amploarea și natura redresării). Reziliența privește și capacitatea unui sistem de a învăța, de a se adapta și reorganiza cu costuri suportabile.

CE utilizează conceptul pentru analiza convergenței către economii reziliente, ca o condiție pentru adâncirea convergenței în Uniunea Economică și Monetară (UEM) din perspectiva vulnerabilității unei economii la șocuri și a capacității acesteia de a le absorbi și de a se recupera rapid (CE, 2017, p. 2¹⁶; CE, 2018, pp. 7-8¹⁷); adică: o economie devine cu atât mai rezilientă cu cât rezista mai bine unui șoc advers și revine mai repede la rata de creștere a tendinței de dinaintea șocului, prin minimizarea pierderii cumulate de PIB potențial (Giudice *et al.*, 2018¹⁸). Trebuie spus însă că, această înțelegere a rezilienței privește prin excelență PIB potențial, în timp ce aspecte de ordin structural nu sunt suficient reliefate. De altminteri, este relativ limitată literatura de specialitate consacrată

¹⁰ Di Pietro F., P. Lecca, S. Salotti. (2022). „Regional economic resilience in the European Union: a numerical general equilibrium analysis”, *Spatial Economic Analysis*, 16:3, 287-312, URL: DOI: 10.1080/17421772.2020.1846768.

¹¹ Frankel, J. and A. Rose. (1996). „Currency Crashes in Emerging Markets: Empirical Indicators”, URL: https://www.researchgate.net/publication/5193412_Currency_Crashes_in_Emerging_Markets_Empirical_Indicators

¹² Kaminsky, C. S. Lizondo, C. Reinhart, (1998). „Leading Indicators of Currency Crises”. *International Monetary Fund. Working Papers* no 45. 10.1596/1813-9450-1852., URL: https://www.researchgate.net/publication/313674022_Leading_Indicators_of_Currency_Crises

¹³ Duval, R., Elmeskov, J. Vogel, L. (2007). „Structural Policies and Economic Resilience to Shocks”, *OECD Economics Department Working Papers*, No. 567, OECD Publishing, url: <http://dx.doi.org/10.1787/140152385131>

¹⁴ Sutherland, D., P. Hoeller (2013). „Growth-promoting Policies and Macroeconomic Stability”, *OECD, Economics Department Working Papers*, No. 1091, OECD Publishing, URL: <http://dx.doi.org/10.1787/5k3xqs7c8d2-en>

¹⁵ Caldera Sánchez A., Rasmussen M. and Röhn O. (2017). „Economic Resilience: What Role for Policies?”, URL: https://www.oecd-ilibrary.org/economic-resilience-what-role-for-policies_5irxhg61q5j.pdf

¹⁶ EC. (2017). „Economic Resilience In Emu Thematic Discussions On Growth And Jobs” – *Note for the Eurogroup*, URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/23535/eurogroup-15-september-item1-com-note-economic-resilience-in-emu.pdf>

¹⁷ EC, (2018). *Quarterly Report on the Euro Area*, April, Institutional Paper 076, URL: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/ip076_chapter_i_economic_resilience_en.pdf

¹⁸ Giudice, G., J. Hanson, and Z. Kontolemis. (2018). „Economic Resilience in EMU”, *Quarterly Report on the Euro Area (QREA)*, vol. 17(2), pp. 9-15, July.

legăturii dintre structurile economice și reziliența economică. Sondermann (2017, p. 13)¹⁹ încearcă o astfel de abordare și arată că, o țară care are structuri economice eficiente este mai rezilientă la criză și poate avea o scădere de PIB cu 20 la sută mai mică comparativ cu scăderea PIB dintr-o țară care are structuri economice puțin reziliente. Aici intervine și flexibilitatea instituțiilor de a se adapta pentru o mai bună absorbție a șocurilor iar Acemoglu și colab. (2001²⁰) și Rodrick (2011²¹) demonstrează nevoia de structuri de calitate. La fel, FMI (2016)²² și BCE (2016)²³ arată că, instituțiile solide cresc reziliența și stimulează productivitatea și creșterea potențială.

Trebuie să facem distincție conceptuală între robustețe și reziliență. Se poate spune că, robustețea privită în accepțiune dinamică echivalează cu reziliența.

Robustețea se referă la „capacitatea de a rezista sau de a supraviețui șocurilor externe, de a fi stabil în ciuda incertitudinii” (Bankes 2010, p. 2²⁴). Mai precis, robustețea a fost descrisă ca și „capacitatea unui sistem de a rezista la perturbații ale structurii fără modificarea funcției operative” (Jen 2003, p. 14²⁵). Robustețea este asociată, de cele mai multe ori, cu capacitatea unui sistem complex de a rămâne funcțional în fața șocurilor sau perturbărilor (Mens *et al.*, 2011²⁶). Acest accent pe rezistența la șocuri și funcționare sistemică este predominant în literatura dinaintea de pandemie. În acest material, este preferabil să vorbim despre robustețea sistemului ca fiind capacitatea de a amortiza șocuri la un moment dat, pe termen imediat. În timp ce reziliența este capacitatea de a face față la șocuri în timp, o interpretare în dinamică a robusteții denotă reziliența sistemului.

b. În context pandemic, de tranziție energetică și de război

Pandemia și tranziția energetică au readus în discuție conceptul de reziliență, încadrându-l în contextul tranziției către economii și sectoare durabile, care să faciliteze absorbția fondurilor MRR. În Regulamentul nr. 241/2021 privind

- ¹⁹ Sondermann D. (2017). „Towards More Resilient Economies: The role of well-functioning economic structures”, *Journal of Policy Modeling*, vol. 40, issue 1, pp. 97-117, URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0161893818300024>
- ²⁰ Acemoglu, D., S. Johnson and J. Robinson. (2001). „The colonial origins of comparative development: an empirical investigation”. *The American Economic Review*, 2001, 91: 1369-1401.
- ²¹ Rodrik D. (2011). „The Future of Economic Convergence”, *NBER Working Paper* 17400/2011.
- ²² IMF. (2016). „A Macroeconomic Perspective on Resilience”, *Policy Brief*, November, URL: <http://www.g20.utoronto.ca/2017/2017-Germany-IMF-a-macroeconomic-perspective-on-resilience.pdf>
- ²³ ECB. (2016). „Increasing resilience and long-term growth: the importance of sound institutions and economic structures for euro area countries and EMU”, *Economic Bulletin Issue 5*, URL: https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/eb201605_article03.en.pdf
- ²⁴ Bankes. S. (2010). „Robustness, Adaptivity, and Resiliency Analysis”, AAI Fall Symposium – Technical Report, URL: https://www.researchgate.net/publication/270279829_Robustness_Adaptivity_and_Resiliency_Analysis
- ²⁵ Jen, E. (2003). „Stable or robust? What’s the difference?”, *Complexity*, Vol.8, No.3, pp. 12-18, 2003, Wiley Periodicals, URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/cplx.10077>
- ²⁶ Mens, M. J. P., F. Klijn, K.M. de Bruijn and E. van Beek. (2011). „The meaning of system robustness for flood risk management”, *Environmental Science & Policy*, Vol.14, Issue 8, 2011, pp. 1121-1131, URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1462901111001365>

implementarea MRR²⁷, la articolul 2(5), se stipulează că „reziliență înseamnă capacitatea de a face față șocurilor economice, sociale și de mediu sau schimbărilor structurale persistente, într-un mod just, sustenabil și favorabil incluziunii”. Ca atare, pentru statele membre, reziliența rămâne o condiție necesară, dar nu suficientă pentru durabilitate.

În documentul de lucru al CE care însoțește Regulamentul nr. 241/2021 privind implementarea MRR (CE, 2021b, p. 14²⁸) reforma structurală se definește ca „o acțiune sau un proces prin care se fac modificări și îmbunătățiri cu impact semnificativ și efecte de durată asupra funcționării unei piețe, a unei politici, a structurilor unei instituții sau administrații sau asupra progresului către obiectivele relevante, cum ar fi creșterea economică, crearea de locuri de muncă, reziliență și tranziție digitală și verde”, cu scopul de a „îmbunătăți condițiile cadru, schimba structural parametrii și să elimine obstacolele în calea performanței [...] în domenii precum calitatea instituțiilor și a serviciilor publice, a mediului de afaceri, cercetării și inovării, educației sau protecției sociale”. Prin urmare, necesitatea reformelor structurale derivă din revelarea slăbiciunilor unui sistem când suferă șocuri puternice.

Războiul din Ucraina a adăugat o nouă dimensiune conceptului de robustețe și reziliență, în sensul întăririi capacității de apărare, de descurajare a unor acțiuni ostile, agresive.

Războiul extins din Orientul Mijlociu este un test nou major pentru reziliența economiilor.

²⁷ EC. (2021). *Regulation (EU) 2021/241 of the European Parliament and of the Council of establishing the Recovery and Resilience Facility*, 12 February, 2021a, URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021R0241>

²⁸ EC. (2021). *Commission Staff Working Document, Guidance To Member States, Recovery And Resilience Plans*, 22 January, 2021, SWD(2021) 12 final, PART ½, URL: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/document_travail_service_part1_v2_en.pdf

**PARTEA 1: PROVOCĂRI ȘI PRIORITĂȚI ALE UNIUNII
EUROPENE ÎN ACTUALUL CONTEXT GLOBAL**

1. Uniunea Europeană în 2026²⁹, un al doilea an de schimbări seismice³⁰

Dacă anul 2025 a fost un test de reziliență economică, anul 2026 a debutat cu evoluții spectaculoase. Răsturnarea lui Nicolás Maduro din Venezuela, solicitarea Administrației Trump de cumpărare a Groenlandei, atacul israeliano-american asupra Iranului cu reverberații extinse în 12 state, amenințări permanente cu tarife vamale globale, sunt acțiuni geopolitice excepționale care indică faptul că ordinea internațională bazată pe reguli nu mai poate servi ca o ipoteză constantă de gestionare a politicilor macroeconomice globale. Este o constatare care a fost evidențiată de raportul EuroMonitor și în ediții din anul 2025. La Forumul de la Davos, la fel ca și la Conferința de Securitate de la Munchen, s-a insistat pe faptul că, testarea constantă a limitelor geopoliticii globale devine o caracteristică de bază a peisajului internațional, cu efecte imediate asupra prețului petrolului, gazului și a altor materii prime, cu tensiuni mari pe piețele financiare internaționale.

1.1. UE între geopolitica și geoeconomia globală

UE se află într-un alt punct de inflexiune istorică, în care se suprapun două logici de funcționare a ordinii internaționale: geopolitica și geoeconomia. Conceptual, geopolitica presupune raportarea la distribuția puterii, la controlul spațiilor strategice și la gestionarea riscurilor de securitate, în timp ce geoeconomia descrie utilizarea instrumentelor economice (comerț, investiții, sancțiuni, supra-reglementări și alte tipuri de coerciție) pentru atingerea unor obiective strategice. Pentru UE, această dualitate nu mai este pur teoretică, ci a devenit de natură structurală. Proiectul European a fost construit pe premisa că integrarea economică reduce probabilitatea conflictului și generează convergență. Războiul declanșat de Rusia împotriva Ucrainei a accelerat procesul de geopolitizare a Uniunii, forțând liderii europeni să adopte sancțiuni economice fără precedent, să regândească securitatea energetică și să-și consolideze capacitățile de apărare. În același timp, competiția tehnologică și comercială dintre SUA și China amplifică presiunile asupra UE de a-și defini propriul model de autonomie strategică, evitând atât dependențele critice, cât și fragmentarea pieței unice interne. Războiul actual din Orientul Mijlociu complică și mai mult situația geopolitică globală. Astfel, interdependența economică, considerată anterior un factor de stabilitate macroeconomică a Uniunii, devine, în prezent, un vector de vulnerabilitate.

²⁹ Analiza este realizată folosind informațiile disponibile până la data de 31 martie 2026.

³⁰ Von der Layen U. (2026). World Economic Forum. *Speech*. 20 January 2026. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/da/speech_26_150

1.1.1. O nouă Europă prinde contur

De la invadarea Ucrainei, deciziile europene combină instrumente clasice normative cu noi categorii de instrumente care să-i amplifice dimensiunea de actor internațional care operează, simultan, în registre geopolitice și geoeconomice ce devin tot mai tensionate. Solicitarea Administrației Trump de a cumpăra Groenlanda mută și mai mult accentul decizional pe interesele imediate ale Uniunii. Problema Groenlandei și geopolitica Arcticii sunt probleme atât de vitale pentru Uniune pentru că echivalează cu anexarea forțată a unei părți a teritoriului unui stat membru UE și NATO, ceea ce este pentru prima oară de la al doilea război mondial când este afectată integritatea teritorială a Proiectului European și, însăși esența alianței tradiționale dintre SUA și UE. Acest tip de agravare a relației transatlantice a ajuns până la punctul în care sunt semnalate public rupturi în actuala ordine mondială multilaterală (Carney, 2026³¹).

Nu este de mirare că, într-un timp foarte scurt, șase state europene (Danemarca, Franța, Germania, Finlanda, Norvegia, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord) au și demarat acțiuni comune pentru menținerea securității zonei arctice. Trimiterea de nave, aeronave și trupe în regiune, plus investiții în echipamente și infrastructură și activarea a cca 5 000 de soldați sub comanda UE (Capacitatea de Desfășurare Militară Rapidă) dau un semnal puternic de redefinire a interesului european (Wolff, 2026³²).

1.1.2. Reconfigurarea politicii europene de securitate și de apărare

Până la invazia Rusiei în Ucraina și, mai recent, până la problema Groenlandei, UE avea un sistem de apărare fragmentat, fiecare stat european construind propriul său instrumentar de securitate și de apărare. În prezent, agenda reuniunilor Consiliului European are constant pe ordinea de zi decizii privind recalibrarea relației dintre interesele naționale și logica securității continentului european. Influența pe care orice șoc geopolitic o are asupra coeziunii interne arată că, într-o lume tot mai turbulentă, economia UE tinde să devină un teren de confruntare strategică (Schneider-Petsinger, 2025³³). Ca atare, este necesar și un anumit grad de flexibilitate decizională pentru a evita escaladarea amenințărilor geopolitice și a interferențelor SUA în politicile economice naționale, ceea ce nu este ușor de exersat de liderii europeni dacă vor să implementeze cât mai multe din recomandările Raportului Draghi.

³¹ Carney M. (2026). *Special address*. World Economic Forum. Davos, January 20, 2026. URL: <https://www.weforum.org/stories/2026/01/davos-2026-special-address-by-mark-carney-prime-minister-of-canada/>

³² Wolff G. (2026). „Whoever controls Greenland influences a key area of European security policy”. Op-Ed Article. Le Monde, 7 January. URL: https://www.lemonde.fr/en/opinion/article/2026/01/07/whoever-controls-greenland-influences-a-key-area-of-european-security-policy_6749176_23.html

³³ Schneider-Petsinger M. (2025). *Geoeconomics explained*. Chatham House. URL: <https://www.chathamhouse.org/2016/12/geoeconomics-explained#:~:text=The%20term%20geoeconomics%20has%20become,international%20economics%2C%20geopolitics%20and%20strategy>

Deocamdată, nici-un stat european este, de unul singur, suficient de influent la nivel global, ci doar atunci când face parte dintr-o alianță cu alte state (de tip Coaliția de voință).

1.1.3. Multilateralismul actual al UE și protejarea intereselor europene

Acest principiu rămâne direcția strategică prioritară pentru UE, pe care s-a insistat mult în anii recentți. Acordul comercial UE–Mercosur este atât un moment de cotitură la nivel global, cât și debutul celei mai mari zone de liber-schimb din lume, din care fac parte 31 de țări și peste 700 de milioane consumatori, și care va genera peste 20 la sută din PIB-ul global. În aceeași logică s-a dorit să se înscrie și acordul de liber schimb perfectat cu India, la finalul lunii ianuarie 2026. Definit ca „mama tuturor acordurilor” (*mother of all deals*)³⁴, acest aranjament comercial prevede o reducere a tarifelor vamale la circa 96,6 la sută din bunurile comercializate reciproc (se exclud bunurile agricole), ceea ce va genera o dublare a exporturilor UE către India până în 2032 și circa 4 miliarde euro economii de taxe vamale pentru companiile europene³⁵. Per total, noua zonă de liber schimb va aduce la un loc aproximativ 450 milioane cetățeni europeni și în jur de 1,45 miliarde cetățeni indieni, un record absolut pentru UE. Și celelalte noi acorduri de liber-schimb perfectate cu Mexic, Indonezia, Elveția sau aflate în curs de negociere cu Australia Filipine, Thailanda, Malaiezia, EAU arată dimensiunea promovării multilateralismului european.

În acest context, abordarea tradițională a Uniunii față de multilateralism economic începe să capete accente mai pronunțat europene. În perspectiva noului Cadru Financiar Multianual (CFM) 2028-2034, CE explorează o orientare mai strategică a instrumentelor bugetare către consolidarea bazei industriale și tehnologice a Uniunii. În acest cadru se conturează două direcții complementare de politică economică. Pe de o parte, o logică de tip *Buy European*, prin care achizițiile publice ar putea deveni un instrument mai explicit de susținere a operatorilor economici europeni în anumite sectoare sensibile. Pe de altă parte, o abordare de tip *Made in EU*, orientată spre stimularea producției și a lanțurilor valorice localizate în interiorul Uniunii, prin prioritizarea proiectelor industriale și tehnologice dezvoltate pe teritoriul european. Până în prezent, acordurile comerciale ale UE au asigurat un acces relativ deschis operatorilor din state terțe la piața europeană a achizițiilor publice. În contextul actual geopolitic și al lansării noului ciclu bugetar, Comisia analizează introducerea unor cerințe suplimentare de securitate economică și tehnologică pentru companiile din afara Uniunii, precum și posibilitatea de a acorda o prioritate mai clară actorilor economici europeni în alocarea anumitor resurse financiare. În această logică, cele două concepte nu semnaleză o abandonare a

³⁴ EC. (2026a). *Statement by President von der Leyen with President Costa and Indian Prime Minister Modi*. 27 January 2026. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_26_210

³⁵ European Policy Center (2026). „The Mother of All Deals: Why geopolitics finally sealed the EU-India FTA”. *Article* 29 January 2026. URL: <https://www.epc.eu/publication/why-geopolitics-not-just-trade-finally-sealed-the-euindia-deal/>

deschiderii comerciale a UE, ci mai degrabă o recalibrare graduală a instrumentelor de politică economică în direcția consolidării autonomiei industriale a Uniunii.

Această recalibrare a instrumentelor economice europene este susținută și de inițiative politice informale menite să accelereze procesul de reformă la nivelul Uniunii. În acest context, a apărut formatul E6, un grup de șase state membre (Germania, Franța, Italia, Spania, Țările de Jos și Polonia) care consideră că este nevoie de o reacție pragmatică rapidă la inerția decizională a instituțiilor europene. Prin coordonarea pozițiilor pe teme precum competitivitatea industrială, integrarea piețelor de capital sau consolidarea capacităților de apărare, acest nucleu de state E6 urmărește să genereze o dinamică politică care să accelereze adoptarea unor reforme structurale în interiorul Uniunii, cu potențial de tracțiune internă și pentru alte state membre care vor să se alăture în anumite proiecte. Se profilează, din nou, o geometrie variabilă în UE.

Pornind de la argumentele de mai sus, analiza din acest capitol este construită pe ipoteza că UE nu se află într-o tranziție conjuncturală, ci într-un proces de transformare structurală a politicii externe și a politicii interne. Viabilitatea Proiectului European depinde tot mai mult de capacitatea sa de a integra dimensiunea geopolitică în arhitectura sa geoeconomică, fără a eroda fundamentele care îi definesc identitatea.

1.2. Politica externă a Uniunii în 2026 se raportează la geopolitica globală

1.2.1. Relația transatlantică

Relația comercială transatlantică UE-SUA este, fără îndoială, cea mai importantă la nivelul economiei globale, cu schimburi comerciale de bunuri și servicii estimate zilnic la circa 4 miliarde euro (Dombrovskis, 2026³⁶), un volum fără echivalent între alte state/uniuni de state. Deocamdată, PE a suspendat procesul de ratificare a acordului comercial dintre UE și SUA, până la clarificarea modului de aplicare, de către SUA, a deciziei Curții Supreme de anulare parțială a taxelor vamale impuse prin Acordul comercial între UE și SUA încheiat în iulie 2025. Deocamdată, SUA a invocat Secțiunea 301 din legea Comerțului din 1974 care permite Reprezentantului Comercial al SUA să impună tarife fără aprobarea Congresului dacă are dovezi de practici considerabile nerezonabile sau discriminatorii. Mai întâi au apărut notificări împotriva a 16 țări, din motive care au variat de la utilizarea scăzută a capacității de producție chimică în Germania până la consolidarea supraofertei în Indonezia. La câteva zile distanță au apărut alte notificări către 60 de țări cu privire la aplicarea legilor împotriva importurilor realizate cu forță de muncă forțată. Se așteaptă alte informații privind prețurile produselor farmaceutice, taxele pe serviciile digitale. SUA arată că, dacă investigațiile solicitate conform Secțiunii 301, confirmă practici neloiale, atunci

³⁶ Dombrovskis V. (2026). „Preventing Jobless Growth”. *Speech*. World Economic Forum Annual Meeting 2026, Davos. 20 January 2026. URL: https://www.youtube.com/watch?v=EXC_3G2yYJM

noi tarife comerciale pot fi impuse de SUA până în vara anului 2026, înainte de expirarea actualelor tarife temporare (Reuters, 2026³⁷).

Tot de clarificări din partea SUA este nevoie pentru a ști dacă și când se (mai) aplică decizia președintelui Trump de a reimpune un nou tarif vamal global de până la 15 la sută. Ceea ce schimbă dinamica relației transatlantice, pentru prima oară după anul 1960, este invocarea Secțiunii 122 din Legea Comerțului din 1974, pe baza argumentului că SUA are un deficit comercial anual de bunuri de 1,2 trilioane dolari, un deficit de cont curent de 4 la sută din PIB și o inversare a excedentului de venituri primare la contul de capital.

Astfel de incertitudini și argumente de o asemenea greutate economică generează neliniște în UE. Deși în opinia unor foști experți FMI (Gita Gopinath, Mark Sobel, Josh Lipsky, 2026³⁸), SUA nu se confruntă cu o criză reală de balanță de plăți, pentru că nu a înregistrat o creștere exorbitantă a costurilor de împrumut de pe piețele internaționale și nici nu are dificultăți de a accesa piețele financiare, totuși, în UE persistă o îngrijorare reală despre cum poate fi instituționalizat riscul geopolitic în procesul decizional micro și macroeconomic european, astfel încât firmele europene să-și poată continua activitatea cu cât mai puține întreruperi. Dacă acum un an, acest tip de risc părea doar un element tranzitoriu, în prezent, riscul geopolitic a trecut de sfera academică și devine integrat, încetul cu încetul, în modelele de business macro și micro economic din UE. Construind scenarii alternative prin care să se identifice semnalele incipiente (*early warnings*) ale unor șocuri geopolitice, grupurile financiare europene (de tip BEI, BERD, etc.) sugerează companiilor să considere în proiecțiile bugetare pentru anul 2026, ca ipoteză permanentă de lucru, atât fluctuații mai ample ale prețului petrolului și ale altor materii prime (cu atât mai mult cu cât se poate prelungi conflictul din Orientul Mijlociu), cât și întârzieri mai mari în lanțurile globale de aprovizionare. Ca atare, aceste firme vor fi nevoite să mențină un flux constant de bani (*cash flow*) și să-și calibreze accesul rapid la surse multiple de finanțare și de capital pe termen scurt, pentru că, este posibil, oricând, un nou șoc. Aceasta este noua geoeconomie în care se iau deciziile europene în anul 2026.

Ecuția globală se complică și mai mult odată cu apariția unui nou subiect: reconfigurarea geografică a puterilor nucleare. Înainte de atacul contra Iranului, președintele Trump a solicitat renegocierea tratatului de control al armelor nucleare la nivel global, care să înlocuiască Acordul New START. Situația din Iran și propunerea Franței de a găzdui arme nucleare pe teritoriul unor state membre adaugă o nouă dimensiune la problema unei noi ordini nucleare globale, cine și cum o va reglementa.

³⁷ Reuters. (2026). „The 16 US trading partners hit by Trump's '301' probes”. *Article*. 12 March 2026. URL: <https://www.reuters.com/world/china/16-us-trading-partners-hit-by-trumps-301-probes-2026-03-11/>

³⁸ Reuters. (2026). „Trump's new tariffs shift focus to balance of payments; economists see no crisis”. *Article*. 24 February 2026. URL: <https://www.reuters.com/legal/litigation/trumps-new-tariffs-shift-focus-balance-payments-economists-see-no-crisis-2026-02-24/>

Pentru SUA, argumentul modernizării tratatului nuclear a fost articular în jurul necesității includerii noilor tipuri de arme strategice și a noilor actori relevanți în domeniul nuclear, cu referire directă la China. Pentru UE, o eventuală degradare a regimului de control al armamentelor nucleare ar putea amplifica neînțelegerile dintre statele membre, care au poziții relativ contrare. Germania și Suedia, de pildă, sunt în favoarea promovării conceptului de reziliență geoeconomică, în care programul de reînarmare convențională are ca rațiune descurajarea nucleară (*deterrence*) pe continentul european. Pentru Franța, autonomia strategică este prioritatea zero. În ambele variante, un fapt este cert: Europa este expusă geografic, iar perspectiva nucleară adaugă și mai multă îngrijorătoare cu privire la posibilitățile de escaladare către cote comparabile cu cele din perioada Războiului Rece. Cu atât mai mult cu cât se aduce în discuție problema integrității teritoriale a Uniunii!

1.2.2. Integritatea și suveranitatea Uniunii: cazul Groenlandei

De la începutul anului 2026, Groenlanda a redevenit un nod strategic în relația transatlantică. Interesul american pentru Groenlanda a fost articular mai mult în termeni de securitate națională și de competiție sistemică cu China și Rusia, și mai puțin din perspectiva rezervelor substanțiale de minerale rare. Ca și în primul mandat Trump, SUA a anunțat că urmărește consolidarea prezenței sale militare și logistice în Groenlanda, mai ales pentru modernizarea infrastructurii existente și pentru extinderea cooperării bilaterale directe cu autoritățile groenlandeze.

Prima propunere de achiziționare a Groenlandei, cât și propunerea din 2026, au fost respinse ferm de Danemarca și de UE, care au aceeași poziție politică: intensificarea implicării SUA în Groenlanda este o încălcare gravă a integrității și suveranității unui stat membru și, deci, a Uniunii ca ansamblu. Din punct de vedere juridic, situația Groenlandei este clară: deși a părăsit Comunitatea Economică Europeană în 1985, în prezent este un teritoriu autonom aflat sub suveranitatea Danemarcei.

Discuțiile dintre SUA și UE din ianuarie 2026 nu s-au limitat la o problemă regională bilaterală. Danemarca și UE plasează această discuție într-un context global geopolitic și geoeconomic: alianța NATO a lansat așa numita misiune *Arctic Sentry* sub conducerea NATO³⁹, iar Canada a aprobat un plan de investiții de 25,7 miliarde dolari în proiecte de apărare și infrastructură în zona arctică⁴⁰, pentru a menține securitatea în regiune. Per ansamblu, deși SUA și UE împărtășesc obiective comune privind Groenlanda, fricțiunile de până acum se referă, în mod special, la accesarea zăcămintelor miniere de metale rare, la preluarea drepturilor de extragere și prelucrare, ce standarde de mediu vor fi luate în considerare și ce condiționalități investiționale vor fi acordate de

³⁹ Lansată în februarie 2026, *Arctic Sentry* este o activitate de monitorizare detaliată efectuată de forțele NATO cu scopul de a consolida prezența militară și de a supraveghea regiunea Arctică și Nordul Îndepărtat. Această misiune unifică activitățile naționale ale statelor aliante, prin introducerea unui comandament comun (JFC Norfolk) care monitorizează în special activitatea Rusiei și a Chinei în regiune.

⁴⁰ The Economist Newsletter. *The World in Brief*. 12 March 2026.

autoritățile groenlandeze care, cu fiecare ocazie, își reafirmă dreptul la autonomie decizională și dreptul de a dispune de propriile resurse.

1.2.3. Solidaritatea Uniunii pentru Ucraina

A] Finanțarea războiului de către UE

În cei patru ani care au trecut de la declanșarea invaziei ruse asupra Ucrainei (24 februarie 2022), UE și statele membre rămân principalii furnizori de asistență financiară, economică și umanitară pentru Ucraina, consolidându-și rolul strategic în sprijinirea funcționării statului ucrainean și în menținerea stabilității pe Flancul Estic. Finanțarea Ucrainei s-a realizat prin intermediul instrumentului financiar numit Facilitatea Ucraina (*Ukraine Facility*), lansat în martie 2024 cu scopul de a crea o bază legală și un flux de finanțare permanentă pentru Ucraina care să acopere perioada 2024-2027. Per total, în acești patru ani, sprijinul total financiar oferit de UE împreună cu statele membre însumează aproximativ 193,3 miliarde euro, care acoperă asistență macro-financiară, granturi și împrumuturi pentru stabilitatea macrofinanciară a țării, precum și sprijin bugetar pentru reconstrucție, necesități curente umanitare și militare (Consiliu, 2026⁴¹)

Pentru anul 2026, necesarul de finanțare a bugetului de stat ucrainian este de circa 90 miliarde euro, din care 30 miliarde euro sunt alocați pentru cheltuielile fixe de funcționare a statului și menținerea stabilității macroeconomice, iar diferența de 60 miliarde euro este direcționată către sectorul de apărare. UE obține aceste fonduri europene sub formă de împrumuturi de pe piețele financiare internaționale, cu garanții (colaterale) susținute de CFM 2021-2027. Structura și alocarea acestor fonduri europene au fost aprobate de către PE printr-un vot majoritar larg, la începutul lunii februarie 2026, dar împrumutul de 90 miliarde nu a fost aprobat la Consiliul European din martie 2026, datorită votului negativ al Ungariei și Slovaciei. Pentru a elimina orice posibil gol de plată în acest interval de timp, FMI a aprobat la finalul lunii februarie 2026, în regim de urgență, eliberarea unei tranșe din Facilitatea Extinsă de Finanțare pentru Ucraina, pentru o perioadă de patru ani, în sumă totală de 8,1 miliarde dolari, din care 1,5 miliarde dolari au fost virăți imediat în contul Trezoreriei ucrainene, pentru acoperirea fluxului de cheltuieli publice fixe urgente.

Noile estimări ale BM, CE, ONU și Guvernului ucrainean arată că deficitul bugetar al Ucrainei pentru anul 2026 este de cca 136,5 miliarde dolari, ceea ce ar însemna aproximativ 19,3 la sută din PIB Ucraina (*indicative target*) prognozat pentru anul 2026⁴². Costul reconstrucției Ucrainei a ajuns la cca. 588 miliarde dolari pentru următorul deceniu⁴³.

⁴¹ Consiliu European. (2026a). *Press Release*. 24 Februarie 2026. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2026/02/04/council-agrees-position-on-legal-framework-to-provide-90-billion-in-financial-support-to-ukraine/pdf>

⁴² FMI. (2026). IMF Country Report No. 26/58, pg. 114. 26 February 2026. URL: <https://www.imf.org/-/media/files/publications/cr/2026/english/1ukrea2026001-source-pdf.pdf>

⁴³ ONU. (2026). „Ukraine: \$588 billion recovery cost over the next 10 years”. *Press Release*. 22 February 2026. URL: <https://news.un.org/en/story/2026/02/1167016>

B] Utilizarea activelor rusești înghețate

De la declanșarea războiului în Ucraina, au avut loc câteva runde de negociere cu privire la utilizarea activelor rusești blocate în UE; peste 210 miliarde euro, majoritatea din rezerva valutară a Băncii Centrale a Federației Ruse, se află în depozitarul Euroclear din Belgia, iar suma este, în continuare, blocată pe termen nelimitat. Contestând această decizie, Banca Centrală a Federației Ruse a inițiat, la sfârșitul lunii februarie 2026, o petiție către Tribunalul European prin care invocă dreptul suveran la proprietate, acces egal la justiție și principiul imunității suverane a statelor și a băncilor centrale. Rusia susține că, decizia de imobilizare a fost adoptată de Consiliul European doar prin vot majoritar, și nu în unanimitate, ceea ce, în interpretarea părții ruse, ar ridica probleme de compatibilitate cu tratatele europene. Această acțiune juridică reprezintă prima contestare directă a deciziei UE de înghețare a activelor suverane rusești. În paralel, Banca Rusiei a inițiat și proceduri separate împotriva depozitarului Euroclear, solicitând despăgubiri de aproximativ 230 miliarde dolari, pe motiv că blocarea fondurilor a împiedicat administrarea normală a rezervelor valutare ale statului rus.

Două mari aspecte sunt relevante pentru acest subiect.

Primul aspect a apărut în 2023, odată cu acumularea veniturilor din dobânzile pe care le generau aceste active rusești blocate după aplicarea sancțiunilor UE împotriva Rusiei. Ca soluție, UE a adoptat, în prima parte a anului 2024, un model de venituri financiare constituite din acumularea acestor dobânzi corespunzătoare anilor 2022 și 2023, care au fost utilizate pentru acordarea de asistență financiară Ucrainei în domeniul militar.

Al doilea aspect este mult mai complicat juridic, pentru că implică o componentă geopolitică: dacă și cum se pot transforma aceste active într-un instrument de finanțare constantă a reconstrucției Ucrainei. Deocamdată, la nivelul UE, nu există un consens definitiv, pentru că statele membre diverg ca opinii politice. Din perspectiva CE, aceste active rusești pot fi să fie utilizate ca garanție pentru un împrumut. De exemplu, prin mecanismul de tip *the reparations loan*, propunerea CE, susținută de Germania, s-ar fi putut disponibiliza până la 140 miliarde euro pentru finanțarea reconstrucției infrastructurii Ucrainei, în perioada 2026-2027; însă, această propunere nu a întrunit votul comun la Consiliul European din decembrie 2025, unele state membre invocând probleme juridice și financiare legate de eventuale riscuri de încălcare a suveranității unui stat și de creare a unui precedent la nivel european. Belgia a fost cel mai vocal stat contestatar argumentând că, în absența unor garanții legale, suficient de ferme privind riscurile de litigii sau potențiale reclamații transfrontaliere, este mai oportună împărțirea egală (*burden sharing*) a responsabilităților și a riscurilor între toate statele UE, *înainte* de a consimți utilizarea activelor rusești blocate. Ca atare, soluția de compromis adoptată de UE a fost ca finanțarea necesităților curente de finanțare ale Ucrainei să se facă printr-un împrumut comun de 90 miliarde euro, garantat de actualul CFM, iar mecanismul de împrumut reparatoriu bazat pe

activele rusești înghețate, propus de CE și Germania, să fie discutat într-o variantă actualizată, fie ca potențială sursă de rambursare a împrumutului UE, fie ca instrument de finanțare directă a procesului de reconstrucție după încheierea războiului.

C] Noi sancțiuni împotriva Rusiei

La finalul lunii ianuarie 2026 a intrat în vigoare cel de-al 19-lea pachet de sancțiuni al UE împotriva Rusiei, prin care s-a redus plafonul prețului țițeiului rusesc și s-a extins lista navelor maritime care fac parte din așa-numita flotă din umbră a Rusiei; de asemenea, s-a interzis importul de produse petroliere rafinate rusești prin țări terțe și prin utilizarea ambelor conducte *Nord Stream*.

În februarie 2026, CE a propus cel de-al 20-lea pachet de sancțiuni, prin care se speră să crească presiunea asupra Rusiei pentru a-și diminua capacitatea de finanțare a războiului din Ucraina. Acest pachet include măsuri mai ample și mai coordonate decât precedentele, care țintesc: (i) sectorul energetic, prin interdicții totale asupra furnizării serviciilor maritime pentru petrolul rusesc (inclusiv serviciile de asigurare, logistică și acces în porturi); (ii) sectorul financiar și de criptomonede, prin extinderea listei de bănci și entități financiare regionale și operatori crypto folosiți pentru a ocoli sancțiunile existente; (iii) sectorul comercial, prin noi interdicții privind importul de metale, produse chimice și alte bunuri de export *dual-use* ce ar susține capacitățile industriale ale Rusiei și, (iv) flota din umbră (*shadow fleet*), prin adăugarea de zeci de nave la lista restricțiilor.

Adoptarea formală de către Consiliul a celui de al 20-a pachet de sancțiuni este întârziată de Ungaria, care și-a condiționat votul de livrările de țiței prin conducte și de alte interese naționale.

D] Stadiul dialogului tripartit de pace

Negocierile tripartite pentru pacea în Ucraina, mediate de Statele Unite, se află într-o fază de dialog, dar fără rezultate decisive pe principalele dosare. Runderle de discuții de la Abu Dhabi și Geneva au adus la masa negocierilor, pentru prima dată în format oficial de negocieri, cele trei părți implicate.

Agenda întâlnirilor s-a concentrat pe condițiile încheierii unui armistițiu durabil și modalități de monitorizare post-conflict. Ucraina este în favoarea instituirii unui mecanism de supraveghere a respectării condițiilor de încetare a focului care să fie coordonat de SUA și care să fie acompaniat de un sistem de garanții externe robuste, capabil să asigure un sistem de securitate colectivă, pentru a preveni repetarea agresiunii. Rusia a acceptat doar ideea discutării încetării focului, fără a se angaja în termeni clari sau obligații reciproce formale.

Cea mai contencioasă temă rămâne împărțirea teritorială a Ucrainei și statutul regiunilor ocupate, sau parțial controlate de forțele ruse, în special Donbas și regiunile din sud. Oficialii ruși au reiterat cerința ca Ucraina să cedeze controlul

unor teritorii, incluzând părți din Donetsk și Luhansk. Ucraina nu acceptă astfel de cereri, susținând mai degrabă formule alternative, precum transformarea unor teritorii în zone de liber schimb economic, sub suveranitate ucraineană și demilitarizare sau organizarea unui referendum pentru statutul acelor regiuni⁴⁴.

Deocamdată rămân diferențe mari cu privire la încetarea ostilităților și viitoarea arhitectură teritorială a Ucrainei.

1.2.4. O nouă logică a extinderii Uniunii?

A] Propunerea de extindere inversă, ca instrument geopolitic

În ultimii patru ani, contextul de pe continentul european a forțat CE să considere posibilitatea de a încorpora elementul geostrategic în politica de extindere a Uniunii. Suplimentar, presiunea vine și din faptul că, Planul de pace coordonat de Statele Unite include, explicit, opțiunea aderării Ucrainei la UE până în 2027.

Până în prezent, poziția formală a CE este în favoarea menținerii criteriilor de aderare convenite în 1993 la Copenhaga, care se bazează pe un set riguros de principii politice și economice aplicabile tuturor statelor candidate. Ce este nou și se află în dezbaterile liderilor europeni, este nuanța incrementală pe care o aduce propunerea de extindere inversă (*reverse enlargement*). Pe scurt, aceasta ar însemna o integrare progresivă, care să se aplice doar anumitor politici și segmente ale pieței unice înainte de aderarea deplină, și care ar oferi un acces gradual la anumite libertăți economice, o participare limitată la anumite programe europene sau la anumite fonduri europene și fără acordarea imediată a tuturor drepturilor instituționale, mai ales a dreptului de veto în Consiliu și a dreptului de participare în structurile decizionale ale comitologiei europene. CE crede că, în acest mod, s-ar putea crea punți de convergență cu valorile și politicile comunitare. Însă, majoritatea statelor membre nu sunt de acord cu propunerea de extindere inversă a Comisiei.

Și PE redefinește procesul de extindere „ca un instrument geostrategic de securitate, pace, stabilitate și prosperitate (...) care necesită o viziune politică democratică pe termen lung și acțiuni și pași îndrăzneți către finalizarea Proiectului european” (PE, 2026⁴⁵). Însă, chiar dacă admite importanța componentei geostrategice, PE insistă asupra faptului că procesul de aderare la UE trebuie să rămână fundamentat pe criteriile meritocratice de la Copenhaga, cu accent pe statul de drept, democrație și valori fundamentale.

Între timp, CE continuă cu extinderea anumitor politici europene către statele candidate. Cel mai recent exemplu este proiectul de extindere a pieței unice

⁴⁴ The New Voice of Ukraine. (2026). „Zelenskyy rejects Russia’s Donbas terms at peace talks”. *Article*. 30 January 2026. URL: <https://english.nv.ua/nation/zelenskyy-rejects-russia-s-donbas-terms-at-peace-talks-50579744.html>

⁴⁵ EP. (2026a). „Report - A10-0016/2026 on the Enlargement Strategy”. 6 February 2026. URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-10-2026-0016_EN.html

digitale și de telecomunicații europene către statele candidate. Prin inițiativa *Roam Like at Home* se urmărește eliminarea treptată a suprataxelor de roaming pentru utilizatorii care călătoresc între UE și statele candidate și consolidarea conectivității digitale regionale. După includerea Ucrainei și Republicii Moldova în zona *Roam Like at Home* la 1 ianuarie 2026, Comisia a inițiat negocieri și cu statele din Balcanii de Vest pentru alinierea acestora la normele europene privind accesul prin roaming, începând cu luna martie 2026.

B] Un model pentru Ucraina?

Deocamdată, majoritatea statelor membre resping propunerea CE de extindere inversă pentru Ucraina pe baza elementului geostrategic, care ar presupune acordarea Ucrainei a calității de stat membru și, abia ulterior aderării, să aibă loc consolidarea progresivă a beneficiilor de stat membru.

Majoritatea statelor membre consideră că această etapizare geostrategică este *extrem* de ambițioasă. De ce? Pe de o parte, pentru că ar avea loc o dilatare a criteriilor meritocratice, ceea ce riscă să erodeze mult credibilitatea Uniunii, din moment ce Ucraina nu are nici timp și nici resurse instituționale pentru alinierea formală a legislației naționale. Pe de altă parte, statul ucrainian nu are capacitatea instituțională și administrativă să gestioneze transformări structurale profunde în domeniul justiției, al luptei împotriva corupției și consolidării guvernantei economice. În plus, reconstrucția post-conflict și stabilizarea macroeconomică ar complica și mai mult calendarul reformelor. Mai există și temerea că, aderarea parțială a Ucrainei ar putea crea categorii de state membre *de facto* versus state membre *de jure*, ceea ce ar însemna drepturi diferențiate și cu eventualele limitări de suveranitate, fără participare decizională deplină. S-ar crea astfel o sumă de mari frustrări instituționale care ar slăbi, și mai mult, capacitatea de absorbție a Uniunii și funcționalitatea sa instituțională într-un cadru care ar depăși 30 de state.

C] Facilitatea de Sprijinire a Regiunii Estice (*EastInvest Facility*)

Strategia CE de sprijinire a Regiunii Estice a Uniunii se implementează prin noul mecanism de finanțare *EastInvest Facility*, lansat de CE pe 26 februarie 2026⁴⁶, și reunește un consorțiu de instituții financiare: Banca Europeană de Investiții (BEI), Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD), Nordic Investment Bank, Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei, alături de băncile naționale de dezvoltare din nouă state membre eligibile: Finlanda, Estonia, Letonia, Lituania, Polonia, Slovacia, Ungaria, România și Bulgaria.

Acest mecanism este gândit ca o platformă financiară, coordonată de CE, prin care se facilitează accesul la finanțare prin împrumuturi, garanții și consultanță, dar fără capacitatea de a acorda granturi ca în cazul unui fond de investiții clasic. Scopul acestei platforme este de a crea sinergii între resursele financiare

⁴⁶ EC. (2026b). *Joint press release: New platform to boost support for EU regions most affected by the war in Ukraine*. 26 February 2026. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/de/ip_26_471

ale UE și capacitățile financiare naționale, pentru ca, împreună să finanțeze proiecte naționale sau pan-europene de investiții publice și private, mai ales în sectoare precum infrastructură, energie, digitalizare, transport și dezvoltare IMM-uri. Sunt eligibile toate companiile din statele europene afectate de războiul din Ucraina care au avut perturbări economice și demografice importante. Nu se impun condiționalități politice directe, cum este cazul programelor de asistență macrofinanciară; condițiile de eligibilitate sunt legate de viabilitatea financiară și fezabilitatea proiectelor, precum și de conformitatea cu reglementările UE privind achizițiile și mediul.

Concret, *EastInvest Facility* nu este conceput ca un fond extra-bugetar al CFM 2021-2027, ci ca o platformă financiară care adună la un loc credite furnizate de instituțiile financiare participante, cofinanțări publice sau private derulate prin băncile de dezvoltare naționale, și sprijin tehnic pentru proiectele selectate, esențial pentru a ajuta promotorii de proiecte să îndeplinească criteriile de eligibilitate și standardele de sustenabilitate cerute de finanțatori. Totalul estimat de finanțare ar putea fi de cel puțin 28 miliarde euro, disponibil până în 2027.

Pentru România, participarea la *EastInvest* aduce oportunități concrete de finanțare pentru proiecte din Regiunea Estică de frontieră, inclusiv în zona Moldovei și în regiunea Dunării și a Mării Negre, în sectoare strategice de infrastructură, energie, digitalizare și dezvoltare economică.

D] Islanda

Reluarea discuției despre un referendum în Islanda survine într-un context geopolitic extraordinar care amplifică percepția riscurilor de securitate în regiunea nordică. Pentru o economie mică, deschisă și adânc integrată în Spațiul Economic European, cum este cea a Islandei, aderarea la UE este reevaluată, de ambele părți, prin prisma beneficiilor geostrategice și nu doar a costurilor sectoriale⁴⁷.

Deși Islanda a depus oficial cererea de aderare în 2009, pe fondul crizei financiare globale care a afectat economia națională, negocierile cu UE au fost suspendate în anul 2013, după care și-a retras candidatura. Până la discuția globală despre Groenlanda, opinia publică din Islanda avea opțiuni divizate cu privire la apartenența la UE. Susținătorii invocau un plus de stabilitate politică, accesul la mai multe fonduri europene și mecanisme financiare comune, în timp ce opozanții se temeau de pierderea controlului asupra resurselor piscicole și a flexibilității economice interne.

⁴⁷ Politico. (2026). „Iceland looks to fast-track vote on joining EU”. *Article*. 13 February 2026. URL: <https://www.politico.eu/article/iceland-fast-track-vote-eu-membership/>

E] Norvegia

Posibila prelungire a conflictului din Orientul Mijlociu ar putea produce schimbări în arhitectura energetică a continentului european, în sensul creșterii rolului Norvegiei ca principal furnizor de gaze naturale pentru UE.

Norvegia este, în prezent, un stat profund integrat în piața unică, atât prin apartenența la Spațiul Economic European, ceea ce permite acces aproape complet la avantajele pieței unice, fără a fi stat membru UE, cât și prin apartenența la Spațiul Schengen. De asemenea, Norvegia cooperează strâns cu instituțiile europene în domenii precum energie, securitate și politici climatice.

În anul 2025, Norvegia a relansat dezbaterile interne despre oportunitatea unei eventuale cereri de aderare; recent, tema s-a reluat dar, deocamdată, nu a fost depusă o cerere formală de aderare la UE⁴⁸. Electoratul norvegian a respins, de două ori, opțiunea integrării europene, la referendumurile din 1972 și din 1994; o eventuală decizie de aderare a Norvegiei la UE necesită organizarea unui nou referendum.

1.2.5. Noua viziune comercială

A] Deși UE rămâne fidelă principiului multilateralismului, totuși....

Evoluțiile geopolitice globale din ultimii ani au determinat liderii europeni să reconsidere viziunea CE asupra politicii comerciale comune. Până anul trecut, acordurile de liber schimb se rezumau la sfera economică. Recent, pentru că economia și politica comercială nu se mai suprapun pe deplin, geopolitica a grăbit regândirea acordurilor de liber schimb, pentru a consolida poziția UE ca actor global (Draghi, 2026)⁴⁹.

Câteva exemple merită evidențiate. În primul rând, extinderea acordurilor clasice comerciale de liber schimb a căpătat o dinamică aparte, ajungând, în prezent, la aproape 50 de înțelegeri comerciale ale UE. Acordul cel mai important al UE este cu țările Mercosur (Argentina, Brazilia, Paraguay și Uruguay) și se află în curs de aprobare la Consiliu și la PE; procesul este temporar suspendat, pentru că PE a solicitat un aviz juridic din partea Curții de Justiție a UE, cu privire la conformitatea acordului cu tratatele UE. Similar ca magnitudine comercială este acordul UE cu India, finalizat pe 26 ianuarie 2026. Doar în ultimii ani UE a finalizat acorduri comerciale preferențiale cu 18 țări din Africa, a ratificat un acord digital cu Singapore și are deschise negocieri cu alte 11 state din America Latină, Africa și regiunea Asia-Pacific⁵⁰.

⁴⁸ Brussels Signals. „Norway reopens debate on EU membership”. *Article*. 2 April 2026. URL: <https://brusselssignal.eu/2025/04/norway-reopens-debate-on-eu-membership/>

⁴⁹ Draghi M. (2026). University of KU Leuven Patron Saint's Day 2026. *Speech*. 2 February 2026. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=t1iMjvsr7T0>

⁵⁰ EP.(2026b). Secțiunea Acorduri comerciale de liber schimb. URL: <https://www.europarl.europa.eu/topics/ro/article/20161014STO47381/acordurile-de-liber-schimb-ale-ue-acordurile-cheie-si-procesul-de-negociere#cum-i-desfoar-uniunea-european-negocierile-pentru-acordurile-comerciale-3>

În al doilea rând, CE a început să dezvolte o nouă generație de acorduri economice internaționale, complementare acordurilor clasice de liber schimb, care au ca obiectiv stimularea investițiilor în lanțurile valorice verzi și securizarea materiilor prime critice necesare tranziției energetice. Această abordare face parte din strategia mai largă a UE privind autonomia strategică deschisă, competitivitate industrială și implementarea *European Green Deal*. De pildă, în ianuarie 2026, CE și BERD au semnat un acord de garantare de 76,75 milioane euro (susținut de Fondul European pentru Dezvoltare Durabilă Plus (EFSD+)) pentru dezvoltarea lanțurilor valorice globale verzi și incluzive, cu accent pe IMM⁵¹. Acest tip de abordare devine cu atât mai relevant în actualul context al conflictului din Orientul Mijlociu, când este de așteptat ca redirectionarea petrolului către Asia să genereze o escaladare a concurenței pentru aprovizionarea statelor europene (aproximativ 20 la sută din comerțul cu petrol global și gaz natural lichefiat trece prin Strâmtoarea Ormuz⁵²); și în războiul din Ucraina energia și comerțul au fost utilizate în scopuri militare (*weaponization*) ceea ce a creat șocuri inflaționiste, care au bulversat piețele financiare (prin vânzări masive de obligațiuni pe termen scurt) și au schimbat cursul evenimentelor politice.

În al treilea rând, CE continuă dezvoltarea acordurilor de tip *Sustainable Investment Facilitation Agreements* (SIFA), dedicate îmbunătățirii climatului investițional și atragerii de capital în sectoare europene sustenabile precum energie regenerabilă, infrastructură durabilă și lanțuri de aprovizionare pentru materii prime critice, cu scopul de a integra economiile partenere în lanțurile valorice globale cu emisii reduse de carbon. Primul acord de acest tip a fost negociat cu Angola și a intrat în vigoare în 2024, iar în prezent CE extinde acest model comercial către Ecuador și, posibil, către alte state din America Latină.

În paralel, CE mai explorează parteneriate economice sectoriale mai flexibile, care nu sunt tratate comerciale clasice, ci mecanisme de cooperare economică tematică, orientate către domenii strategice precum minerale critice, energie verde și tehnologii net-zero⁵³ și prin care UE să consolideze accesul la resurse esențiale, sau să faciliteze investiții în infrastructuri și în industria verde din state partenere.

⁵¹ EC. (2026c). Secțiunea extindere. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/news/eu-and-ebd-promote-companies-adoption-environmental-and-social-criteria-2026-01-13_en#:~:text=and%20social%20criteria-.EU%20and%20EBRD%20promote%20companies%20adoption%20of%20environmental%20and%20social,firm%20through%20two%20key%20instruments:

⁵² FT. (2026). „Europe confronts threat of another energy crisis”. *Article* 5 March. URL: <https://www.ft.com/content/d48f6a08-0b7d-4a01-a84f-b0fbecf03915>

⁵³ La solicitarea Comitetului Economic și Social European (CESE), PE a lansat, spre negociere, o inițiativă denumită „Viitorul industriei UE în contextul prețurilor ridicate la energie și al costurilor de tranziție” care are în vedere elaborarea unei strategii industriale comune toate pentru industriile competitive din UE, și care va complementa obiectivele Pactului verde, pentru o monitorizare mai atentă a fiecărui sector industrial. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=PI_EESC:EESC-2024-03583-AC

B] ... sunt prioritizate interesele europene, dar mai este nevoie și de ...

Deși principiul multilateralismului continuă să predomină viziunea politicii comerciale a UE, începând cu 2025 CE propune o orientare mai strategică a Uniunii pentru apărarea intereselor europene.

În acest context se înscriu propunerile promovate de Franța și susținute de CE. Sub titulatura *Made in EU* și *Buy European* se dezvoltă două concepte distincte. Chiar dacă sunt frecvent utilizate în același context al dezbaterilor privind autonomia strategică a UE, diferența dintre acestea ține de natura instrumentului de politică economică și de nivelul intervenției de stat: în timp ce *Made in Europe* țintește să încurajeze UE să producă local (prin politica industrială și cea investițională), *Buy European* urmărește să favorizeze cumpărarea produselor europene, în special prin instrumente de achiziții publice de politică comercială și de piață internă.

Made in EU este un concept de politică industrială care se referă la stimularea producției și a lanțurilor valorice localizate în interiorul UE, prin măsuri precum subvenții, simplificarea reglementărilor, scheme de ajutor de stat, programe de inovare sau investiții strategice în sectoare critice (tehnologii verzi, semiconductori, baterii, hidrogen). Obiectivul este creșterea capacității de producție interne a UE, reducerea dependențelor externe și consolidarea competitivității industriei europene. Acest concept a apărut ca o reacție la inițiative SUA, concretizându-se prin măsuri precum *European Chips Act* sau *Net-Zero Industry Act*.

În schimb, *Buy European* reprezintă un instrument de politică comercială și de achiziții publice. Conceptul presupune introducerea unor criterii de prioritate pentru producția europeană în programe de achiziții publice din sectoare strategice precum infrastructura digitală, industria de apărare sau proiectele industriale majore. Acest instrument este similar cu politica *Buy American Act* din SUA și confirmă intenția de recalibrare a politicii industriale și comerciale europene ca o schimbare graduală de paradigmă, de la o abordare strict liberală a pieței interne, către una orientată mai explicit spre autonomie strategică deschisă, securizarea lanțurilor de aprovizionare și consolidarea competitivității industriale europene în raport cu actorii globali.

În practică, conceptul *Buy European* se va reflecta în noul CFM 2028-2034 prin câteva schimbări legislative. Dacă până acum statele terțe cu care UE avea semnate acorduri de liber schimb primeau și permisiunea de a accesa liber sistemul european de achiziții publice, prin așa numita clauză contractuală prevăzută la articolul 136 din Regulamentul CFM⁵⁴, odată cu noul CFM 2028-2034 se vor introduce cerințe suplimentare de securitate pentru firmele din statele terțe care participă la achiziții publice în UE și, acolo unde este cazul, firmele europene vor avea prioritate la finanțarea din fondurile europene.

⁵⁴ Regulamentul CE 2020/2093 al Consiliului din 17 decembrie 2020 de stabilire a cadrului financiar multianual pentru perioada 2021-2027, privind URL: CFM <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2020/2093/oj/ron>

Complementar, începând cu 1 ianuarie 2026, s-a introdus un protocol comun privind regulile de origine a produselor ce provin din statele Zonei Pan-Euro-Mediteraneene (PEM) care marchează trecerea exclusivă la Convenția Regională PEM Revizuită, după o perioadă de tranziție (2021-2025) în care au funcționat în paralel două seturi de reguli⁵⁵.

Totuși, opoziția exprimată de statele baltice, statele nordice, Cehia și Țările de Jos reflectă tensiunea structurală dintre obiectivele de autonomie industrială și principiile tradiționale ale pieței interne. Aceste state, caracterizate prin economii foarte integrate în lanțurile comerciale globale și printr-un profil puternic exportator, avertizează că introducerea unor criterii preferențiale ar putea complica relațiile comerciale externe, ar putea genera represalii comerciale și ar putea fragmenta piața internă⁵⁶.

C]... Internaționalizarea monedei euro și dezvoltarea infrastructurilor financiare europene (politica comercială și politica monetară externă sunt componente ale aceleiași strategii de putere economică)

Ambele discuții despre prioritizarea producției europene (dimensiunea industrială) și cumpărarea produselor europene (dimensiunea comercială) se intersectează cu dimensiunea monetară a autonomiei strategice europene și, toate la un loc, sunt componente ale aceleiași strategii de promovarea a UE ca putere economică globală. În acest context se înscrie obiectivul strategic al Uniunii de a crește rolul internațional al monedei unice, euro. Fie că este vorba de consolidarea bazei industriale și tehnologice în interiorul UE, fie de scheme de achiziții comune, o extindere a utilizării euro în tranzacții comerciale, investiții și finanțare internațională întărește zona euro ca economie mai integrată și mai rezilientă, cu și mai multe fluxuri financiare, ceea ce va duce la adâncirea piețelor financiare europene, la o mai mare atractivitate investițională pentru partenerii externi. În fapt, este vorba despre o viziune mai amplă de întărire a poziției economice globale a UE, prin dimensiunea sa monetar-valutară pe piețele financiare internaționale, ca parte a transformărilor ce au loc în sistemul economic, financiar, comercial, monetar și de securitate la nivel global.

Dar nu doar UE are o astfel de viziune. Și China și-a exprimat public intenția de a-și intensifica eforturile de internaționalizare a monedei naționale, renminbi (yuan). Strategia promovată de Banca Populară a Chinei vizează extinderea utilizării renminbi în comerțul internațional, în finanțarea proiectelor de infrastructură și în acordurile bilaterale de schimb valutar, inclusiv în cadrul inițiativelor economice globale ale Chinei⁵⁷.

⁵⁵ EC. (2025). „Rules of origin in the revised Pan-Euro-Mediterranean Convention”. 31 December. URL: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/rules-origin-revised-pan-euro-mediterranean-convention>

⁵⁶ FT. (2026). „The controversial plan to set ‘Buy European’ rules”. *Article*. 5 February 2026. URL: <https://www.ft.com/content/b92a4c09-a12b-4f9e-ad22-c541c1ad7e9f>

⁵⁷ UBP. (2026). „China's Renminbi Internationalisation: The Next Phase of Current Account Reforms”. 14 January 2026. URL: <https://www.ubp.com/zh/news-insights/newsroom/china-s-renminbi-internationalisation-the-next-phase-of-current-account-reforms>

Doar că, în ambele cazuri, micșorarea gradului de dependență de dolarul american și transformarea euro și renminbi în ancore monetare globale este un proces *extrem* de complicat care presupune, în cazul renminbi, pași concreți de asigurarea a unei convertibilități depline internă și externă (*fully fledged*), iar, în cazul euro, linii consistente de *swap* și *repo* cu țările terțe și o ofertă mare de obligațiuni comune, prin împrumuturi ale UE de pe piețele internaționale.

Rețeaua BCE de linii de *swap* și linii *repo* este principalul canal de furnizare și de reglare a lichidității acordată băncilor centrale membre ale SEBC și altor state terțe, precum și principala modalitate de a exercita rolul de creditor de ultimă instanță în UE. Însă, dacă se dorește o creștere a rolului internațional al euro, atunci este imperios necesară o decizie a BCE și un acord politic la nivelul UE, prin care să se permită BCE să ofere sprijin monetar oricăror țări terțe, oricând, inclusiv în perioade de criză și, eventual, asumarea unor anumite riscuri în acest proces. Fără un sprijin politic clar, BCE nu se poate implica explicit în astfel de demersuri oricât de urgent ar fi obiectivul de internaționalizare a monedei euro.

O altă mare decizie pe care liderii europeni ar trebui să o accepte, dacă doresc creșterea atractivității internaționale a monedei euro, este cu privire la extinderea împrumuturilor comune în euro pe piețele financiare internaționale; altfel spus, progresul uniunii fiscale încă de la crearea monedei unice, principala perspectivă asupra împrumuturilor comune ale UE a fost că acestea obligă țările puternice din punct de vedere fiscal să suporte costurile statelor mai puțin performante economic și financiar. Până la urmă, ceea ce contează este, fără îndoială, capacitatea unui stat de a-și finanța deficitele, dar, mai ales, capacitatea investitorilor de a accesa, imediat, sume mari de euro de pe piețele financiare (adică un grad mare de lichiditate în euro).

1.3. Politica internă a Uniunii în 2026 se adaptează geoeconomiei globale

1.3.1. Priorități cheie ale Președinției cipriote

În perioada 1 ianuarie – 30 iunie 2026, Republica Cipru deține Președinția rotativă a Consiliului UE, asumându-și rolul de a coordona agenda legislativă și politică a UE într-un context internațional deosebit de complex. Sub deviza „O Uniune autonomă, deschisă lumii”, programul cipriot se articulează în jurul a cinci priorități strategice interconectate, toate având ca obiectiv transformarea Uniunii într-o entitate mai autonomă, mai rezilientă și mai eficientă în promovarea intereselor europene⁵⁸.

Primul pilon se referă la autonomia prin securitate, apărare și pregătire și are ca prioritate consolidarea arhitecturii de securitate a UE prin continuarea sprijinului acordat Ucrainei, precum și prin avansarea inițiativelor de apărare

⁵⁸ Consiliu. (2026b). Secțiunea Președinției cipriote. URL: <https://www.consilium.europa.eu/ro/council-eu/presidency-council-eu/>

comună (implementarea măsurilor din *White Paper on Defence* și a Regulamentului SAFE). În acest context, vor fi urmărite și eventuale progrese în discuția despre procesul de aderare a Ucrainei la UE.

Al doilea pilon este autonomia prin competitivitate, unde Președinția cipriotă își propune să susțină reforme ce sporesc agilitatea economică a Uniunii, să reducă birocrăția și să stimuleze inovarea și investițiile.

Un al treilea pilon strategic este o Uniune deschisă lumii, care reflectă angajamentul Ciprului de a promova relații externe solide și constructive. Acesta include intensificarea cooperării cu parteneri din vecinătatea sudică și estică a Mediteranei, dialogul cu organizații regionale și consolidarea acordurilor comerciale menite să susțină comerțul liber și să stimuleze conectivitatea globală.

Prioritatea a patra, o Uniune autonomă și inclusivă, vizează consolidarea coeziunii sociale și protejarea drepturilor fundamentale ale cetățenilor UE, prin politici de educație, incluziune socială și adaptare la provocările digitale și demografice. Agenda educațională lansată în preambulul președinției subliniază rolul educației ca pilon al unei Europe competitive și reziliente.

În fine, al cincilea obiectiv strategic privește Bugetul UE pe termen lung și are ca prioritate progresul negocierilor pentru CFM 2028-2034.

1.3.2. Formatul E6 pentru accelerarea reformelor în UE

Formatul E6 este un nucleu informal de șase state membre (Germania, Franța, Italia, Spania, Țările de Jos și Polonia) care s-a coagulat la începutul anului 2026 ca o reacție pragmatică la inerția decizională percepută la nivelul UE, în special în ceea ce privește dosarele strategice critice pentru viitorul Uniunii. Ce unește aceste șase state membre este convergența de viziune pe anumite priorități structurale, în mod special în domeniul serviciilor financiare și ale pieței unice, ceea ce arată un potențial de tracțiune internă pentru accelerarea ritmului reformelor în UE.

Una din aceste priorități este adâncirea proiectului Uniunii Piețelor de Capital (UPC) pentru care, în noul format redenumit Uniunea Economii și Investițiilor (UEI), s-au avansat deja propuneri de înlăturare a unor bariere de reglementare care să stimuleze integrarea piețelor financiare între aceste șase state plus alte state membre care ar dori să adere, voluntar, la acest proiect (Suedia, Danemarca și Austria și-au anunțat intenția de a se alătura E6 în acest dosar). Ce a propus E6, înaintea reuniunii Eurogrup din luna februarie 2026, este o listă de inițiative legislative comune care să impulsioneze conectarea fluxurilor de economii cu capitalul investițional, pentru a facilita accesul companiilor din aceste state la surse multiple de finanțare comună. Primul angajament politic comun E6 s-a concretizat pe 18 martie 2026, în favoarea creării UEI. Statele semnatare, conduse de Franța și Germania, solicită centralizarea supravegherii marilor entități transfrontaliere europene, sub coordonarea ESMA, ceea ce

poate implica mobilizarea a cca 10 trilioane euro din economiile private către sectoare strategice precum apărarea și tranziția verde; se estimează că se va putea ajunge la un acord politic final la nivel UE până în vara anului 2026.

Al doilea exemplu vizează susținerea consolidării rolului internațional al euro și dezvoltarea unor infrastructuri de plăți autonomă la nivel european. Cele șase state membre au identificat oportunități de a utiliza euro mai frecvent în tranzacțiile comerciale internaționale, reducând dependența de sistemele de plată externe, în special cele denumite în dolari SUA. În această strategie se înscriu și măsurile de dezvoltare a platformei paneuropene de plăți instant *Wero* care să facilitează accelerarea transferurilor transfrontaliere în euro și să ofere o alternativă europeană la infrastructurile globale de plăți *Visa* și *Mastercard*. Și lansarea cât mai rapidă a unui euro digital intră în sfera de priorități imediate ale E6. La inițiativa guvernatorilor băncilor centrale din cele șase state membre, Consiliul Guvernatorilor BCE a decis, în 25 octombrie 2025, că Eurosistem va trece la următoarea fază a proiectului euro digital⁵⁹.

O altă inițiativă E6 este în domeniul apărării⁶⁰, pentru coordonarea cheltuielilor de apărare și a capacităților industriale militare europene, cele șase state au deja o listă de propuneri comune ce vizează dezvoltarea sistemelor comune de armament și scheme coordonate de achiziții pentru aprovizionarea Ucrainei.

Însă, deocamdată, statele din formatul E6 nu pot ignora opinia celorlalte state membre pentru că, în conformitate cu reglementările europene, un grup de șase țări nu este suficient de puternic cât să îndeplinească pragul minim de nouă state membre necesar pentru a invoca și formaliza un acord de cooperare consolidată la nivel UE. Ca și instrument juridic, acordul de cooperare consolidată este permis de Tratatul UE ca o alternativă juridică pentru acele state membre care doresc să avanseze cu reformele, atunci când nu se poate întruni unanimitatea la nivelul întregii Uniuni. Până acum acest instrument a fost rar utilizat, mai precis doar de Bulgaria, când a aderat la MUS printr-un astfel de acord de cooperare consolidată.

Acum, formatul E6+ ar putea funcționa dacă, de exemplu, pentru Uniunea Economii și Investițiilor, cel puțin alte trei state membre ar decide, formal, să se alăture statelor E6. Până acum a existat un grup de state membre, condus de Irlanda și Luxemburg, care s-au opus unei astfel de inițiative iar un alt grup de state membre care nu au avut o poziție națională fermă în acest sens (printre care și România).

⁵⁹ ECB. (2025). Secțiunea Euro digital. URL: https://www.ecb.europa.eu/euro/digital_euro/html/index.en.html

⁶⁰ BundesFinanzministerium. (2026). „The E6: an initiative led by six leading European economies to strengthen European sovereignty, competitiveness and defence capabilities”. *Press Release*. 28 January 2026. URL: <https://www.bundesfinanzministerium.de/Content/EN/Pressemitteilungen/2026/2026-01-28-e6-initiative.html>

1.3.3. Priorități legislative comune ale instituțiilor europene pentru 2026

La 18 decembrie 2025, PE, Consiliul UE și CE au adoptat o Declarație Comună privind prioritățile legislative pentru anul 2026, cu scopul de a îmbunătăți coordonarea comună, consolidată, a celor 10 proiecte legislative europene care prioritizează competitivitatea, piața unică și coeziunea statelor membre.

Inițiativele legislative care îmbunătățesc competitivitatea UE și adâncirea pieței interne urmăresc micșorarea numărului de bariere și instituirea unui regim juridic armonizat (cel de-al 28-lea regim) pentru companii inovatoare, adoptarea unui pachet legislativ dedicat industriei auto și promovarea UEM. În acest set legislativ sunt incluse și propuneri precum Actul privind medicamentele critice și Pachetul european privind rețelele energetice.

Printre inițiativele legislative care îmbunătățesc coeziunea statelor membre se numără și Planul european pentru locuințe accesibile, Pachetul privind mobilitatea echitabilă a forței de muncă în interiorul Uniunii, precum și inițiative sectoriale conexe viitorului CFM, care să susțină coeziunea socială și teritorială a UE. În domeniul migrației și al securității, cele trei instituții europene acordă prioritate revizuirii cadrului normativ privind returnarea migranților din țări terțe fără drept de ședere; această clarificare juridică este cu atât mai necesară cu cât este de așteptat să crească fluxul de imigranți din statele Orientului Mijlociu, ca parte din noua viziune a UE de consolidare a gestionării frontierelor externe și de asigurare a unui echilibru între solidaritate, responsabilitate și respectarea drepturilor fundamentale.

Și, nu în ultimul rând, prin această Declarație Comună se stabilește și un cadru strategic de monitorizare, în mod coordonat, între cele trei instituții, a progresului legislativ european.

1.3.4. Adâncirea pieței unice în întreaga Uniune

A] Propunerea CE privind accelerarea sectorului industrial european

Pe 4 martie 2026, CE a prezentat, după mai multe amânări, propunerea legislativă privind accelerarea sectorului industrial (*Industrial Accelerator Act / IAA*⁶¹), ca parte a strategiei europene *Clean Industrial Deal*, concepută pentru a revitaliza producția industrială în sectoarele strategice ale Uniunii și pentru a consolida competitivitatea economică pe plan internațional. Propunerea este și mai ambițioasă ca obiectiv cantitativ: creșterea ponderii industriei prelucrătoare în PIB UE la circa 20 la sută în economia totală a UE, de la circa 14 la sută cât este în prezent, într-un interval cincinal. Din punct de vedere operațional, CE propune un model juridic de parteneriat mixt UE-non UE, care să stimuleze accesul, pe baza unor criterii de eligibilitate, la schemele europene de achiziții publice de produse și servicii din producția locală europeană, precum și la

⁶¹ EC. (2026c). „Commission proposes Industrial Accelerator Act to strengthen industry and create jobs in Europe”. *Press Release*. 4 March 2026. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_26_515

scheme de subvenții europene; se acordă, astfel, în mod transparent, prioritate producției locale europene în sectoare strategice precum automobile, tehnologie verde, siderurgie (aluminiu, oțel, ciment) și domeniul electric. De asemenea, IAA prevede reguli privind investiții străine directe în sectoarele strategice, limitări privind capitalul străin și cerințe de parteneriat tehnologic, cu scopul de a proteja autonomia strategică industrială europeană, dar fără a fi neapărat protecționist. IAA mai introduce și componente de simplificare a procedurilor de autorizare, inclusiv prin digitalizare și armonizare legislativă, pentru a stimula investițiile în proiecte industriale inovatoare și durabile.

Poziția statelor membre este mixtă și reflectă diversele priorități economice naționale. Franța este principalul susținător al criteriului „Fabricat în Europa” (*Made in Europe*) prin achiziții și subvenții comune, ca instrumente de protejare și consolidare a sectorului industrial european în fața competiției externe, în special din China. De partea cealaltă, state precum Germania, Suedia și Cehia și-au exprimat rezerve privind riscul ca astfel de criterii să distorsioneze piața internă și să adauge bariere comerciale interne dacă nu sunt calibrate cu atenție, propunând includerea unor parteneri de încredere (*trusted partners*) precum Regatul Unit sau Japonia, pentru a evita efectele adverse asupra integrării piețelor⁶². În ansamblu, pozițiile naționale vor continua să se negocieze în Consiliu și în PE, unde o parte dintre state solicită modificări pentru a compatibiliza IAA cu regulile pieței interne și cu angajamentele comerciale internaționale. Din punct de vedere procedural, implementarea IAA necesită acord final în PE și în Consiliului UE.

B] Principalele domenii strategice pentru adâncirea pieței unice

Rapoartele strategice Letta și Draghi indică cinci axe principale unde IAA are un impact direct pentru ca UE să „treacă de la confederație la o federație” (Draghi, 2026)⁶³ și „să asigure o protecție concentrată pe sectoare strategice” (Costa, 2026)⁶⁴: unificarea piețelor naționale de energie; consolidarea industriei europene de apărare; diversificarea serviciilor financiare din sectorul non-financiar (UEI); unificarea cadrului european de reglementare corporatistă și reducerea barierelor și a decalajelor de pe piața internă; calibrarea cerințelor de capital și de reglementare la nivel european pentru detectarea riscurilor, în stadii incipiente, și îmbunătățirea rezilienței și a inovării.

C] Către o piață comună de energie

Energia se află din nou în centrul agendei comitologiei europene. Nu doar ca urmare a creșterii îngrijorătoare a prețului petrolului și gazelor naturale imediat după izbucnirea războiului din Orientul Mijlociu, ci pentru că UE are un sistem

⁶² Reuters. (2026). „What is in the EU's buy-European law?” Article 4 March 2024. URL: <https://www.reuters.com/sustainability/boards-policy-regulation/what-is-eus-buy-european-law-2026-03-04>

⁶³ Draghi M. (2026). „Europe must overcome divisions to become 'genuine power'”. University Leuven, Belgium. *Speech*. 2 February. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=D7m2SjqlFe4>

⁶⁴ Costa A. (2026). Letter sent ahead European Council. 2 February. Document confidențial.

energetic fragmentat, iar concurența internă (intra-europeană) este mai degrabă între schemele de subvenții decât între apetitul investițional național și/sau transfrontalier de inovare și de coordonare la nivel european, pentru scăderea costurilor și, deci, a prețului final care ajunge la consumatori.

Negocierile la nivelul UE pentru realizarea unei piețe comune de energie avansează sub umbrela mai largă a unei posibile uniuni a energiei, un obiectiv strategic al CE menit să asigure securitatea aprovizionării (prin internalizarea lanțurilor de aprovizionare) și integrarea transfrontalieră a piețelor electrice și de gaze. În esență, procesul urmărește eliminarea cât mai multor bariere între sistemele energetice naționale pentru a crea un cadru în care fluxurile de energie și prețurile să fie determinate la nivel regional și, ulterior, la nivelul UE.

Bruegel consideră că trei pași practici pot contribui la realizarea unui sistem energetic european mai eficient. În primul rând, îmbunătățirea radicală a transparenței datelor și informațiilor pe baza cărora consumatorul să se poată informa în mod corespunzător. În al doilea rând, trecerea către o planificare transparentă a infrastructurii sistemului energetic paneuropean, acordând prioritate proiectelor care minimizează costurile la nivel de sistem, decât costurile naționale. Cele mai recente inițiative de interconectare a infrastructurilor proiectelor transeuropene de energie, precum sincronizarea rețelelor baltice cu restul Europei, au fost aprobate de CE în decembrie 2025 și reprezintă un pas concret spre facilitarea fluxului de energie la nivelul UE. În al treilea rând, consolidarea coordonării politicilor naționale în domeniul energiei și climei (NECP) pentru a deveni comparabile, accesibile și reciproc coerente, ca să se evite investițiile incoerente (Roth, Tagliapietra, Zachmann, 2026⁶⁵).

În stadiul actual, un nou raport al Agenției Internaționale pentru Energie⁶⁶ arată că războiul din Orientul Mijlociu a generat cea mai mare întrerupere a aprovizionării cu petrol și gaze din istoria pieței globale. Deși există consens politic asupra importanței unei piețe a energiei mai integrată și mai rezilientă la nivelul UE, totuși anumite controverse persistă între statele membre cu privire la designul acestei piețe comune, la rolul instrumentelor de piață (inclusiv prețurile marginale) și la mecanismele de protecție socială a consumatorilor. De asemenea, propunerile legislative de eliminare a dependenței de combustibili fosili externi (inclusiv propunerea PE de eliminare treptată a importurilor de gaze rusești) par acum să se intersecteze și complică echilibrul dintre securitate, integrare și competitivitate.

⁶⁵ A. Roth, S. Tagliapietra, G. Zachmann. (2026). "Better coordination for a more efficient European energy system". *Bruegel Policy Brief*. 16 February 2026. URL: <https://www.bruegel.org/policy-brief/better-coordination-for-a-more-efficient-european-energy-system>

⁶⁶ Agenția Internațională pentru Energie. (2026). *Oil Market Report – March 2026*. 12 March 2026. URL: <https://www.iea.org/reports/oil-market-report-march-2026>

D] Consolidarea sistemului european de apărare

Domeniul apărării este, fără îndoială, prioritatea imediată a Europei. La Conferința de Securitate de la Munchen s-a argumentat pentru grăbirea reînarmării Europei, dar nu prin creșterea costurilor suportate de contribuabili, adică din surse publice, ci orientarea spre surse private de achiziții, care să sporească concurența și să crească adâncimea pieței de armament.

Pachetul financiar *Readiness 2030* (fost *ReArm Europe*) reprezintă un punct de convergență pentru negocierile privind mobilizarea unor resurse de până la 800 miliarde euro pentru echipamente, infrastructură și industria de apărare. Apoi, decizia recentă a CE, din ianuarie 2026, de a aproba prima tranșă SAFE de finanțare a investițiilor în capacități de apărare pentru opt state membre, inclusiv România, ilustrează trecerea de la negocieri conceptuale la implementarea practică a proiectelor comune europene.

Dar, negocierile reflectă, de asemenea, și tensiuni între pozițiile statelor membre: în timp ce unele susțin un rol mai integrat al UE, inclusiv prin achiziții publice comune și proiecte industriale strategice, alte state rămân prudente în privința centralizării competențelor naționale de apărare. Totodată, discuțiile privind clauza de apărare reciprocă a UE se află pe agenda deliberărilor ca reacție la incidentele cele mai recente de securitate în contextul războiului din Iran (cazul Cipru).

E] Generarea unor fluxuri suplimentare de finanțare a competitivității

UEI este proiectul lansat de CE în martie 2025 cu scopul de a corela mai bine economiile gospodăriilor cu necesitățile de investiții productive la nivel comunitar; Raportul Letta, ca și Raportul Draghi, identifică decalaje persistente în ceea ce privește accesul la capital, fragmentarea piețelor naționale de capital și necesitatea finanțării tranziției digitale și a tranziției verzi, dar, în mod special, necesitatea de îmbunătățire a cadrului legislativ privind securitizarea, introducerea de noi produse de economii și investiții comune, la nivel european, de protecție a investitorilor de retail și, de consolidare a culturii financiare a cetățenilor.

În primele luni ale anului 2026, cele șase state membre reunite în format E6 propun reluarea de urgență a negocierilor pe dosarul UEI, simultan cu alte trei priorități: consolidarea piețelor de capital, întărirea rolului internațional al monedei euro și coordonarea cheltuielilor de apărare.

F] Unificarea cadrului legislativ european: crearea celui de al 28-lea regim juridic al Uniunii

Fricțiunile existente pe piața unică din punct de vedere juridic, în special în domeniul precum dreptul societar, insolvența, dreptul contractual și regimul fiscal, arată natura structural-fragmentară a pieței unice existentă de mai bine de șase decenii, care generează costuri ridicate de conformare și descurajează

extinderea firmelor dincolo de granițele naționale. Această fragmentare afectează, în mod disproporționat, întreprinderile inovatoare și start-up-uri care au potențial de creștere rapidă și de scalare⁶⁷ (*scale up*) și, limitează accesul acestora la surse multiple și constante de finanțare.

Propunerea legislativă a CE de a crea un așa-numit al 28-lea regim reprezintă, în esență, un cadru juridic european opțional, care să coexiste în paralel cu legislația națională, prin care să se ofere antreprenorilor posibilitatea de a înființa un regim corporativ pan-european (*The 28th Regime Corporate Legal Framework / EU Incorporated*), conceput să funcționeze, cu drepturi egale, pe baza unui set comun de reguli, pe întreg teritoriul Uniunii; concret, este vorba despre posibilitatea de a înființa o companie în 48 de ore, complet digital, cu un capital de maximum 100 euro. În consecință, fiecare cetățean european are dreptul juridic de a înființa o companie în orice stat membru UE, într-un interval de 48 de ore, în format exclusiv *online*, cu un circuit al documentelor administrative numai în format *virtual*; acest tip de abordare este *voluntară*, pentru că se respectă subsidiaritatea și nu se înlocuiește regimul juridic al niciunui stat membru. Se evită, așadar, multiplicarea procedurilor instituționale și suprapunerea cu legislațiile naționale, printr-o alternativă funcțională online, virtuală și volitivă.

Însă, rămâne de văzut dacă această nouă abordare va fi, cu adevărat, o schimbare de paradigmă legislativă pentru CE; deocamdată nu se știe clar sub ce formă se va implementa propunerea CE (ca regulament unic aplicabil în toate statele membre sau ca directivă, transpusă în legislația națională) și dacă va fi un cod corporativ eficient.

G] Implementarea Basel IV: relaxare prudențială în SUA și recalibrarea cerințelor de capital și de reglementare în UE pentru detectarea riscurilor în stadii cât mai incipiente

Comitetul pentru Supraveghere Bancară de la Basel a lansat, începând cu ianuarie 2026, un nou set de reglementări pentru sectorul financiar reunit sub sintagma Basel IV. Legătura cu cel de-al 28-lea regim de reglementare corporativă la nivelul UE este una structurală. Basel IV este conceput pentru a depăși fragmentarea juridică națională și urmărește facilitarea scalării transfrontaliere a firmelor, în special a celor inovative. Însă eficiența sa depinde de accesul la finanțare al acestor firme scalabile. În contextul Basel IV constrângerile prudențiale sunt mai stricte, ceea ce poate descuraja finanțarea companiilor cu profil de risc mai ridicat, de către instituțiile de credit, adică exact segmentul vizat de regimul EU28. Rezultă o tensiune între obiectivele de

⁶⁷ În accepțiunea CE, procesul de scalare (*scale-up*) este definit ca etapa critică în care un start-up sau o întreprindere mică și mijlocie (IMM) trece de la faza de validare a modelului de afaceri la faza de extindere a operațiunilor, a bazei de clienți, consemnând o creștere a veniturilor într-un ritm accelerat, care depășește creșterea liniară rapidă. Sursa: CE. (2026). EU Startup and Scaleup Strategy, URL: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/strategy/strategy-research-and-innovation/jobs-and-economy/eu-startup-and-scaleup-strategy_en#:~:text=strategy%20is%20needed-,What%20the%20Commission%20is%20doing,to%20infrastructure%2C%20networks%20and%20services.

stabilitate financiară și cele de integrare economică, care impune o coordonare mai fină între reglementarea bancară și arhitectura juridico-corporativă europeană pe care CE urmează să o efectueze în acest an.

Trebuie amintit că, Basel IV constituie etapa finală a reformelor prudențiale implementate ca răspuns la criza financiară globală din 2008-9; scopul Basel IV este reducerea variațiilor nejustificate ale activelor ponderate la risc și consolidarea nivelului de capitalizare bancară. Inițial, acest set de reguli a fost gândit să includă restricții semnificative pentru utilizarea modelelor interne de evaluare, standardizarea consolidării riscului de credit și a celui operațional, precum și limitarea beneficiilor obținute prin optimizarea capitalului. Însă, în data de 19 martie 2026, autoritatea de reglementară bancară din SUA a propus relaxarea acestor cerințe minime de capital pentru cele mai mari opt bănci americane, printr-o cotă de reducere de 2,4 la sută; a mai fost propusă, suplimentar, și modificarea metodologiei de calcul a capitalului pentru o serie de active, ceea ce echivalează cu o majorarea de aproximativ 1,4 la sută a capitalului total agregat⁶⁸. Reacția UE a fost în sensul opus: BCE, în Raportul anual de supraveghere⁶⁹ justifică de ce sunt necesare bariere suplimentare prudențiale și de ce acestea trebuie menținute pe măsură ce tensiunile geopolitice cresc. CE preia cerințele BCE pe care intenționează să le includă sub forma unui act delegat, pentru a introduce, timp de trei ani, 13 ajustări temporare specifice, precum și un multiplicator bancar, cu intenția de a neutraliza creșterea neașteptată a activelor ponderate la risc. Însă, ca și în cazurile anterioare, această înăsprire macroprudențială este posibil să limiteze creditarea și capacitatea de finanțare a băncilor europene comparativ cu primele opt conglomerate financiare americane.

Această desincronizare legislativă (relaxare versus supra-reglementare) între principalii actori bancari de pe piețele europene și cele americane, indică faptul că, o coordonare sub egida Basel IV va fi greu de realizat.

H] Principalele bariere care fragmentează piața unică (*terrible 10*)

Înainte de războiul din Orientul Mijlociu, agenda Consiliului European din 18-19 martie 2026 era planificată a fi dedicată măsurilor de creștere a competitivității în UE. În acest scop, CE a pregătit raportul „O singură Europă, o singură piață” (*One Europe, One Market*⁷⁰), un proiect legislativ extrem de ambițios, aplicabil până la finalul anului 2027, care include măsuri de facilitare a înființării de companii, de coordonare a tuturor principiilor naționale privind libera circulație a lucrătorilor, de aplicare a unor standarde comune pentru o

⁶⁸ Politico. (2026). „Bank regulators unveil substantial decrease to capital requirements”. *Article*, 19 March, 2026, URL: <https://pro.politico.eu/news/215201>

⁶⁹ Buch C. (2026). Introductory statement of the Chair of the Supervisory Board of the ECB, at the Hearing of the Committee on Economic and Monetary Affairs of the European Parliament, 18 March 2026, URL: <https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/speeches/date/2026/html/ssm.sp260318~bfee06f0c5.en.html>

⁷⁰ Consiliu. (2026c). *One Europe, One Market Agenda*. 19 March. URL: <https://www.consiliu.europa.eu/en/policies/boosting-eu-competitiveness-the-way-forward/#OeOm>

serie de produse, etc.. Tot în acest raport au fost depistate cele mai problematice 10 bariere (*terrible 10*) care fragmentează piața unică, frânează inovarea și afectează competitivitatea Uniunii. Acestea se referă la:

- Divergențele care există între sistemele naționale de reglementare și care îngreunează cooperarea transfrontalieră între statele membre și cresc costurile de conformitate juridică.
- Costuri administrative mari de administrare a afacerilor, care consumă resursele companiilor în loc ca acestea să fie utilizate pentru inovare și creștere.
- Nearmonizarea sistemelor fiscale naționale care descurajează investițiile transfrontaliere directe.
- Dificultăți de accesare rapidă a surselor de finanțare non-bancare, altele decât împrumuturile din sectorul financiar bancar, ceea ce crește dependența companiile europene de credite bancare.
- Accesarea sistemelor naționale de achiziții publice este restricționată de criterii care favorizează, adesea, companiile naționale și limitează accesul firmelor din alte state la contracte publice.
- Persistența blocajelor birocratice în echivalarea diplomelor universitare între statele membre care reduce mobilitatea liberei circulații a lucrătorilor în interiorul pieței unice.
- Variațiile mari în dezvoltarea infrastructurii digitale naționale, cu discrepante tehnologice (*5G, cloud*) între regiuni și state membre, care fragmentează și mai mult piața digitală europeană și limitează economia bazată pe schimb de date și informații.
- Infrastructura neomogenă și procedurile administrative de la frontierele UE care cresc timpii de așteptare și costurile de transport transfrontalier.
- Pentru că UE nu deține, încă, un sistem comun de proprietate intelectuală, inovațiile și inovatorii nu pot fi protejați și la nivel european, ci doar la nivel național.
- Aplicarea legislației (*enforcement*) variază de la ignorarea legilor până la o aplicare selectivă, ceea ce creează bazele pentru o competiție inegală (*level playing field*).

Se speră ca, până la finalul acestui an, mare parte din aceste bariere să fie înlăturate.

1.3.5. Viitorul CFM 2028-2034: stadiul negocierilor

Propunerea CE privind noul CFM 2028-2034, prezentată la 16 iulie 2025, indică un buget global de aproximativ 1 763 miliarde euro (prețuri 2025) pentru perioada 2028-2034, structurat pe patru capitole care înlocuiesc cele șapte piloni din bugetul anterior (2021-2027): competitivitate, coeziune, securitate

și investiții strategice, păstrând în același timp flexibilitatea necesară pentru a răspunde șocurilor externe neprevăzute (Consiliu, 2026⁷¹).

În prezent, negocierile privind CFM 2028-2034 se află în faza de discuții interinstituționale, cu opinii divergente între CE, statele membre și principalelor partide politice europene din PE, în special în privința priorităților bugetare, a alocării resurselor și a mecanismelor de guvernare care vor însoți acest pachet financiar multianual⁷².

În contextul dezbaterilor privind reforma sistemului de resurse proprii pentru următorul ciclu al CFM, PE a aprobat propunerea Grupului S&D (Negrescu, 2026⁷³) de introducere a unui amendament privind taxarea uniformă a industriei jocurilor de noroc și a serviciilor de pariuri online a căror jurisdicție este pe teritoriul UE, sursă de fragmentare a pieței unice și de evaziune fiscală. Inițiativa are caracter fiscal transfrontalier și nu vizează impozitarea directă a cetățenilor, ci a firmelor care practică astfel de activități și care sunt fiscalizate conform legislației naționale; de aici arbitrajul fiscal și intenția multor firme de a căuta soluții de optimizare fiscală, ceea ce generează pierderi de venituri la bugetele naționale ale unor state membre și dificultăți de reglementare transfrontalieră. Se estimează că, în prezent, industria jocurilor de noroc din UE a generat peste 130 miliarde euro ca cifră netă de afaceri în 2022, cu un număr aproximativ de 370 000 angajați⁷⁴.

Un alt element de noutate al propunerii CE este și instituirea fondului *European Competitiveness Fund* (ECF)⁷⁵, un fond de investiții de aproximativ 400 miliarde euro, care are ca obiectiv integrarea și coordonarea tuturor instrumente financiare europene dedicate finanțării proiectelor investiționale, în toate fazele investiționale și din cât mai multe sectoare strategice critice.

O altă inițiativă legislativă pentru creșterea veniturilor proprii, ce se află, în prezent, în discuție⁷⁶, vizează câteva soluții pentru tratamentul fiscal aplicabil viitoarelor companii europene EU Inc. (cel de-al 28 regim). Inițiativa urmărește,

⁷¹ Consiliu. (2026d). Ad hoc Working Party on the Multiannual Financial Framework (AHWP MFF). URL: <https://www.consilium.europa.eu/ro/council-eu/search-the-list-of-council-preparatory-bodies/ad-hoc-working-party-on-the-multiannual-financial-framework-ahwp-mff/>

⁷² EP. (2026c). Secțiunea MFF. URL: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/29/quadro%20finanziario%20pluriennale>

⁷³ Agerpres. (2026). Comunicat de presă Europarlamentar Victor Negrescu. URL: https://www.europarl.europa.eu/thinktank/ro/document/EPRS_BRI%282025%29779225

⁷⁴ European Gaming and Betting Association. „European Online Gambling - Key Figures”. URL: <https://www.egba.eu/uploads/2023/01/221222-European-Online-Gambling-Key-Figures-2022.pdf>

⁷⁵ EP. (2026d). Secțiunea European competitiveness fund. URL: https://www.europarl.europa.eu/thinktank/ro/document/EPRS_BRI%282025%29779225

⁷⁶ EC (2026d). „28th regime – a single harmonised set of rules for innovative companies throughout the EU, Better Regulation Portal, URL: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14674-28th-regime-a-single-harmonized-set-of-rules-for-innovative-companies-throughout-the-EU_en

în principal, facilitarea extinderii transfrontaliere a companiilor naționale, fie prin scalare, fie prin inovare, fie prin fuziuni și dezvoltare.

Sunt unele opinii conform cărora, venitul impozabil al acestor companii ar urma să fie determinat pe baza unei metodologii comune, armonizată pentru toate statele membre, iar profitul astfel constituit să fie impozitat o singură dată, cu condiția ca statele membre să acorde societăților EU Inc. același tratament fiscal și aceleași beneficii de care beneficiază companiile naționale.

Alte opinii sunt în favoarea unei abordări care să încurajeze atragerea și retenția forței de muncă; astfel că, prin aplicarea unor scheme de remunerare care să includă distribuirea de acțiuni, sub formă de participare la capital sau cumpărare de acțiuni, angajații ar beneficia de aceleași practici care sunt larg răspândite în modelele anglofone de business. În acest stadiu al negocierilor, CE nu a propus instituirea unei cote unice de impozitare la nivelul Uniunii pentru veniturile asociate unor astfel de dețineri de active financiare; până la armonizarea fiscală a acestora, se aplică tratamentul fiscal național.

În ceea ce privește alocarea viitoare de fonduri europene pentru România, structura noului CFM va reflecta obiectivele strategice și prioritățile Uniunii pentru următorul ciclu fiscal. Pentru principalele ținte ale României, coeziunea și agricultura, se anticipează menținerea unor sume de circa 45-50 miliarde euro distribuite din Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul de Coeziune și Politica Agricolă Comună, pentru proiecte de tranziție verde, digitalizare rurală și modernizarea infrastructurii agricole. Complementar, România va mai avea la dispoziție și fonduri europene din noua componentă de competitivitate (ECF), care ar putea mobiliza între 8 și 12 miliarde euro pentru proiecte care promovează inovarea, digitalizarea IMM și integrarea în lanțuri valorice europene, plus continuitatea finanțării prin actualele programe Horizon și InvestEU. Și, nu în cele din urmă, cea de a treia sursă relevantă de finanțare pe care o va avea viitorul CFM este domeniul de apărare și securitate europeană, pentru care se planifică alocări indirecte și directe estimate între 3-5 miliarde euro. Astfel, prin instrumente de flexibilitate precum Fondul European de Apărare și prin alte mecanisme de mobilitate militară, se estimează că bugetul total al UE dedicat apărării va fi de cel puțin 150 miliarde de euro pentru următorul ciclu financiar, de 10 ori mai mult decât alocările din actualul buget⁷⁷. O altă caracteristică transversală, esențială pentru distribuția fondurilor europene către România, este și creșterea ponderii finanțărilor cu utilitate duală, civilă și militară (până la 20-25 la sută din totalul acestor fonduri), în special în infrastructura de transport, comunicații securizate și tehnologii performante.

⁷⁷ Mureșan S. (2026). *Interviu*. 17 martie 2026. Cotidianul. URL: <https://www.cotidianul.ro/surse-60-de-miliarde-de-euro-pentru-romania-in-viitorul-buget-ue-suma-pentru-aparare-creste-de-10-ori/>

PARTEA 2: PIAȚA UNICĂ

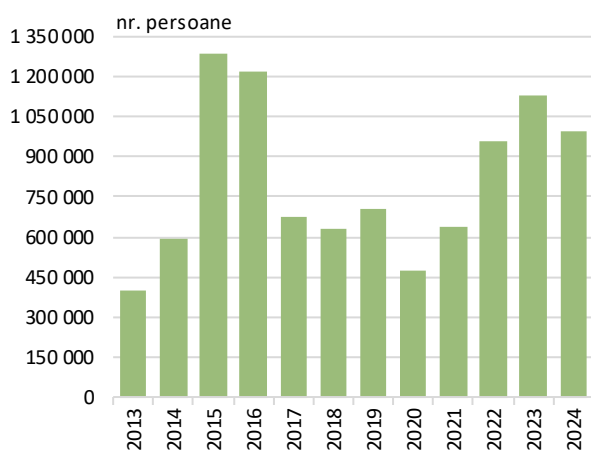
2. Aspecte legate de modificarea legislației europene în domeniul migrației

Legislația UE în domeniul migrației și azilului a evoluat de la un model de cooperare interguvernamentală bazat pe unanimitate la un cadru comun caracterizat prin regulamente direct aplicabile, fiecare etapă de reformă fiind accelerată de presiunea fluxurilor migratorii reale. Criza din 2015, marcată de aproximativ 1,8 milioane de treceri neregulate ale frontierelor externe, a evidențiat limitele structurale ale sistemului Dublin și a precipitat procesul de reformă finalizat prin Pactul privind Migrația și Azilul din 2024. Noul cadru înlocuiește logica cotelor obligatorii cu un mecanism de solidaritate flexibilă și introduce o procedură integrată de gestionare a cererilor de azil anterior intrării pe teritoriul statelor membre. Aplicarea Pactului este prevăzută începând cu anul 2026, după expirarea perioadei de implementare de doi ani, în contextul în care unele state membre (de exemplu, Ungaria și Polonia) au anunțat că nu vor respecta integral obligațiile de solidaritate.

2.1. Context și unele definiții

Legislația UE în domeniul migrației și azilului nu s-a construit liniar. Ea a fost modelată, în fiecare etapă, de presiunea fluxurilor reale (care a fost uneori graduală, alteori bruscă, Grafic 2.1) și de capacitatea sau incapacitatea sistemelor naționale de a le absorbi.

Grafic 2.1. Cereri de azil depuse pentru prima dată (2013-2024)

Sursa: Eurostat

Indicatorul reprezentat mai sus – cererile de azil depuse pentru prima dată în statele membre ale UE – nu ilustrează întreaga dimensiune a migrației neregulate (care a fost estimată la 1,8 milioane persoane în anul 2015). În schimb, el reflectă presiunea exercitată asupra sistemelor naționale de azil. Șocul din anul 2015 este evident: față de nivelurile din 2013-2014, numărul cererilor crește de aproape trei ori într-un interval de 12 luni, atingând un nivel fără precedent în istoria UE. Această creștere bruscă a fluxurilor a depășit capacitatea de răspuns a statelor membre și a declanșat o urgență legislativă, care a condus la restructurarea agendei europene. Al doilea vârf, din 2022-2023, a survenit într-un sistem parțial reformat, dar a cărui aplicare integrală era încă suspendată. Scăderea din 2024 s-a produs

în contextul intrării în vigoare a Pactului privind Migrația și Azilul, cu aplicare integrală prevăzută pentru iunie 2026.

Dreptul european distinge între mai multe categorii de persoane implicate în procesele migratorii. Textul de față se referă la migrația neregulamentară și protecția internațională – migrația legală fiind guvernată de instrumente sectoriale distincte. Tabelul 2.1 prezintă definițiile operaționale utilizate în prezentul material, cu trimitere la baza juridică specifică.

Politica de migrație și azil este o competență partajată între UE și statele membre (art. 4 alin. 2 lit. j TFUE). Astfel, UE stabilește cadrul normativ comun în materie de azil, migrație neregulamentară și gestionarea frontierelor externe, garantând totodată dreptul de azil și principiul nereturnării prin Carta Drepturilor Fundamentale (art. 18 și art. 19), iar statele membre gestionează implementarea și păstrează dreptul de a stabili volumele de admitere a resortisanților țărilor terțe care vin să exercite o activitate profesională (art. 79 alin. 5 TFUE), UE putând totuși armoniza condițiile de intrare și ședere inclusiv pentru muncă. Cadrul comun cunoaște două excepții structurale: (i) Danemarca este exclusă complet din Titlul V TFUE în temeiul Protocolului nr. 22, participând la instrumentele Dublin și Eurodac exclusiv prin acorduri de drept internațional public — nefiind legată de acestea ca drept al UE primar sau derivat, Comisia nu poate acționa împotriva sa în temeiul art. 258 TFUE, ci doar prin mecanismele de soluționare a litigiilor prevăzute în acordurile respective; (ii) Irlanda beneficiază, în temeiul Protocolului nr. 21, de un drept de participare selectivă de la caz la caz, optând pentru Dublin, Eurodac și o parte din directivele SECA, dar menținând un regim procedural propriu în unele aspecte. Regatul Unit a beneficiat de același mecanism ca Irlanda până la sfârșitul perioadei de tranziție post-Brexit la 31 decembrie 2020, moment de la care construiește un regim național propriu.

2.2. De la cooperare interguvernamentală la sistem comun de azil (cadrul normativ până în anul 2015)

Înainte de Tratatul de la Amsterdam, domeniul azilului și migrației era guvernat exclusiv prin tratate internaționale, situate în afara cadrului juridic comunitar. Convenția de la Geneva din 1951 și Protocolul de la New York din 1967 stabileau cadrul internațional al protecției refugiaților. La nivel european, Acordul Schengen din 1985 și Convenția de aplicare din 1990 au eliminat controalele la frontierele interne, iar Convenția de la Dublin din 1990 a instituit primul mecanism de repartizare a responsabilității examinării cererilor de azil între state, pe principiul primului stat de intrare.

Tabel 2.1. Definiții

Termen	Definiție și bază juridică
Migrant legal	Resortisant al unei țări terțe care îndeplinește condițiile legale de intrare și ședere pe teritoriul UE (viză validă, permis de ședere, permis de muncă etc.). Cadrul normativ include mai multe directive sectoriale: Directiva privind Cartea Albastră UE (pentru lucrătorii înalt calificați), Directiva privind lucrătorii sezonieri, Directiva privind studenții și cercetătorii (2016/801) și Directiva privind rezidenții pe termen lung.
Forme de protecție și statut juridic (ce poate obține o persoană)	
Refugiat	Conform Art. 1A din Convenția de la Geneva din 1951, statutul de refugiat aparține persoanei care se află în afara țării de cetățenie și nu se poate sau nu dorește să se pună sub protecția acesteia din cauza unei temeri bine întemeiate de persecuție bazate pe rasă, religie, naționalitate, apartenența la un grup social sau opinie politică. Recunoașterea statutului de refugiat presupune o decizie individuală formală a autorităților competente ale unui stat. În dreptul UE, criteriile de calificare sunt stabilite de Regulamentul privind calificarea – inițial Directiva 2004/83/CE, ulterior Directiva reformată 2011/95/UE, în prezent Regulamentul (UE) 2024/1347 (Art. 9-12 privind actele de persecuție; Art. 13 privind acordarea statutului).
Beneficiar de protecție subsidiară	Categorie de protecție specifică dreptului UE, introdusă de Directiva 2004/83/CE și consolidată prin Regulamentul (UE) 2024/1347 (Art. 15-17). Se aplică persoanelor care nu îndeplinesc criteriile Convenției de la Geneva, dar față de care există motive serioase să se creadă că, la returnare, ar fi expuse unui risc real de vătămări grave, definite de Regulament ca: pedeapsa cu moartea sau execuția (Art. 15 lit. a), tortura sau tratamentele inumane (Art. 15 lit. b), respectiv violența generalizată dintr-un conflict armat (Art. 15 lit. c). Această categorie nu există în Convenția de la Geneva – constituie o inovație normativă a dreptului european.
Solicitant de azil (solicitant de protecție internațională)	Persoana care a depus o cerere de protecție internațională, dar a cărei cerere nu a fost soluționată definitiv. Statutul este procedural, nu substanțial: solicitantul beneficiază de garanții procedurale garantate de dreptul UE (acces la procedură, asistență juridică, interpret, condiții de primire), indiferent de modalitatea de intrare pe teritoriu.
Beneficiar de protecție temporară	Mecanism de urgență prevăzut de Directiva 2001/55/CE, activat prin decizie a Consiliului în cazul unui aflux masiv de persoane strămutate. Spre deosebire de procedura individuală de azil, protecția se acordă colectiv, pe baza naționalității sau a situației din țara de origine. A fost activată o singură dată, prin Decizia de punere în aplicare (UE) 2022/382 din 4 martie 2022, ca răspuns la invazia Rusiei în Ucraina.
Situație juridică și principiu fundamental	
Migrant neregulamentar (migrant în situație neregulamentară)	Resortisant al unei țări terțe care se află pe teritoriul UE fără a îndeplini condițiile legale de intrare, ședere sau rezidență stabilite la Art. 6 din Codul Frontierelor Schengen (Regulamentul (UE) 2016/399). Categoria include persoane care au traversat ilegal frontiera, care și-au depășit durata vizei sau șederii autorizate, ori cărora li s-a refuzat azilul dar nu au părăsit teritoriul. Termenul descrie situația juridică, nu persoana – în conformitate cu practica instituțiilor europene și cu îndrumările UNHCR privind terminologia. Aceeași persoană poate trece de la statut regulamentar la neregulamentar și invers în funcție de schimbările legislative sau de circumstanțe.
Principiul nereturnării	Principiu fundamental al dreptului internațional al refugiaților, consacrat la Art. 33 din Convenția de la Geneva din 1951: niciun stat contractant nu va expulza sau returna un refugiat spre teritorii unde viața sau libertatea sa ar fi amenințate din motive de rasă, religie, naționalitate, apartenența la un grup social sau opinie politică. Principiul este incorporat în dreptul UE prin Art. 19 alin. 2 din Carta Drepturilor Fundamentale a UE.
Mecanismul Dublin	
Statul membru responsabil (principiul Dublin)	Principiu instituit de Convenția de la Dublin din 1990 și codificat succesiv prin Regulamentele Dublin II (343/2003) și Dublin III (604/2013): un singur stat membru este responsabil de examinarea unei cereri de azil. Regulamentul Dublin III (Art. 7-15) stabilește o ierarhie formală care acordă prioritate unității familiei și interesului superior al minorului; în practică, autoritățile naționale au aplicat preponderent criteriul primei intrări (Art. 13). Această asimetrie a generat o concentrare a responsabilității la statele de frontieră externă, identificată drept principală limită structurală a sistemului. Regulamentul AMMR (Regulamentul (UE) 2024/1351), care va înlocui Dublin III din iunie 2026, menține ierarhia criteriilor, adăugând obligații explicite pentru solicitanții de a rămâne în statul membru responsabil și consecințe procedurale în caz de nerespectare – procedură accelerată și reducere a condițiilor de primire – ca mecanisme de descurajare a deplasărilor secundare neautorizate.
Depunerea cererilor în mai multe state membre	Practica depunerii de cereri de azil în mai multe state membre, simultan sau succesiv, cu scopul de a beneficia de condițiile de primire sau de șansele de recunoaștere cele mai favorabile. Combaterea acestui fenomen a constituit rațiunea fondatoare a sistemului Dublin și a bazei de date Eurodac (Regulamentul (CE) nr. 2725/2000, ulterior înlocuit de Regulamentul (UE) nr. 603/2013 și, în prezent, de Regulamentul (UE) 2024/1358). Divergențele persistente între ratele de recunoaștere naționale (care variază de la sub 10% la peste 80% în funcție de stat și de naționalitatea solicitantului) mențin stimulentele structurale pentru acest comportament.
Transfer Dublin	Procedura administrativă prin care un solicitant de azil este transferat din statul în care se află (statul solicitant) către statul identificat ca responsabil conform criteriilor Dublin. Procedura include o cerere de preluare sau reprimire (Art. 21-24 din Regulamentul Dublin III) și este supusă unor termene stricte. Transferul este suspendat dacă există riscul de a expune solicitantul la condiții care ar constitui un tratament inuman sau degradant (Art. 3 alin. 2 din Regulamentul Dublin III, introdus ca urmare directă a hotărârii MSS c. Belgia și Grecia).

Sursa: CE, DG Migrație și Afaceri Interne, https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/asylum_en

Niciun instrument nu prevedea un mecanism de asigurare a conformității, iar orice stat putea bloca prin veto orice inițiativă comună. Tratatul de la Maastricht din 1992 a plasat formal politica de azil în Pilonul III, Justiție și Afaceri Interne, fără să schimbe logica de fond: regula unanimității și excluderea PE din procesul legislativ au fost menținute.

Tratatul de la Amsterdam, intrat în vigoare la 1 mai 1999, a transferat politica de azil în pilonul comunitar, activând dreptul de inițiativă al Comisiei, procedura de codecizie și controlul CJUE. Consiliul European de la Tampere din octombrie 1999 a adoptat programul-cadru pentru un Sistem European Comun de Azil în două faze.

Prima fază a produs șase instrumente între 2000 și 2005: (i) Regulamentul Eurodac (2725/2000), prima bază de date biometrice pentru identificarea transfrontalieră a solicitanților; (ii) Directiva privind protecția temporară (2001/55/CE), mecanism colectiv de urgență fără examinare individuală; (iii) Directiva privind condițiile de primire (2003/9/CE); (iv) Regulamentul Dublin II (343/2003), care a codificat în dreptul UE principiul primului stat de intrare; (v) Directiva privind calificarea (2004/83/CE), care a introdus protecția subsidiară ca formă distinctă fără corespondent în dreptul internațional; (vi) Directiva privind procedurile de azil (2005/85/CE). Logica acestei prime faze se baza pe faptul că armonizarea prin standarde minime comune ar produce convergența sistemelor naționale de azil, făcând sistemul Dublin funcțional. Datele au infirmat această ipoteză: directivele lăseau statelor membre libertatea de a aplica reguli mai restrictive sau mai permissive, iar rezultatul a fost că același solicitant de azil, din aceeași țară de origine, avea șanse diferite de a primi protecție în funcție de statul membru în care ajungea. Această fragmentare a justificat a doua fază de reformă, orientată spre standarde ridicate și aplicabilitate directă.

A doua fază de reformă, desfășurată între anii 2011-2013, a înlocuit directivele de standarde minime cu instrumente mai exigente și mai puțin discreționare, transformând totodată unele directive în regulamente direct aplicabile. Regulamentul Dublin III (604/2013) a rafinat ierarhia criteriilor și a introdus clauza de deficiențe sistemice, care interzice transferurile către state cu sisteme de azil deficitare, consacrand totodată principiul că răspunderea pentru nereturnare revine și statului care transferă, nu doar celui care returnează efectiv. Reforma a venit însă prea târziu: toate instrumentele reformate aveau termen de transpunere data de 20 iulie 2015, adică în perioada de vârf a crizei migratorii, iar Comisia inițiasse deja 37 de proceduri de *infringement* împotriva a 19 state membre pentru netranspunere.

2.3. Criza din 2015 și răspunsul legislativ european

Afluxul masiv de solicitanți de azil din 2015 a evidențiat limita structurală a sistemului Dublin. Principiul primului stat de intrare concentrează responsabilitatea pe statele de frontieră externă, mecanism care funcționează

în condiții de fluxuri moderate, dar devine nesustenabil atunci când acestea depășesc capacitatea de absorbție a statelor vizate. Grecia și Italia, principalele puncte de intrare, nu mai puteau înregistra, procesa și găzdui solicitanții în condițiile impuse de dreptul UE. Directivele reformate din 2013 aveau termen de transpunere 20 iulie 2015 (ceea ce se suprapunea cu începutul fazei de escaladare rapidă a fluxurilor, al căror vârf absolut a fost atins în septembrie-octombrie 2015), iar majoritatea statelor membre nu le transpuseseră încă.

Răspunsul UE a combinat trei tipuri de instrumente: operațional, extern și legislativ.

Pe plan operațional, abordarea *hotspot* (care se referă la centre de primire și înregistrare instalate la frontierele externe, în care agenții europene acționează integrat) a desfășurat instituții europene (EASO, Frontex, Europol și Eurojust) direct la frontierele externe din Grecia și Italia, pentru înregistrarea, amprentarea și trierea inițială a migranților. Această inițiativă a reprezentat prima prezență operațională integrată multi-agenție a UE la punctele de sosire (Curtea Europeană de Conturi, 2017), dar nu a rezolvat problema repartizării responsabilității. Motivația vine din aceea că persoanele înregistrate rămâneau în continuare în sarcina statului de frontieră. Tot în această perioadă, Regulamentul 2016/1624 a transformat Frontex în Garda Europeană de Frontieră și Coastă, cu mandat extins și buget crescut.

Pe plan extern, Declarația UE-Turcia din martie 2016 a produs cel mai mare efect măsurabil de reducere a fluxurilor: sosirile pe ruta Mediteranei de Est au scăzut de la circa 857000 de persoane în 2015 la 173000 de persoane în 2016 (Frontex, 2017). Tocmai această eficacitate face cu atât mai relevantă vulnerabilitatea sa structurală. CJUE a stabilit, prin Ordonanța din 28 februarie 2017 (cauzele T-192/16, T-193/16, T-257/16), că declarația nu reprezintă un act al unei instituții UE susceptibil de control jurisdicțional. Turcia poate așadar înceta cooperarea în fapt, fără un mecanism formal de executare din partea UE – ceea ce s-a și întâmplat parțial în 2020.

Pe plan legislativ, Consiliul a adoptat două decizii de relocare de urgență pentru 160 000 de solicitanți de azil înregistrați în Italia și Grecia. Decizia 2015/1523 a fost adoptată prin consens. Decizia 2015/1601 a fost adoptată în temeiul art. 78(3) TFUE prin vot cu majoritate calificată (prima utilizare a acestui temei juridic pentru o măsură obligatorie de relocare), iar Ungaria, Slovacia, Cehia și România au votat împotriva.

Mecanismul de relocare a înregistrat o rată de execuție de 21 la sută: din cele 160 000 de locuri promise, doar 33 846 de persoane au fost efectiv transferate până în martie 2018 (CE, 2018). Numai Malta și Finlanda și-au îndeplinit integral cotele; state ca Bulgaria, Croația, Cehia și Slovacia nu au relocat mai mult de 2 la sută din cotele alocate, iar Austria, Ungaria și Polonia au refuzat complet participarea. CJUE a confirmat, prin hotărârea din 2 aprilie 2020 (cauzele conexe C-715/17, C-718/17 și C-719/17), că Cehia, Ungaria și Polonia și-au încălcat obligațiile, respingând totodată argumentul că art. 72 TFUE privind

securitatea națională ar permite o derogare unilaterală completă. Hotărârea nu a avut efecte practice, având în vedere că programul de relocare expirase, iar Comisia nu a inițiat proceduri de execuție cu sancțiuni financiare. Eșecul mecanismului a avut o consecință legislativă directă: Noul Pact din 2020 a abandonat principiul cotelor fixe obligatorii și l-a înlocuit cu solidaritate obligatorie, dar flexibilă, ceea ce înseamnă că statele pot alege între relocare, contribuție financiară sau măsuri alternative (CE, 2020).

În paralel, Comisia a propus în mai-iulie 2016 șapte instrumente legislative pentru reforma structurală a SECA. Cinci au primit acord parțial, dar reforma sistemului Dublin și procedura comună de azil au rămas blocate timp de patru ani. Impasul s-a prelungit până în 2020, când Comisia a reformulat întregul pachet legislativ într-o abordare integrată – Pactul privind Migrația și Azilul (COM(2020) 609 final).

2.4. Pactul privind Migrația și Azilul: arhitectura unui sistem reformat (2020-2026)

Noul Pact privind Migrația și Azilul, prezentat de Comisie la 23 septembrie 2020 (COM(2020) 609 final), a reformulat propunerile legislative blocate din 2016 într-un pachet integrat de zece instrumente legislative, cu aplicare integrală de la 11 iunie 2026. Față de regimul anterior, Pactul operează trei schimbări de logică. Prima privește forma juridică: instrumentele centrale devin regulamente direct aplicabile, eliminând marja de transpunere care generase divergențe în fazele anterioare. A doua privește solidaritatea: principiul cotelor fixe obligatorii, respins politic în 2015, este înlocuit cu solidaritate obligatorie, dar flexibilă, în sensul în care statele membre pot alege între relocare, contribuție financiară sau măsuri alternative. A treia privește momentul intervenției: noile proceduri de verificare prealabilă (*screening*), de azil la frontieră și de returnare la frontieră creează un sistem integrat de gestionare înainte ca persoanele să intre efectiv pe teritoriul statului membru.

În perioada de negociere a Pactului au intervenit două evenimente cu consecințe legislative directe. Criza de la frontiera belarusă din 2021 a condus la codificarea conceptului de instrumentalizare a migrației în Regulamentul (UE) 2024/1359 privind situațiile de criză și forță majoră. Deplasarea masivă de populație din Ucraina după februarie 2022 a determinat activarea pentru prima dată în istorie a Directivei 2001/55/CE privind protecția temporară. Astfel, prin Decizia 2022/382 din 4 martie 2022, s-a acordat protecție colectivă fără procedură individuală de azil pentru cetățenii ucraineni (aproximativ 4,2-4,4 milioane la finele anului 2024). La 19 ianuarie 2022, EASO a fost transformat în Agenția Uniunii Europene pentru Azil (EUAA), prin Regulamentul (UE) 2021/2303, cu mandat extins privind asistența operațională a statelor aflate sub presiune și monitorizarea sistemelor naționale de azil.

Cele zece instrumente legislative ale Pactului au fost adoptate de Parlamentul European pe 10 aprilie 2024 și de Consiliu pe 14 mai 2024, Ungaria și Polonia

votând împotriva. Regulamentul (UE) 2024/1356 privind procedura de verificare prealabilă (*screening*) instituie o verificare obligatorie de maximum șapte zile pentru toți migranții neregulamentari, cuprinzând identificarea biometrică, controlul de securitate, controlul medical și evaluarea vulnerabilității. Regulamentul (UE) 2024/1348 privind procedura comună de azil unifică termenele procedurale de bază: maximum șase luni pentru procedura standard, trei luni pentru cea accelerată și douăsprezece săptămâni pentru procedura la frontieră, cu posibilitate de prelungire în anumite condiții; capacitatea totală la nivelul UE pentru procedura la frontieră este stabilită la 30 000 de locuri prin Decizia de punere în aplicare (UE) 2024/2150. Regulamentul (UE) 2024/1349 privind returnarea la frontieră stabilește o legătură directă între respingerea cererii în procedura la frontieră și inițierea procedurii de returnare, cu un termen maxim de douăsprezece săptămâni. Regulamentul (UE) 2024/1358 privind Eurodac reformat extinde colectarea biometrică la persoanele cu vârsta de cel puțin șase ani și include imaginile faciale alături de amprente. Regulamentul (UE) 2024/1347 privind calificarea instituie un statut uniform la nivelul UE, reducând diferențele de tratament între state membre. Directiva (UE) 2024/1346 privind condițiile de primire reduce termenul de acces la piața muncii de la nouă la șase luni și introduce un mecanism de monitorizare a condițiilor de primire la nivel național. Regulamentul (UE) 2024/1351 (*Asylum and Migration Management Regulation* sau AMMR) înlocuiește Dublin III cu noi criterii de responsabilitate și mecanisme de prevenire a deplasărilor secundare. Regulamentul (UE) 2024/1350 privind cadrul UE de reșezare instituie proceduri comune pentru transferul persoanelor care au nevoie de protecție internațională din țări terțe direct în state membre, la solicitarea UNHCR. Regulamentul (UE) 2024/1352 privind amendamentele FAMI (Fondul pentru Azil, Migrație și Integrare (*Asylum, Migration and Integration Fund*)), alocă finanțare suplimentară pentru implementarea Pactului.

Mecanismul de solidaritate prevăzut de art. 12 AMMR stabilește praguri minime anuale de 30 000 de locuri de relocare și 600 milioane euro contribuții financiare. La sfârșitul anului 2025, Consiliul urma să adopte prima Rezervă anuală de solidaritate pentru 2026, primul test concret al funcționării mecanismului. Conform propunerilor aflate în discuție, rezerva ar putea fi stabilită sub pragurile legale minime pentru primul ciclu, dat fiind caracterul său parțial; mai multe state membre au invocat clauze de flexibilitate din AMMR pentru reducerea contribuțiilor. Comisia urmează să evalueze conformitatea mecanismului de solidaritate în iulie și octombrie 2026, conform calendarului prevăzut de AMMR.

Perioada de tranziție prezintă semnale care amintesc de experiențele anterioare. Polonia a anunțat public că nu va implementa obligațiile de solidaritate, iar Țările de Jos și Ungaria au declarat politic că doresc să nu fie legate de mecanismele Pactului – deși nu există un mecanism juridic formal de excludere dintr-un regulament UE. Comisia a semnalat faptul că mai multe state s-ar putea confrunta cu dificultăți în asigurarea capacității necesare pentru procedura la frontieră până la termenul din iunie 2026 (CE, 2025).

Cadrul normativ este în curs de completare prin trei instrumente suplimentare aflate în negociere: o primă listă comună UE de țări de origine sigure, o revizuire a conceptului de țară terță sigură și un nou Regulament de returnare care ar înlocui Directiva 2008/115/CE, niciun instrument nefiind adoptat în acest moment.

Pactul funcționează în complementaritate cu două sisteme IT care transformă controlul la frontierele externe. Sistemul de Intrare / Ieșire (EES), reglementat prin Regulamentul (UE) 2017/2226, înlocuiește ștampilarea manuală a documentelor de călătorie cu înregistrarea electronică a datelor biometrice la fiecare traversare a frontierei externe pentru sejururi de scurtă durată. După amânări repetate față de calendarele inițiale, EES a fost planificat să devină operațional în 2025, cu implementare completă în 2026, conform anunțurilor Comisiei. Sistemul European de Autorizare a Călătoriilor (*European Travel Information and Authorisation System – ETIAS*), reglementat prin Regulamentul (UE) 2018/1240, este o autorizație electronică pre-sosire pentru resortisanții țărilor terțe scutiți de viză, cu verificare automată în Sistemul de Informații Schengen (*Schengen Information System – SIS*), Sistemul de Informații privind Vizele (*Visa Information System – VIS*), bazele de date Eurodac, sistemul Eurodac și baza de date Interpol privind documentele de călătorie furate și pierdute (*Stolen and Lost Travel Documents / SLTD*). Operaționalizarea ETIAS este planificată după implementarea completă a Sistemului de Intrare / Ieșire (*Entry / Exit System – EES*). Ambele sisteme fac parte din cadrul de interoperabilitate al sistemelor IT ale UE, reglementat prin Regulamentele (UE) 2019/817 și 2019/818, care prevăd interogarea centralizată a EES, ETIAS, SIS, VIS și Eurodac printr-o căutare unică; interoperabilitatea completă este planificată pentru 2028, conform obiectivelor Comisiei (CE, 2026).

2.5. Traectoria legislativă a Regatului Unit (1999-2026)

Prin Protocolul nr. 21, Regatul Unit a beneficiat, ca și Irlanda, de un drept de participare selectivă la instrumentele din domeniul justiției și afacerilor interne. A ales să participe la Regulamentele Dublin și Eurodac, la Directivele privind calificarea, procedurile de azil și condițiile de primire, refuzând în același timp participarea la mecanismul de relocare urgentă din 2015 și la Directiva privind protecția temporară. Ca stat participant la Dublin, Regatul Unit a efectuat și a primit transferuri Dublin, iar accesul la Eurodac i-a permis verificarea încrucișată a amprentelor. În paralel cu instrumentele UE, sistemul britanic de azil era reglementat prin legislația națională proprie (*Asylum and Immigration Act 1999, Nationality, Immigration and Asylum Act 2002 și Immigration, Asylum and Nationality Act 2006*) care stabilea standarde uneori mai restrictive decât directivele europene.

Acordul de retragere din ianuarie 2020 și sfârșitul perioadei de tranziție la 31 decembrie 2020 au marcat delimitarea instituțională. De la 1 ianuarie 2021, Regulamentul Dublin III a încetat să se aplice Regatului Unit, care a pierdut totodată accesul la Eurodac și la rețelele de schimb de date ale UE în domeniul

azilului. Consecința imediată a fost că ruta Canalului Mânecii a devenit în principal o problemă bilaterală între Regatul Unit și Franța, fără cadrul juridic Dublin (care ar fi permis returnarea solicitanților în primul stat UE de intrare). În acest context, a crescut numărul de migranți pe această rută, iar legislația post-Brexit a devenit restrictivă.

Legislația națională post-*Brexit* a evoluat rapid în direcția restricționării accesului la azil. *Nationality and Borders Act 2022* a introdus tratamentul diferențiat între Grupul 1 (sosiri legale) și Grupul 2 (sosiri neregulate, cu statut inferior), criminalizând intrarea ilegală și creând baza legală pentru procesarea cererilor în afara teritoriului britanic. *Illegal Migration Act 2023* a instituit obligația legală pentru Ministrul de Interne de a expulza orice persoană sosită neregular și a constituit baza legală pentru schema Rwanda. *Safety of Rwanda (Asylum and Immigration) Act 2024* a declarat Rwanda țară sigură prin lege, ignorând hotărârea Curții Supreme din noiembrie 2023 care stabilise contrariul. Schema a fost abandonată de guvernul laburist în iulie 2024, după costuri semnificative și un număr foarte redus de transferuri. *Border Security, Asylum and Immigration Act 2025*, intrat în vigoare la 2 decembrie 2025, a abrogat *Illegal Migration Act 2023*, a abandonat definitiv schema Rwanda și a creat *Border Security Command* ca nou organism de combatere a traficantilor. În același timp, acest act normativ a introdus statutul temporar de azil supus reevaluării la fiecare 2,5 ani. În iulie 2025, Regatul Unit și Franța au semnat un acord bilateral prin care migranții sosiți prin ambarcațiuni mici pe Canalul Mânecii pot fi returnați în Franța în schimbul primirii unui număr egal prin căi legale.

Schema Rwanda a reprezentat primul model de externalizare completă a azilului adoptat de un stat european, prin care se înțelege procesarea în afara teritoriului național, într-o țară terță cu propriul sistem juridic, distinct de modelul procesării extrateritoriale sub jurisdicția statului de origine. Logica procesării extrateritoriale continuă să fie prezentă în dezbaterile europene: Protocolul Italia-Albania, propunerile de centre de returnare în țări terțe și inițiativele promovate în cadrul Consiliului, în a doua jumătate a anului 2025, reflectă o direcție similară de gestionare a cererilor de azil în afara teritoriului UE.

2.6. Divergențe legislative: state membre cu regimuri distincte

Implementarea aceluiași cadru normativ european produce regimuri naționale diferite. Tabelul de mai jos (Tabel 2.2) prezintă nouă state membre selectate pentru că ilustrează, în sens mai restrictiv sau mai permisiv față de standardele comune, divergențe legislative relevante: fie prin legislație națională cu impact demonstrabil asupra fluxurilor migratorii, fie prin expunere semnificativă la contenciosul european, fie prin abordări distincte privind accesul solicitanților de azil la piața muncii.

Tabel 2.2. Divergențe legislative naționale în cadrul sistemului european comun de azil

Stat membru	Definiție și bază juridică Legislație națională și tendință generală	Contenciosul european	Acces piața muncii
Grecia (frontieră externă sub presiune)	Tendință restrictivă accentuată după 2019; legislație națională adoptată în 2025 introduce pedepse penale pentru solicitanții respinși și suspendarea temporară a dreptului de azil la frontiera externă	Transferuri Dublin suspendate din 2011 ca urmare a hotărârii MSS c. Belgia și Grecia (CEDO, 2011); condamnări repetate CEDO; CJUE C-808/18 (2020)	6 luni conform Dir. 2024/1346; capacitate administrativă limitată în practică
Italia (frontieră externă; rută mediteraneană centrală)	Oscilații între restricționare și restaurare parțială a standardelor între 2018 și 2020; din 2023: orientare spre externalizare extrateritorială prin Protocolul Albania (L. 14/2024)	Protocol Albania contestat în fața instanțelor naționale și CJUE; hotărârile C-406/22 (2024) și C-758/24 (2025) privind țările de origine sigure	6 luni conform Pactului; protecția umanitară națională a influențat accesul la muncă
Spania (frontieră externă; abordare distinctivă)	Tendință permisivă: simplificarea accesului la permise de ședere și muncă; migrație circulară reglementată; decret de regularizare pentru aproximativ 500 000 de persoane ian. 2026	Fără proceduri de infringement semnificative	Model activ de recrutare la sursă prin Parteneriate pentru Talent; regularizarea utilizată ca instrument de piață a muncii
Germania (principala destinație)	Combinăție între integrare timpurie pe piața muncii (Integrationsgesetz 2016) și măsuri de restricționare a intrărilor (controale la toate frontierele terestre 2025; Rückführungsverbesserungsgesetz 2024)	Respingerile la frontieră din 2025 contestate de instanțe naționale; fără proceduri de infringement europene semnificative	Termen de 3 luni de la depunerea cererii – printre cele mai scurte din UE la momentul adoptării (EUAA, 2017); restricții pentru unele categorii introduse în 2023-2025
Suedia (destinație majoră până în 2015; schimbare radicală de politică)	Tranziție de la unul dintre cele mai generoase sisteme din UE la un sistem aliniat pragului minim european; Acordul Tidö 2022 a declarat explicit minimul european ca plafon al politicii naționale	Fără proceduri de infringement semnificative	Restricții progresive ale accesului la piața muncii introduse în 2024-2025
Ungaria (refuz sistematic al obligațiilor SECA)	Blocarea sistematică a accesului la procedura de azil prin instrumente legislative și constituționale; amendament constituțional 2023: persoanele sosite ilegal nu pot obține azil	Proceduri de infringement continue; hotărârile CJUE C-808/18 (2020) și C-715/17 (2020) confirmă încălcări grave ale obligațiilor; Ungaria refuză executarea hotărârilor	Accesul la azil blocat prin construcția legislativă; migrație legală a forței de muncă din afara UE utilizată prin canale separate de sistemul de azil
Polonia (opoziție la solidaritate; criză Belarus)	Suspendarea temporară a dreptului de azil la frontiera cu Belarus legalizată prin legislație națională din 2021; menținută prin pachet legislativ 2025	CEDO: măsuri interimare în cazuri individuale privind push-backs la granița cu Belarus; fără hotărâri definitive CJUE	Cea mai rapidă rată de integrare pe piața muncii a beneficiarilor de protecție temporară din Ucraina din UE (EUAA, 2023-2024)
Danemarca (excludere structurală din acquis-ul UE de azil)	Excludere completă din politicile JAI prin Protocolul nr. 22 la TFUE; participare la Dublin și Eurodac prin acorduri internaționale separate; schimbare de paradigmă declarată în 2019; legislație din 2021 privind procesarea extrateritorială în state terțe	Fără proceduri CJUE – excluderea structurală prin Protocolul nr. 22 conferă imunitate față de jurisdicția Curții în domeniul azilului	Politica de returnare ca obiectiv principal în locul integrării; restricții la accesul la beneficii sociale pentru solicitanții de azil
România (stat de frontieră externă post-Schengen)	Conformitate generală cu acquis-ul UE; Legea nr. 122/2006 privind azilul modificată succesiv pentru transpunerea directivelor SECA; aderare Schengen frontiere terestre din 31 mar. 2024 (Decizia Consiliului (UE) 2024/735)	Fără proceduri de infringement semnificative	6 luni conform Dir. 2024/1346; piața a muncii în expansiune prin migrație legală din state terțe, prin canale separate de sistemul de azil

Sursa: CJUE, CEDO, CE, EUAA

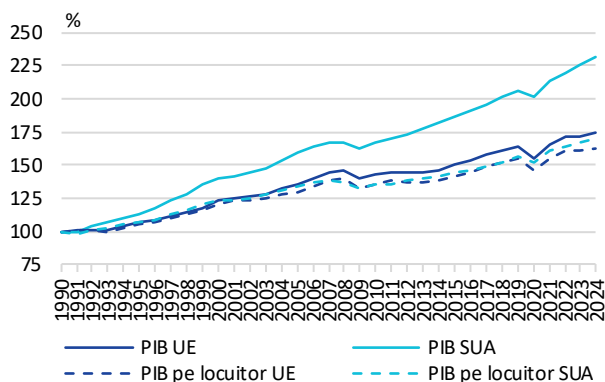
Cele nouă exemple ilustrează faptul că divergențele legislative naționale nu sunt un fenomen marginal, ci o caracteristică a sistemului european de azil. Trei tipologii se disting din informațiile de mai sus. În primul rând, statele din categoria frontieră externă sub presiune (Grecia, Italia, Spania) au adoptat răspunsuri legislative diametral opuse față de același tip de problemă: restricționare și descurajare în cazul Greciei, externalizare parțială și experimentală a procedurilor prin acorduri bilaterale (cazul Italia-Albania), regularizare și căi legale în cazul Spaniei. În al doilea rând, expunerea la

contenciosul european și atitudinea față de mecanismul de solidaritate nu se suprapun. Grecia, stat cu expunere semnificativă la litigiile europene, este totodată unul dintre principalii beneficiari ai mecanismului de solidaritate; Ungaria și Polonia, de asemenea, cu expunere semnificativă la proceduri de încălcare, au anunțat că nu vor respecta integral obligațiile de solidaritate din Pact. În al treilea rând, accesul la piața muncii rămâne dimensiunea cu cea mai mare variație națională, în pofida armonizării progresive prin directive și regulamente. Aplicarea Pactului după expirarea perioadei de implementare de doi ani, va testa în ce măsură trecerea de la directive la regulamente reduce aceste divergențe.

3. Competitivitatea în domeniul *high-tech* în Uniunea Europeană⁷⁸

Pe parcursul ultimelor trei decenii și jumătate a avut loc o amplificare a discrepanței dintre ritmul de creștere economică a UE comparativ cu cel al SUA

Grafic 3.1. Evoluția PIB în UE și SUA în perioada 1990-2024

Notă: PIB calculat la paritatea puterii de cumpărare, exprimat în dolari, prețuri constante ale anului 2021. Indicii sunt calculați cu bază fixă, anul 1990=100.

Sursa: World Development Indicators, World Bank; calcule BNR

exprimat în termenii parității puterii de cumpărare, cu toate că în termeni de PIB pe locuitor diferența nu este atât de vizibilă (Grafic 3.1).

Raportul Draghi asupra competitivității în UE (2024) menționează în principal trei elemente care au favorizat ca ritmul modest al creșterii economice a UE să nu constituie o problemă presantă. În primul rând, au fost consemnate câștiguri de cotă de piață de către exportatorii europeni, în special în Asia, pe fondul creșterii rapide a schimburilor comerciale internaționale susținute de acorduri multilaterale. În al doilea rând, pe măsura normalizării relațiilor cu Rusia, aceasta a reprezentat o sursă de energie relativ ieftină. În al treilea rând, 'dividendul

păcii' a permis redirectionarea resurselor de la zona de apărare către alte priorități economice.

Războiul declanșat de Rusia în Ucraina, tensionarea relațiilor dintre SUA și China, impunerea unor noi niveluri ale tarifelor vamale, mult mai ridicate, de către SUA principalilor săi comerciali, inclusiv UE, reconfigurarea politicilor de securitate, inclusiv energetică, sunt printre elementele care creează un cadru economic în schimbare rapidă. Așa cum menționează Raportul Draghi,

⁷⁸ Analiza este realizată folosind datele disponibile până la data de 4 martie 2026.

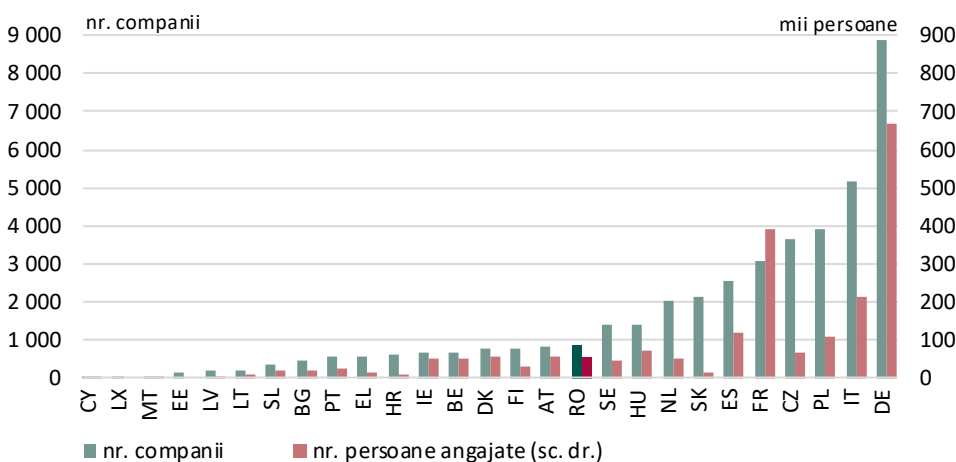
sporirea competitivității Uniunii este o necesitate pentru reluarea creșterilor de productivitate în acest nou context geopolitic.

Raportul Draghi identifică trei direcții de transformare pentru sporirea competitivității în UE: accelerarea inovării și găsirea unor noi motoare de creștere economică, realizarea procesului de decarbonizare a economiei care să susțină competitivitatea și sporirea securității prin reducerea dependențelor strategice excesive. Același document identifică principala cauză a decalajului de productivitate dintre SUA și UE ca fiind tehnologia digitală, la care UE marchează o întârziere. În acest context, situația conjuncturală și perspectivele sectorului tehnologiei, în special al tehnologiilor de vârf în care inovarea este elementul central, devin foarte importante din punct de vedere strategic având în vedere schimbările foarte rapide din domeniu și difuziunea inovațiilor în alte sectoare.

3.1. Elemente ale evoluției sectorului *high-tech* în statele Uniunii Europene

Sectorul producător de bunuri și servicii care conțin un nivel ridicat de complexitate tehnologică este denumit sectorul tehnologiei de vârf (*high technology* sau *high-tech*) și cuprinde industria prelucrătoare a tehnologiei de vârf (*high-tech manufacturing*) și serviciile care încorporează un nivel ridicat de cunoaștere (*knowledge-intensive high-tech services*)⁷⁹.

Grafic 3.2. Numărul de firme și de persoane angajate în industria prelucrătoare *high-tech* în statele UE în anul 2023

Sursa: Eurostat (cod: sbs_ovw_act), calcule BNR

În ceea ce privește industria prelucrătoare de bunuri *high-tech* la nivelul UE în anul 2023, ponderea în total a numărului de firme în sectorul *high-tech* se situează la nivelul de aproximativ 0,13 la sută, iar ponderea în total a numărului de persoane angajate în acest sector este de aproximativ 1,3 la sută. România

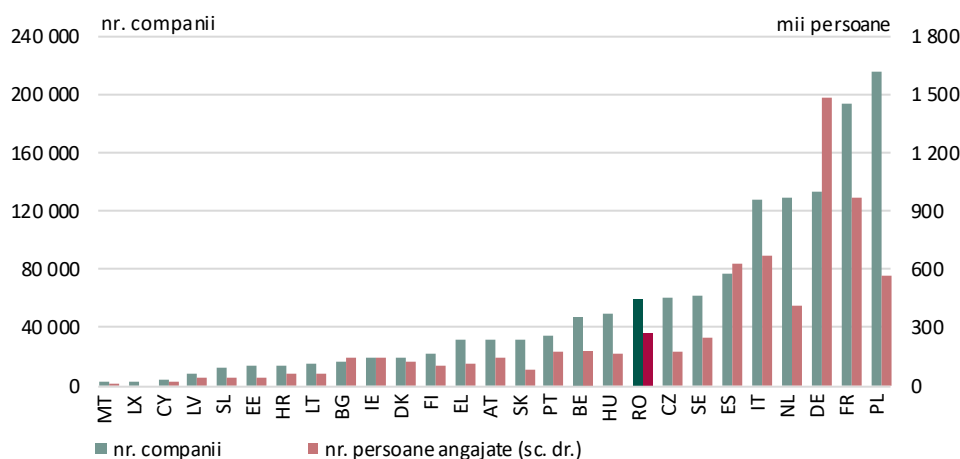
⁷⁹ Mai multe detalii sunt disponibile la: https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/tmp/htec_esms_4d.htm

se plasează în jumătatea superioară a clasamentului statelor UE, atât din punctul de vedere al numărului de companii, cât și al persoanelor angajate (Grafic 3.2).

Pentru anul 2023, conform datelor Eurostat, Irlanda deține cea mai mare pondere a valorii adăugate aferente sectorului industriei prelucrătoare *high-tech* în cadrul statelor din UE, cu aproximativ o treime din totalul valorii adăugate la nivelul UE, respectiv, cea mai importantă pondere a cifrei de afaceri nete (*net turnover*) a acestui sector, dintre țările UE, cu aproximativ 28 la sută din total. Irlanda reprezintă totuși un caz aparte deoarece companiile multinaționale generează aproximativ 70 la sută din PIB, mare parte fiind profituri și nu producție efectivă⁸⁰. Excluzând Irlanda, Germania, Franța și Italia sunt cele mai bine plasate state din punctul de vedere al valorii adăugate brute și al cifrei de afaceri nete în cadrul statelor din UE în anul 2023. Pentru aceeași perioadă, România a consemnat în industria prelucrătoare *high-tech* un nivel al valorii adăugate brute de aproximativ 2 miliarde euro, respectiv, un nivel al cifrei de afaceri nete de aproximativ 6,3 miliarde euro.

Sectorul serviciilor *knowledge-intensive high-tech* cuprinde sub-sectoarele referitoare la producția de filme, video și sunet, activități de difuzare a acestora, telecomunicații, programare informatică, consultanță și activități conexe, activități de servicii informaționale și activități de cercetare științifică și dezvoltare⁸¹. În anul 2023 numărul de companii și de persoane angajate la nivelul întregii UE este comparativ mai ridicat decât valorile corespunzătoare din sectorul industriei prelucrătoare *high-tech* (Grafic 3.3).

Grafic 3.3. Numărul de firme și de persoane angajate în sectorul serviciilor *knowledge-intensive high-tech* în statele UE în anul 2023

Sursa: Eurostat (cod: sbs_owv_act), calcule BNR

⁸⁰ Mai multe detalii se găsesc la: <https://www.cso.ie/en/releasesandpublications/ep/p-biiim/businessinireland2022-insightsonmultinationals/keyfindings/>

⁸¹ Mai multe detalii sunt disponibile la: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Knowledge-intensive_services_\(KIS\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Knowledge-intensive_services_(KIS))

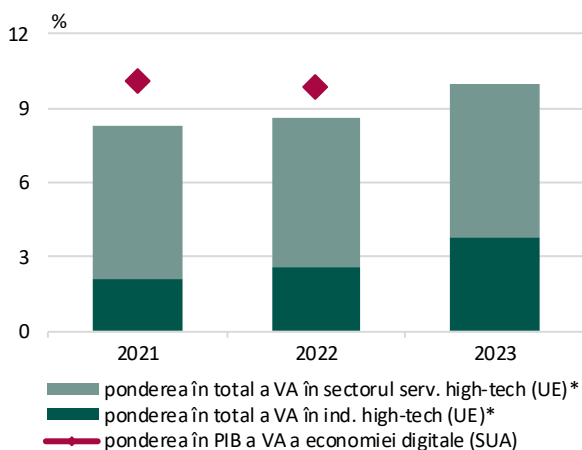
În cadrul statelor din UE, Germania și Franța au cei mai mulți angajați în sectorul serviciilor *knowledge-intensive high-tech*, iar din punctul de vedere al numărului de companii, cele mai numeroase sunt în Polonia și Franța. Din perspectiva cifrei de afaceri nete, acesta s-a situat în aceeași perioadă pentru ansamblul statelor UE la nivelul de aproximativ 1 700 miliarde euro, mai ridicată și în acest caz valorii corespunzătoare sectorului industriei prelucrătoare de bunuri *high-tech*, de aproximativ 1 170 miliarde euro.

Tendința evoluției valorii adăugate în sectorul serviciilor *knowledge-intensive high-tech* la nivelul UE în perioada 2021-2023, pentru care sunt disponibile date statistice, a fost crescătoare pentru UE în ansamblu. Cea mai mare pondere în total a valorii adăugate în acest sector în anul 2023 a fost înregistrată de

Germania, fiind urmată de Franța. Valoarea indicatorului pentru anul 2023 la nivelul UE a fost de aproximativ 645 miliarde euro, superioară valorii indicatorului corespunzător sectorului industriei prelucrătoare de bunuri *high-tech*, de aproximativ 414 miliarde de euro.

În ceea ce privește importanța sectorului *high-tech* în economia UE pe ansamblu, ponderea în total a valorii adăugate⁸² este de aproximativ 8-9 la sută în perioada 2021-2023. Ponderea economiei digitale în PIB în cazul SUA (un indicator asemănător într-o anumită măsură cu cel aferent UE) este comparabil mai ridicată, situându-se la nivelul de aproximativ 10 la sută în perioada 2021-2022⁸³ (Grafic 3.4).

Grafic 3.4. Ponderea sectorului *high-tech* în UE și SUA

*) total valoarea adăugată în industrie, construcții și servicii de piață

Sursa: Eurostat, Bureau of Economic Analysis, calcule BNR

Conform Standardului de Clasificare a Comerțului Internațional (SITC – Rev. 4)⁸⁴ produsele *high-tech* cuprind 9 sub-sectoare: aerospațial, calculatoare și echipamente de birou, electronice și telecomunicații, produse farmaceutice, instrumente științifice, utilaje electrice, chimie, utilaje neelectrice și armament.

În perioada 2014 - 2024 ponderea produselor *high-tech* în totalul importurilor și exporturilor extra-comunitare s-a plasat pe o traiectorie ascendentă, de la aproximativ 15 la sută în anul 2014, până la aproximativ 19,5 la sută în anul 2024⁸⁵. În ceea ce privește partenerii comerciali în anul 2024, China reprezintă

⁸² Valoarea adăugată totală în industrie, construcții și servicii de piață (cu excepția administrației publice și apărării, asigurări sociale obligatorii și activitățile unor asociații).

⁸³ Indicatorul este calculat ca pondere în PIB a valorii adăugate a economiei digitale (care cuprinde infrastructură hardware și software, comerț electronic, servicii digitale și servicii digitale federale exceptând apărarea).

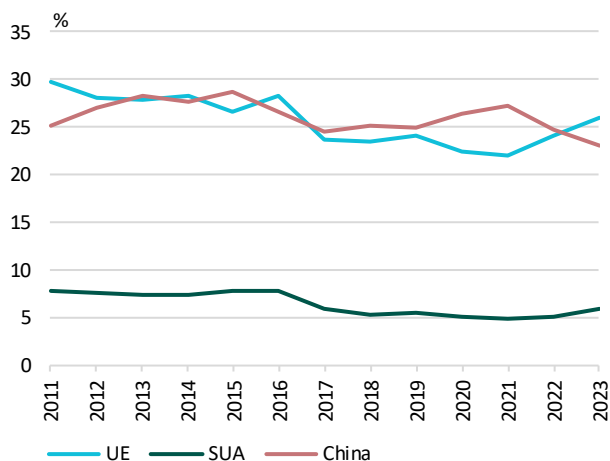
⁸⁴ Mai multe informații despre această clasificare sunt disponibile la: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Standard_international_trade_classification_\(SITC\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Standard_international_trade_classification_(SITC))

⁸⁵ Mai multe informații sunt disponibile la: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=International_trade_and_production_of_high-tech_products

principala sursă a importurilor de bunuri *high-tech* în UE (cu aproximativ 30 la sută din total), iar SUA reprezintă principala destinație a exporturilor de bunuri *high-tech* din UE (cu aproximativ 31 la sută din total). Din punctul de vedere al tipurilor de produse, grupa electronică și telecomunicații deține ponderea cea mai mare în cadrul importurilor de produse *high-tech* ale UE de la principalii 6 parteneri comerciali (din punctul de vedere al importurilor) în perioada 2014-2024, iar grupa produselor farmaceutice deține, în aceeași perioadă, ponderea cea mai mare în cadrul exporturilor de produse *high-tech* ale UE către principalii 6 parteneri comerciali (din punctul de vedere al exporturilor).

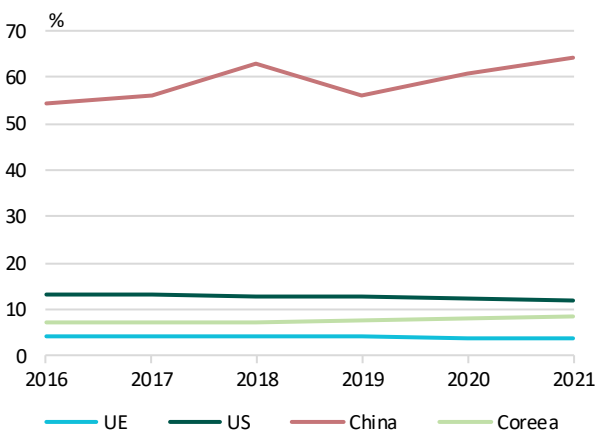
Din perspectiva comerțului global, datele publicate de Banca Mondială arată că UE și China dețin împreună aproximativ jumătate din exporturile de produse *high-tech*, respectiv, produse cu un nivel ridicat de intensitate a activității de cercetare-dezvoltare, aerospațiale, calculatoare, produse farmaceutice, instrumente științifice și utilaje electrice (Grafic 3.5).

Grafic 3.5. Evoluția ponderii exporturilor de produse *high-tech* în comerțul internațional în UE, SUA și China

Sursa: World Development Indicators, World Bank; calcule BNR

Grafic 3.6. Ponderea în total a aplicațiilor pentru patente ale rezidenților în UE, SUA, China și Coreea în perioada 2016-2021

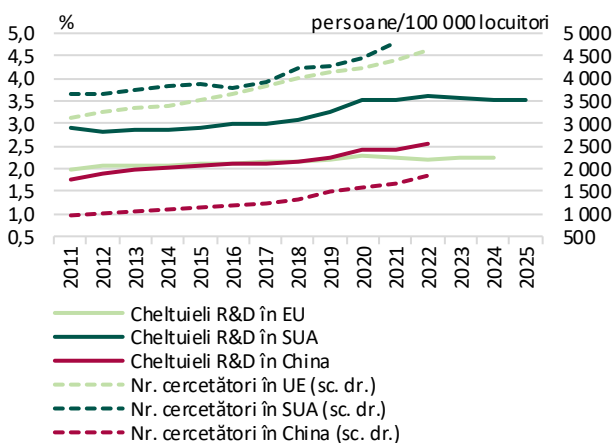
Sursa: World Development Indicators, World Bank; calcule BNR

O altă dimensiune a competitivității sectorului *high-tech* o reprezintă aplicațiile pentru patente, ca o aproximare a activității de inovare. Patentele indică în general capacitatea economiilor statelor de a exploata rezultatele cercetării și cunoașterii, ceea ce se reflectă și în câștiguri economice potențiale. Clasamentul statelor din punctul de vedere al rezidenței aplicațiilor pentru patente este dominat de China în perioada 2016-2021, UE fiind printre entitățile importante, dar cu o pondere în total sensibil mai mică (Grafic 3.6).

Ediția din anul 2026 a *World Intellectual Property Report (World Intellectual Property Organisation, 2026)* remarcă accelerarea în perspectivă istorică, la nivel global, a adoptării noilor tehnologii și existența unor indicii ale convergenței în ceea ce privește viteza de adoptare a acestora de către economiile în curs de dezvoltare. În particular, noile tehnologii digitale prezintă

o viteză fără precedent de difuziune între state. În privința intensității utilizării noilor tehnologii după introducere, decalajul dintre economiile avansate și cele în curs de dezvoltare tinde să se reducă în perioada recentă. Rezultatele analizelor arată că Asia se remarcă atât din perspectiva tendinței de închidere a decalajului tehnologic comparativ cu statele dezvoltate, și, în unele cazuri, chiar a depășirii acestora în privința intensității utilizării tehnologiilor. Difuzia noilor tehnologii rămâne destul de eterogenă între diverse sectoare din economie, un factor decisiv în acest caz fiind cadrul de reglementare. Mai recent, China s-a alăturat grupului de state care domină sursele științifice de tehnologii avansate (engl. *deep tech*) format din SUA, statele vestice și Japonia, prin sporirea publicării de cercetării științifice și a citărilor de patente naționale.

Grafic 3.7. Ponderea în PIB a cheltuielilor cu cercetarea și dezvoltarea și numărul de cercetători în UE, SUA și China în perioada 2011-2025

Sursa: Eurostat, FRED database, World Bank (World Development Indicators)

Un element central în existența și dezvoltarea unui sector *high-tech* puternic îl reprezintă investiția continuă în activitatea de cercetare și dezvoltare. Deși în ultimul deceniu și jumătate ponderea în PIB a cheltuielilor de cercetare și dezvoltare s-a înscris pe o traiectorie ușor ascendentă în UE (până la aproximativ 2,2 la sută în anul 2024), aceasta a rămas semnificativ sub valoarea indicatorului în cazul SUA (de aproximativ 3,5 la sută în același an). În China, în perioada 2011-2022, ponderea acestor cheltuieli în PIB s-a majorat semnificativ, de la 1,8 la sută la începutul perioadei, până la 2,6 la sută în anul 2022, peste nivelul consemnat de către UE. Din punctul de vedere al numărului de cercetări la 100 000 de locuitori se remarcă

o tendință crescătoare pe parcursul perioadei dintre anii 2011 și 2021 de reducere a decalajului dintre UE și SUA. În cazul Chinei, numărul de cercetători la 100 000 de locuitori a fost semnificativ sub cel înregistrat de UE și SUA, dar indicatorul a consemnat aproape o dublare din anul 2011 până în anul 2022 (Grafic 3.7).

Raportul *European Innovation Scoreboard* pentru anul 2025 (CE, 2025) relevă că în perioada 2018-2025 au fost făcute progrese sensibile în sensul sporirii capacității de inovare pentru toate statele UE. Se remarcă o tendință de relativă stabilitate a performanței în inovare în ultimii trei ani la nivelul UE în ansamblu. Pentru anul 2025 raportul consemnează menținerea unui decalaj persistent de inovare între statele din cadrul Uniunii, în pofida unei reduceri ușoare a disparităților, țările nordice ocupând în continuare primele poziții în clasament. Conform acestui raport, România se încadrează în categoria de inovatori emergenți, situându-se pe ultimul loc în cadrul statelor UE din punctul de vedere al inovării, remarcându-se totuși un avantaj în faptul că este un exportator de produse *medium* și *high-tech*.

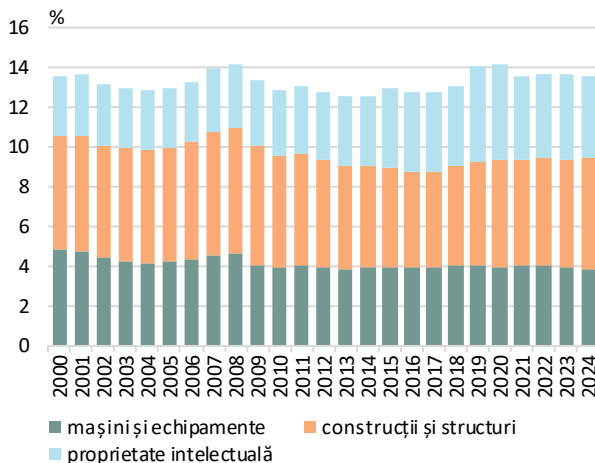
3.2. Provocări în calea inovării în cazul Uniunii Europene

În ceea ce privește decalajul de inovație dintre UE și SUA, Raportul Draghi și Busola competitivității (CE, 2025) identifică principalele bariere care constrâng dezvoltarea acestora și, în cele din urmă, creșterea economică.

Primul aspect identificat este structura industrială a UE care a rămas predominant statică în ultimele două decenii, investițiile rămânând concentrate în tehnologiile mature și în sectoare unde creșterile de productivitate ale companiilor de frontieră au încetinit.

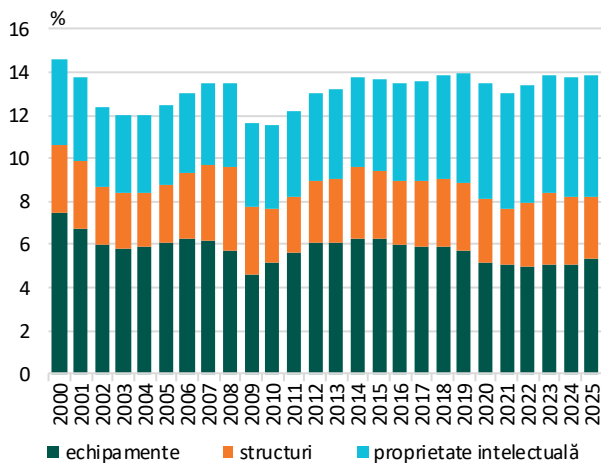
După criza financiară internațională, investițiile au fost orientate mai pregnant către scopuri de sporire a productivității în cazul SUA în comparație cu UE. Investițiile nerezidențiale în active fixe ca pondere în PIB în cazul SUA s-au situat la un nivel ușor mai ridicat decât în cazul UE. Diferența în structură a fost marcantă în această perioadă, și se datorează în principal ponderii în PIB semnificativ mai reduse a cheltuielilor cu proprietatea intelectuală în UE comparativ cu SUA (Graficele 3.8 și 3.9). După anul 2012 ponderea în PIB a investițiilor de proprietate intelectuală în SUA a trecut de 4 la sută, ajungând până la 5,6 la sută în anul 2025, marcând reorientarea investițiilor către companii inovatoare, cu potențial comparativ mai ridicat din punctul de vedere al creșterilor de productivitate.

Grafic 3.8. Ponderea în PIB a FBCF exclusiv investițiile nerezidențiale în UE în perioada 2000-2024

Sursa: Eurostat, calcule BNR

Grafic 3.9. Ponderea în PIB a investițiilor nerezidențiale în active fixe în SUA în perioada 2000-2025

Sursa: Federal Reserve Bank of St. Louis, FRED database, calcule BNR

Decalajul în privința inovării este în linie cu decalajul investițiilor productive dintre cele două economii, care a fost generat în principal de investiții mai reduse în active intangibile din aria cercetării și dezvoltării, aplicațiilor informatice și bazelor de date. În Europa, succesiunea privind dinamismul redus al structurii industriale, inovație restrânsă, investiții moderate și creștere lentă a productivității a fost denumită „the middle technology trap”, aceasta

rămânând în urma SUA și Chinei în privința tehnologiilor de vârf, cum este inteligența artificială.

Raportul Draghi arată că slăbiciunile pe parcursul ciclului de viață al inovării apar din mai multe surse. În fluxul de la inovare la comercializare, un factor care limitează potențialul UE de a se extinde pe scară largă în tehnologii de vârf este susținerea ineficientă a sectorului public pentru activitățile de cercetare și inovare datorită lipsei de preocupare pentru tehnologiile revoluționare (engl. *disruptive technologies*) și finanțării fragmentate. În stadiul de creștere al companiilor inovatoare, cadrul de reglementare tinde să frâneze transformarea în firme mature și profitabile, multe dintre acestea preferând finanțarea pe piețele extinse din SUA, în detrimentul piețelor fragmentate din Europa.

În privința cheltuielilor publice cu cercetarea și inovarea, Raportul Draghi arată că deși UE și SUA consemnează niveluri apropiate ale acestora ca pondere în PIB, doar o zecime din cheltuieli au loc centralizat la nivelul UE, spre deosebire de cazul SUA, în care acestea sunt efectuate la nivel federal, cu toate că prezintă importanță aparte prin gradul semnificativ de propagare de la investițiile publice către sectorul privat. Lipsa coordonării în interiorul UE afectează negativ difuziunea inovației și atingerea scalei necesare pentru a pune în practică infrastructuri de cercetare și tehnologice.

Instituțiile academice sunt un factor cheie în stadiile incipiente ale inovării. Raportul Draghi remarcă faptul că în timp ce UE are, în general, un sistem universitar solid, aceasta are mai puține instituții de cercetare de vârf în clasamentele globale, în urma SUA și Chinei. O mare parte a cercetării la nivel european rămâne neexploată din punct de vedere comercial, în principal din lipsa integrării în circuitul format din universități, *start-ups*, companii mari și piețele de *venture capital*.

Fragmentarea pieței unice împiedică firmele inovatoare să se dezvolte la o scală mai mare în UE, acestea căutând finanțare pe alte piețe de *venture capital*. Această situație afectează în special firmele de tehnologie care pentru a-și extinde afacerile și de a deveni profitabile pot prefera piețele din SUA în detrimentul celor europene.

Barierile provenite din reglementare îngreunează extinderea noilor companii, în special a celor de tehnologie, prin câteva canale, cum ar fi procedurile complexe din sistemele naționale care descurajează înregistrarea drepturilor de proprietate intelectuală. În plus, sistemele de reglementare stânenesc inovarea, în special în sectorul tehnologiei, prin abordarea prea prudentă în ceea ce privește bunele practici în domeniu și a proliferării unor cerințe naționale eterogene. Restricțiile privind stocarea datelor generează costuri ridicate de conformare legislativă. Toate aceste elemente fac ca firmele inovatoare din domeniul tehnologiei să evite să își desfășoare activitatea în Uniune.

Modelele de inteligență artificială de ultimă generație necesită construirea unor capacități de calcul semnificative care presupun la rândul lor investiții consistente în cipuri și conexiuni securizate. Fragmentarea piețelor reprezintă și în această situație un factor cheie al unei rate de investire comparativ mai redusă în UE. În ceea ce privește industria farmaceutică, poziția UE pe piețele globale este în declin, pe seama aceluiași factori legați de investițiile de cercetare și inovare în domeniu și de cadrul de reglementare complex și fragmentat.

**PARTEA 3: EVOLUȚII MACROECONOMICE
ȘI FINANCIARE**

4. Stadiul îndeplinirii criteriilor nominale de adoptare a monedei euro

În trimestrul al patrulea al anului 2025, indicatorii de convergență nominală au consemnat o evoluție mixtă, pe fondul impactului eterogen al măsurilor de creștere a veniturilor bugetare. În timp ce soldul finanțelor publice s-a ameliorat, iar media anuală a randamentelor titlurilor de stat pe termen lung s-a stabilizat la 7,0 la sută, îndatorarea guvernamentală a ajuns în imediata proximitate a pragului de 60 la sută din PIB, iar rata medie anuală a inflației s-a majorat la 6,8 la sută (Tabel 4.1).

Tabel 4.1. Evoluția încadrării în criteriile de la Maastricht

	T4 2019	T4 2020	T4 2021	T4 2022	T4 2023	T4 2024	T1 2025	T2 2025	T3 2025	T4 2025
Soldul bugetului consolidat (procente în PIB)	-4,3 (-3,0)	-9,2 (-3,0)	-7,1 (-3,0)	-6,4 (-3,0)	-6,6 (-3,0)	-9,3 (-3,0)	-9,2 (-3,0)	-9,3 (-3,0)	-8,6 (-3,0)	-8,2e (-3,0)
Datoria publică (procente în PIB)	35 (-60)	46,6 (-60)	48,3 (-60)	47,9 (-60)	48,9 (-60)	54,8 (-60)	55,9 (-60)	57,3 (-60)	58,9 (-60)	59,6 (-60)
Rata dobânzii pe termen lung (procente pe an, medie anuală)	4,5 -3,5	3,9 -2,7	3,6 -2,6	7,5 -3,7	6,7 -5,2	6,3 -5,1	6,5 -5,1	6,7 -4,9	6,9 -5	7,0 -5,3
Cursul de schimb față de euro* (apreciere(+)/depreciere(-) procentuală)	+0,3/ -3,0	-0,2/ -4,6	0/ -3,7	+1,0/ -1,6	+2,6/ -0,6	+0,7/ -1,1	+0,1/ -1,0	+0,8/ -3,2	+0,1/ -3,2	+0,1/ -3,1
Rata inflației (IAPC) (procente, medie anuală)	3,9 -1,9	2,3 -0,5	4,1 -2,2	12 -9,3	9,7 -4,4	5,8 -2,5	5,4 -2,7	5,3 -2,9	5,9 -2,9	6,8 -2,6

e) estimare

() – valoare de referință

*) calculat pentru ultima lună a trimestrului ca deviația maximă a cursului de schimb al leului față de euro pe 24 de luni comparativ cu media lunii premergătoare acestui interval

Sursa: Banca Centrală Europeană, Banca Națională a României, Ministerul Finanțelor

Reziliența cursului de schimb față de euro a continuat să reprezinte principala ancoră de macrostabilitate, intervalul de fluctuație menținându-se în limitele unui palier îngust.

Deviațiile de la criteriile de la Maastricht au consemnat, în ansamblu, o deteriorare semnificativă în trimestrul de referință. Ecartul ratei inflației față de valoarea de referință s-a amplificat cu 1,2 puncte procentuale la 4,2 puncte procentuale, sub efectul combinat al creșterii inflației cu 0,9 puncte procentuale și al scăderii valorii de referință cu 0,3 puncte procentuale la 2,6 la sută. Deviația ratei dobânzii pe termen lung s-a ameliorat ușor (-0,2 puncte procentuale), la 1,7 puncte procentuale, ca urmare a majorării valorii de referință, care a compensat creșterea marginală a randamentelor.

Execuția bugetară pentru trimestrul al patrulea al anului 2025⁸⁶ și cele mai recente date disponibile conform metodologiei UE⁸⁷ confirmă reintrarea finanțelor publice pe tendință corectivă. Evoluția la nivel structural a bugetului public indică presiunea suplimentară a efortului de consolidare asupra soldului primar, în condițiile creșterii cheltuielilor cu dobânzile la 2,65 la sută din PIB⁸⁸, față de 2,06 la sută în 2024. Cheltuielile cu asistența socială au avansat cu 12,0 la sută (an/an), la 250,9 miliarde lei (13,1 la sută din PIB), reflectând recalcularea pensiilor publice din septembrie 2024, în timp ce cheltuielile de personal s-au redus la 8,8 la sută din PIB (-0,6 puncte procentuale față de 2024), pe fondul măsurilor de limitare a sporurilor. Cheltuielile pentru investiții au totalizat 138,2 miliarde lei (+15,7 la sută an/an), sumă comparabilă cu cea a dezechilibrului bugetar⁸⁹. Totodată, gradul de finanțare din resurse europene (inclusiv sume aferente componentei de împrumut a PNRR) a redevenit majoritar⁹⁰, constituind un factor esențial de susținere a investițiilor și de compensare parțială a corecției bugetare.

Îndatorarea guvernamentală a ajuns la finalul anului 2025 în imediata proximitate a pragului Maastricht de 60 la sută din PIB, în condițiile în care valoarea publicată de Ministerul Finanțelor plasează datoria la 59,6 la sută din PIB.

La nivel structural, ponderea finanțării în monedă locală s-a ameliorat ușor la 47,2 la sută în T4 2025 (față de 45,9 la sută la finele trimestrului precedent), care a permis ajustarea marginală a vulnerabilității față de riscul de curs de schimb, respectiv la o elasticitate a ponderii datoriei publice în PIB la variația cursului de schimb de 0,315 puncte procentuale per 1 la sută depreciere a leului față de euro, față de 0,318 puncte procentuale în T3 2025. Nivelul rămâne însă ridicat. Dependența crescută de finanțarea externă, în contextul unui cost de împrumut ridicat și al unor nevoi brute de finanțare substanțiale, amplifică sensibilitatea traiectoriei datoriei publice la schimbările de sentiment ale investitorilor și la variațiile cursului de schimb.

Indicatorul privind randamentele titlurilor de stat pe termen lung (medie anuală pe patru trimestre) a avansat marginal în trimestrul al patrulea al anului 2025, atingând 7,0 la sută față de 6,9 la sută în trimestrul precedent. Valoarea de referință, calculată pe baza mediei anuale a randamentelor din Cipru, Franța și Italia – statele membre cu cea mai scăzută rată a inflației în trimestrul de referință – majorată cu 2 puncte procentuale, s-a situat la 5,3 la sută. Creșterea valorii de referință cu 0,3 puncte procentuale a determinat o ameliorare

⁸⁶ Deficitul bugetului general consolidat în 2025 (metodologie națională) a fost de 7,65 la sută din PIB comparativ cu 8,67 la sută din PIB cu un an înainte.

⁸⁷ Deficit anualizat la T3 2025 de 8,6 la sută din PIB comparativ cu 9,3 la sută din PIB la finalul anului 2024.

⁸⁸ Depășind pragul de 50 miliarde lei, în condițiile unei majorări anuale de aproximativ 40 la sută.

⁸⁹ Investiții publice în valoare de 138,2 miliarde lei la un deficit bugetar de 146,0 miliarde lei, comparativ cu investiții guvernamentale în valoare de 119,5 mld. Lei la un deficit de 152,5 miliarde lei în anul 2024.

⁹⁰ La 56,8 la sută, față de 48,7 la sută cu un an înainte. *Sumele* rambursate de Uniunea Europeană în contul plăților efectuate și donații au consemnat, totuși, o creștere cu 30 la sută la 25 miliarde lei, din care 75 la sută sunt reflectate în investiții publice.

marginală a deviației, care s-a redus la 1,7 puncte procentuale față de 1,9 puncte procentuale în trimestrul anterior. Diferențialul față de zona euro, calculat în funcție de mediile anuale, s-a menținut la 3,9 puncte procentuale. Condițiile financiare de împrumut, deși în ameliorare, s-au menținut relativ tensionate. Prima de risc suveran a rămas la niveluri ridicate, reflectând vulnerabilitățile structurale ale economiei românești și incertitudinile legate de traiectoria de consolidare fiscală, reiterate inclusiv de cele mai recente evaluări ale agențiilor de rating.

Cursul de schimb față de euro a rămas cvasistaționar pe parcursul trimestrului al patrulea al anului 2025, continuând să reprezinte principala ancoră de macrostabilitate⁹¹. Deficitul contului curent s-a menținut la cote ridicate⁹², persistând ca sursă de vulnerabilitate externă a economiei românești.

Rezervele valutare internaționale ale BNR s-au menținut la niveluri confortabile pe parcursul trimestrului al patrulea, depășind 77 miliarde euro (inclusiv aur), asigurând o acoperire adecvată a nevoilor de finanțare externă. Intervalul de fluctuație față de euro, calculat pe o fereastră mobilă de doi ani, a consemnat în trimestrul al patrulea al anului 2025 o apreciere maximă de +0,1 la sută, în timp ce deprecierea maximă a fost de -3,1 la sută, similar cu trimestrul anterior.

Rata medie anuală a inflației (IAPC) a consemnat o majorare semnificativă în trimestrul al patrulea al anului 2025, avansând la 6,8 la sută față de 5,9 la sută în trimestrul precedent. Această evoluție reflectă efectele impactului factorilor exogeni asupra presiunilor inflaționiste. Media zonei euro s-a menținut în jur de 2,1 la sută, în timp ce valoarea de referință – calculată ca medie a ratelor inflației din Cipru (0,8 la sută), Franța (0,9 la sută) și Italia (1,7 la sută), plus 1,5 puncte procentuale – a coborât la 2,6 la sută, de la 2,9 la sută în trimestrul anterior. Ecartul față de zona euro⁹³ s-a majorat la 4,7 puncte procentuale, de la 3,7 puncte procentuale în trimestrul precedent, confirmând amplificarea, cel mai probabil temporară, a decalajului față de zona euro. Valoarea de referință pentru criteriul privind stabilitatea prețurilor a scăzut la 2,6 la sută⁹⁴.

⁹¹ La 5,09 lei/euro, respectiv +0,02 bani/euro (depreciere de aproximativ 0,35 la sută față de nivelul mediu din T3 2025).

⁹² Deficitul contului curent în a doua jumătate a anului 2025 (16,6 miliarde euro) a rămas la în proximitatea celui înregistrat în semestrul al doilea al anului 2024 (16,5 miliarde euro), însă în condițiile îmbunătățirii dimensiunii relative: ponderea în PIB a venit sub pragul de 8 la sută, marcând o ajustare de 0,2 puncte procentuale față de nivelul înregistrat la finalul anului 2024. Totodată, gradul de acoperire cu finanțare care nu conduce la îndatorare externă a crescut la 40 la sută, de la aproximativ 25 la sută în intervalul similar al anului precedent. Pe de altă parte, poziția investițională internațională netă (diferența dintre activele și pasivele externe), principalul indicator utilizat de Croația și Bulgaria în susținerea cererii de intrare în antecamera zonei euro (MCS II), a involuat la -43,9 la sută din PIB de la -41,3 la sută din PIB cu un an înainte.

⁹³ Unde nivelurile din jurisdicțiile componente au consemnat valori de la 0,9 la sută în Franța la 4,8 la sută în Estonia.

⁹⁴ În măsura în care Franța și Cipru ar fi considerate drept excepții în ceea ce privește calculul valorii de referință, întrucât, rata inflației se situează sub 1 la sută, respectiv la un nivel semnificativ inferior mediei zonei euro, acestea ar fi înlocuite în baza de calcul de Danemarca și Finlanda, care au înregistrat o medie anuală a ratei inflației de 1,8 la sută. În această ipoteză, valoarea de referință pentru criteriul privind stabilitatea prețurilor ar crește la 3,3 la sută (+0,7 puncte procentuale), ceea ce ar determina reducerea deviației inflației la 3,5 puncte procentuale. Totodată, valoarea de referință în cazul ratei dobânzii pe termen lung ar înregistra o scădere cu 0,4 puncte procentuale la 4,9 la sută în T4 2025, ceea ce ar determina creșterea deviației randamentelor titlurilor de stat pe termen lung ale României la 2,1 puncte procentuale.

Prin urmare, deviația ratei inflației de la valoarea de referință corespunzătoare s-a amplificat conjunctural cu 1,2 puncte procentuale la 4,2 puncte procentuale, față de 3,0 puncte procentuale în trimestrul anterior.

În acest context, procesul de convergență nominală al României a continuat să fie grevat de deviații notabile, cu excepția cursului de schimb care s-a menținut ca principală ancoră de macrostabilitate. Situația finanțelor publice s-a ameliorat pe fondul consolidării bugetare. Astfel, a fost atenuată inclusiv creșterea îndatorării publice, iar randamentele titlurilor de stat pe termen lung s-au stabilizat, însă situația criteriului privind stabilitatea prețurilor a fost afectată, deviația amplificându-se substanțial la 4,2 puncte procentuale (Tabel 4.2).

Tabel 4.2. Evoluția deviațiilor de la valorile de referință și nivelurile medii înregistrate în zona euro

Indicatori convergență	dec.19	dec.20	dec.21	dec.22	dec.23	dec.24	mar.25	iun.25	sept.25	dec.25
Deviația ratei inflației	2,0	1,8	1,9	2,7	5,3	3,3	2,7	2,4	3,0	4,2
<i>Diferențial inflație față de zona euro</i>	2,7	2,0	1,5	3,6	4,3	3,4	3,1	3,1	3,7	4,7
Deviația ratei dobânzii pe termen lung	1,1	1,2	1,1	3,8	1,5	1,2	1,4	1,8	1,9	1,7
<i>Diferențial dobândă față de zona euro</i>	4,1	3,8	3,6	5,6	3,6	3,4	3,5	3,7	3,9	3,9
Cursul de schimb față de euro (apreciere/deprecieri procentuală)	0,3	-0,2	0,0	1,0	2,6	0,7	0,1	0,8	0,1	0,1
	-3,0	-4,6	-3,7	-1,6	-0,6	-1,1	-1,0	-3,2	-3,2	-3,1
Soldul bugetului consolidat (%PIB)*	-4,5	-9,3	-7,1	-6,4	-6,5	-9,3	-9,2	-9,3	-8,6	-8,2e
<i>Diferențial sold bugetar față de zona euro</i>	-3,7	-2,1	-2,0	-2,9	-2,9	-6,2	-6,1	-6,2	-5,6	n.a.
Datoria publică (%PIB)	35,3	46,7	48,5	47,9	48,9	54,8	55,9	57,3	58,9	59,6
<i>Diferențial datorie publică față de zona euro</i>	-48,9	-50,2	-46,7	-41,6	-38,5	-32,6	-32,3	-31,3	-30,0	n.a.

e) estimare

*) medie mobilă pe ultimele 4 trimestre

Contorul deviațiilor de la valorile de referință corespunzătoare consemnează extinderea perioadelor de abatere de la exigențele criteriilor de la Maastricht, după cum urmează: (i) 33 trimestre consecutive de depășire a limitei în cazul criteriului privind rata dobânzii, (ii) 31 în cazul ratei inflației și (iii) 27 pentru soldul bugetar (date disponibile până în T3 2025).

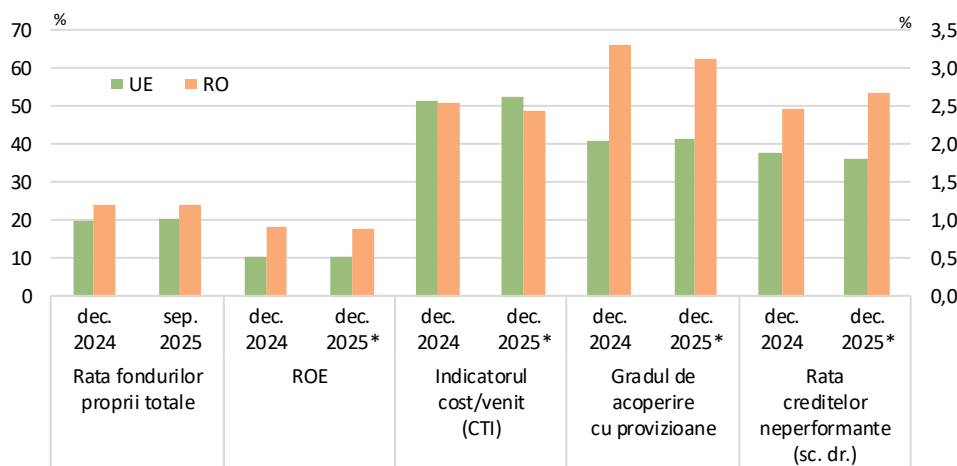
Din perspectiva evaluării bienale de către Banca Centrală Europeană a situației convergenței nominale în statele din afara zonei euro – în care România va fi subiect de analiză alături de Republica Cehă, Ungaria, Polonia și Suedia –, menținerea în procedura de deficit excesiv, apropierea îndatorării guvernamentale de pragul de 60 la sută din PIB și neîndeplinirea criteriilor privind stabilitatea prețurilor și rata dobânzii pe termen lung, prefigurează pentru ediția 2026 a Raportului de Convergență o imagine de nerespectare simultană a tuturor cerințelor de aderare la zona euro.

5. Evoluția sectorului financiar bancar

5.1. Evoluția sectorului bancar

Într-un cadru macroeconomic marcat de incertitudini geopolitice, indicatorii prudențiali ai sectorului bancar românesc s-au menținut adecvați din perspectiva solvabilității, a lichidității, a calității activelor, a profitabilității, fiind plasați în categorii de risc scăzut, conform ABE. Comparativ cu mediile europene, băncile din România au o poziționare mai favorabilă pentru majoritatea indicatorilor prudențiali (Grafic 5.1).

Grafic 5.1. Principali indicatori financiari și prudențiali bancari în România și UE

*) UE – septembrie 2025

Sursa: BNR, ABE

Sectorul bancar românesc este rezilient la eventuale șocuri provenite din acest mediu incert, existând resurse pentru contracararea implicațiilor negative ale unei recesiuni. Aspectul este atestat și de cele mai recente rezultate ale exercițiului de testare la stres a solvabilității, prin persistența unui excedent față de cerințele globale de capital, care asigură o bună absorbție a pierderilor din materializarea riscurilor tradiționale financiare. Cu toate acestea, amplificarea riscurilor emergente, precum a celui climatic sau a celui cibernetic, reclamă o adaptabilitate crescută a modelelor de evaluare și de gestionare a riscurilor.

Există o serie de vulnerabilități recurente: în privința interconexiunii cu statul – cea mai ridicată din UE ca aport în active, concretizată în dețineri semnificative ale băncilor de creanțe guvernamentale, preponderent sub forma titlurilor de stat – și în privința capacității de utilizare a resurselor potențiale pentru creditare, având în vedere vulnerabilitățile structurale ale cererii de credit, respectiv la nivelul companiilor nefinanciare (companii cu capital negativ, disciplina la plată, structura de finanțare a companiilor orientată spre credit comercial sau datorii către acționari etc). Potențialul nevalorificat se reflectă în

nivelul subunitar al indicatorului credite raportate la depozite (LTD, 67,3 la sută, decembrie 2025).

În plus, se profilează și alte provocări cu impact asupra sectorului bancar românesc. Creșterea competitivității sectorului bancar european reprezintă o prioritate de politică europeană, fiind preconizată adoptarea de măsuri menite să simplifice cadrul prudential, să reducă fragmentarea, să crească integrarea și eficiența acestui sector. La nivelul Comisiei Europene se derulează, până în aprilie 2026, un proces de consultare țintită privind problematica competitivității sectorului bancar în UE pentru identificarea de soluții, în completarea rapoartelor specifice promovate de Enrico Letta și Mario Draghi⁹⁵. La nivelul BCE s-au andosat o serie de propuneri de simplificare prudentială, care vizează, printre altele: (i) reducerea numărului de elemente asociate ponderilor de risc și cadrului efectului de levier; (ii) cerințe minime compuse din capital de cea mai înaltă calitate; (iii) un regim prudential simplificat pentru băncile mici și extinderea tratamentului proporționalității; (iv) automatizarea tratamentului reciproc pentru măsurile macroprudentiale până la anumite limite; (v) finalizarea uniunii bancare pentru integrarea *cross-border*; (vi) simplificarea cadrului de supraveghere, (vii) simplificarea raportărilor bancare; (viii) creșterea transparenței. Deși obiectivul central al acestor măsuri rămâne menținerea rezilienței sectorului bancar european, trebuie conștientizate o serie de riscuri care se pot accentua, în special la nivelul unui sector bancar mic, precum cel românesc, dominat de capital străin. În privința facilitării fluxurilor de capital sau de lichiditate între entitățile grupurilor bancare, eventuale derogări prudentiale ar diminua capacitatea de a face față unor șocuri la nivel local și aduce riscuri asupra stabilității financiare locale. Așadar, pot apărea o serie de tensiuni între strategia grupului bancar și nevoile locale ale subsidiarei. Totodată, o simplificare a cadrului de supraveghere pentru instituțiile mici poate atrage o subestimare a riscurilor reale ale acestora, o creștere a riscului sistemic prin contagiune sau o creștere a riscului reputațional și o încredere mai scăzută în sectorul bancar per ansamblu.

Pe de altă parte, problematica monedelor digitale constituie o preocupare din ce în ce mai extinsă a sistemele monetare mondiale, iar perspectiva este și una geopolitică, care are în centru desprinderea de dominanța dolarului american în spațiul digital. Ca urmare, este preferabil ca la nivelul zonei euro să se accelereze eforturile de reglementare și de adoptare a euro-digital. Conform strategiei actuale, este preconizată adoptarea reglementării specifice în anul 2026 și o operaționalizare a euro-digital de către BCE în anul 2029. Avansul în proiectul euro-digital va avea implicații asupra sectoarelor bancare și asupra preferinței actorilor economici pentru derularea plăților.

Din perspectiva solvabilității sectorului bancar românesc, rata fondurilor proprii totale a avut o tendință ușor descendentă în anul 2025 (23,9 la sută,

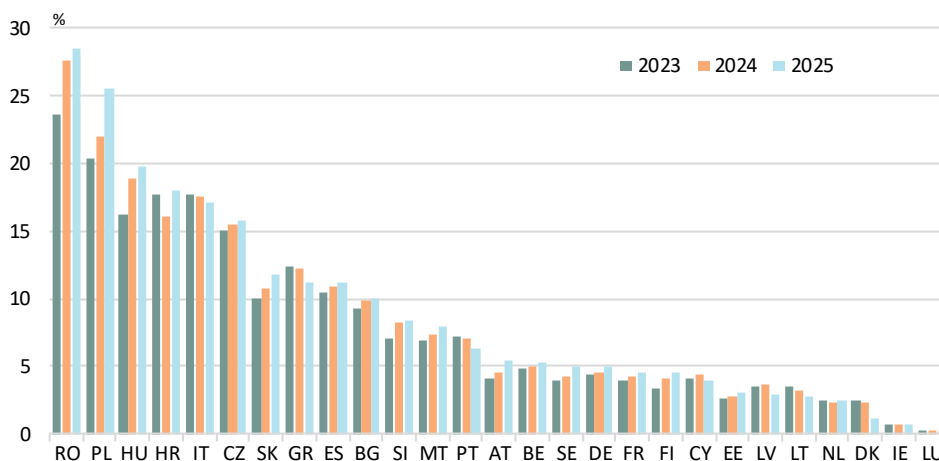
⁹⁵ E. Letta. (204). „Much more than a market – Speed, Security, Solidarity – Empowering the Single Market to deliver a sustainable future and prosperity for all EU citizens”; M.Draghi. (2024). „The future of European competitiveness”.

septembrie 2025), rămânând superioară mediei băncilor din UE (20,4 la sută). Pe fondul incertitudinilor, adoptarea unei atitudini prudente în distribuirea dividendelor, în perioada următoare, rămâne necesară.

Modelul de afaceri bancar favorizează menținerea unei lichidități consistente, transpusă în principalii indicatori specifici: indicatorul de acoperire a lichidității (LCR 256,7 la sută, decembrie 2025), confortabil peste limitele minime reglementate și superior mediei europene (159,6 la sută, septembrie 2025), respectiv indicatorul privind finanțarea stabilă netă NSFR (190,7 la sută, septembrie 2025, peste media europeană de 126,8 la sută).

Deși creditarea economiei reale a crescut într-un ritm mai rapid decât în multe alte țări europene, în același timp, băncile au investit din ce în ce mai consistent și în titluri de stat, crescând interconexiunea dintre cele două sectoare (Grafic 5.2). Trebuie menționat și că deținerile de titluri de stat au un efect benefic din perspectiva profitabilității și a lichidității. Expunerile directe față de stat sunt completate de expunerile indirecte reprezentate de garanții ale statului pentru credite acordate sectorului real. Programele de garantare a creditelor oferite de stat au sprijinit finanțarea, însă au întărit și legătura dintre stat și bănci. Calitatea creditelor către companii garantate de stat s-a deteriorat semnificativ (rata creditelor neperformante 9 la sută, septembrie 2025, față de 3,9 la sută în septembrie 2024), ceea ce susține principiile Recomandării CNSM nr. 4/2025 în sensul calibrării mai atente a acestor programe, pentru a ținti beneficiarii potriviți și a dezvolta strategic sectoarele economice.

Grafic 5.2. Creanțele băncilor asupra sectorului guvernamental raportate la active bancare în comparații europene

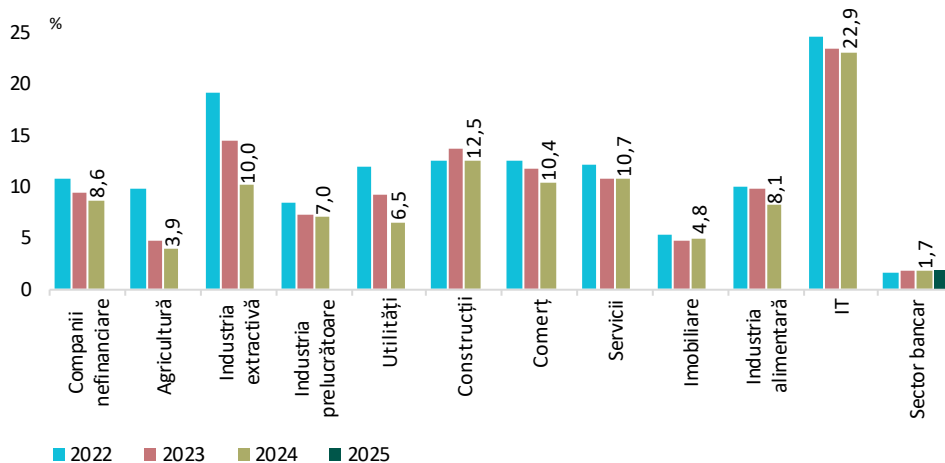
Sursa: BCE, CERS

Evoluțiile structurale au favorizat menținerea unei poziții financiare și prudențiale adecvate a sectorului bancar și s-au concretizat în: (i) consolidarea soldului depozitelor atrase de la sectorul real la două treimi din pasiv, predominant de la populație, preponderent sub formă de depozitele la vedere (51,4 la sută din totalul depozitelor sectorului real, decembrie 2025); (ii) creșterea creditării sectorului real, mai rapidă în cazul populației (8,3 la sută,

anual, decembrie 2025), decât al companiilor (3,5 la sută); (iii) majorarea expunerilor față de administrația statului (dinamică anuală de 12,7 la sută, decembrie 2025).

Indicatorii de calitate a activelor se plasează în categoriile de risc scăzut conform ABE, dar prezintă o ușoară deteriorare spre finalul anului 2025: rata creditelor neperformante către 2,7 la sută, iar gradul de acoperire a creditelor neperformante către 62,6 la sută, decembrie 2025, Grafic 5.1. Se observă o capacitate de rambursare mai robustă la nivelul populației, caracterizată de o întărire a avuției nete și protejată de „umbrela” măsurilor macroprudențiale destinate debitorilor (grad de îndatorare, LTV). Deteriorarea calității activelor s-a accentuat în special la nivelul creditelor companiilor nefinanciare, iar segmentele mai vulnerabile sunt cele asociate IMM sau creditelor garantate de stat. Perspectivele unei recesiuni tehnice reclamă o proactivitate crescută a băncilor în monitorizarea și acordarea creditelor, cu implicații asupra evoluției poziției financiare bancare. Soldul creditelor neperformante a crescut cu 15,4 la sută în anul 2025, iar structura creditelor neperformante în funcție de timpul scurs de la intrarea în stare de nerambursare relevă prevalența expunerilor cu întârzieri de peste 90 de zile (54,7 la sută), dar și o conduită proactivă a băncilor din România în clasificarea creditelor ca neperformante prin criteriul improbabilității la plată (45,3 la sută). Din perspectiva gradului de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante, România se plasează pe prima poziție între statele UE, acest indicator fiind semnificativ superior mediei UE (41,5 la sută, septembrie 2025). Incertitudinile asociate evoluțiilor externe, precum și persistența dezechilibrelor macroeconomice interne, cu efecte negative mai rapide asupra situației financiare a companiilor, atrag așteptări de deteriorare în continuare a indicatorilor de calitate a activelor, în special la nivelul creditării companiilor.

Grafic 5.3. Evoluția rentabilității economice (ROA) în sectorul bancar și principalele activități economice

Sursa: BNR, MF, calcule BNR

Profitabilitatea a continuat să contribuie la întărirea rezilienței sectorului bancar, fiind o sursă de majorare a capitalului. Indicatorii de profitabilitate,

precum rentabilitatea capitalului (ROE, 17,6 la sută, decembrie 2025, Grafic 5.1) sau rentabilitatea activelor (ROA, 1,7 la sută, decembrie 2025, Grafic 5.3) prezintă valori superioare mediilor UE (10,5 la sută, respectiv 0,7 la sută, septembrie 2025). Privind regional, indicatorul ROE este mai apropiat de valorile țărilor din Europa Centrală și de Est (CEE), însă ROA este inferioară, efect al economiilor de scală date de diferențierile în intermedierea financiară, România având cel mai redus grad din această perspectivă. Totodată, de-a lungul ultimelor decenii, rentabilitatea sectorului bancar a fost persistent inferioară celei înregistrate de economia reală (ROA 1,7 la sută în 2024 sau 2025 versus 8,6 la sută în cazul companiilor nefinanciare în anul 2024, Grafic 5.3). În comparație cu principalele sectoare de activitate ale economiei (agricultură, construcții, utilități, comerț, servicii etc), sectorul bancar din România prezintă, de asemenea, cea mai redusă rentabilitate economică, reflecție a diferențelor majore în privința reglementării și a supravegherii, mult mai stricte în cazul băncilor, atrăgând costuri și un alt tip de structură bilanțieră.

În privința surselor profitabilității bancare, veniturile nete din dobânzi reprezintă 68,6 la sută din veniturile operaționale, urmate de veniturile din comisioane cu un aport în creștere (16,4 la sută). Continuarea tendinței majorare a veniturilor nete din dobânzi, deși mai temperată, este încă facilitată de orientarea structurii de finanțare către depozite la vedere, care asigură un cost redus. Cheltuielile operaționale au crescut într-un ritm mai redus comparativ cu veniturilor operaționale (4,9 la sută versus 6,9 la sută, decembrie 2025). Implicațiile asociate taxei pe cifra de afaceri – în forma modificată din iulie 2025, ce face distincție între băncile cu o cotă de piață a activelor de sub 0,2 la sută și restul băncilor în privința cotei taxei – au fost gestionabile la nivelul sectorului bancar, generând venituri la bugetul de stat estimate la 2,1 miliarde lei pentru anul 2025, dar și o presiune asupra eficienței operaționale (CTI de 49 la sută, decembrie 2025, Grafic 5.1), având în vedere că taxa reprezintă o cheltuială operațională. Deteriorarea calității activelor s-a transpus într-o majorare cu 51,9 la sută comparativ cu anul precedent, a cheltuielilor cu deprecierea activelor financiare care nu sunt evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere.

5.2. Evoluția sectorului financiar nebanca și a legăturilor cu sectorul bancar

Sectorul financiar nebanca a înregistrat o dinamică ascendentă la nivel național și global, iar legăturile cu sectorul bancar s-au intensificat în perioada recentă. Instituțiile din sectorul financiar nebanca⁹⁶ (*Non-bank financial institutions*, NBFi) generau aproximativ 50 la sută din creditul și finanțarea la nivel global în anul 2023⁹⁷ (în creștere de la 43 la sută la finalul anului 2008). Creșterea activității sectorului a condus și la o dependență sporită de finanțarea

⁹⁶ Instituțiile din sectorul financiar nebanca se referă la instituțiile financiare nebanca (IFN), fondurile de pensii, fondurile de investiții, societăți de asigurări și alte instituții financiare nebanca.

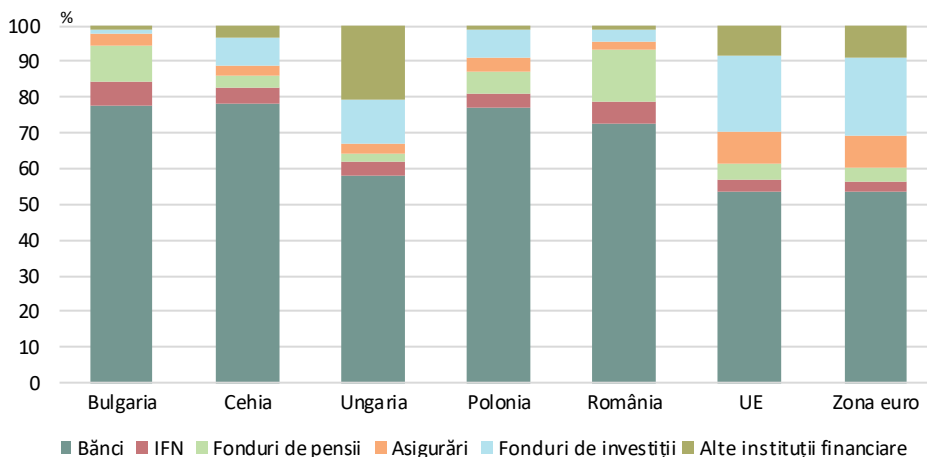
⁹⁷ [Explainer: Five Megatrends Shaping the Rise of Nonbank Finance](#)

din partea sectorului bancar, în Europa și Statele Unite, creditele către NBFİ reprezentând, în medie, 9 la sută din portofoliul total de credite al băncilor, conform datelor FMI⁹⁸.

Aceste evoluții generează beneficii în primul rând prin diversificarea surselor de finanțare și investiții ale sectorului privat, dar și prin asigurarea de lichiditate cu implicații pozitive asupra eficienței funcționării piețelor financiare și asupra accesului la piețe financiare pentru toate categoriile de investitori. Pe de altă parte, cerințele de reglementare și supraveghere, în general mai puțin stricte comparativ cu cele pentru sectorul bancar, pot conduce la o vulnerabilitate mai ridicată a sectorului în contextul incertitudinilor economice și geopolitice.

Sectorul nebanca românesc rămâne subdimensionat comparativ cu media europeană, cumulând 27,3 la sută din activele întregului sistem financiar față de 46,3 la sută, media UE, dar similar cu media regională (27,2 la sută, septembrie 2025). Spre comparație, România ocupă ultima poziție în clasamentul UE privind activele sectorului financiar nebanca în PIB (18,2 la sută din PIB, iunie 2025). În plus, sectorul nebanca din UE este mai bine diversificat (Grafic 5.4), cu o contribuție mai ridicată a fondurilor de investiții (29,4 la sută valoarea mediană din totalul activelor sectorului nebanca, față de 46,3 la sută, media UE, dar similar cu media regională, 27,2 la sută, septembrie 2025), urmată de societățile de asigurări (13 la sută) și sectorul IFN (12,6 la sută).

Grafic 5.4. Structura sistemului financiar după total active, comparații internaționale, septembrie 2025

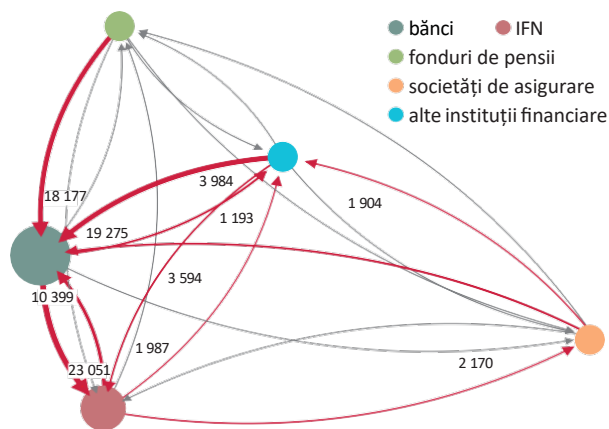

Sursa: Eurostat, calcule BNR

În România, sectorul bancar este principalul nod de legătură între componentele sectorului nebanca, favorizând o propagare a riscurilor atât dinspre acesta către instituțiile nebanca, precum și în sens opus, din perspectiva finanțării și asigurării lichidității instituțiilor de credit (Grafic 5.5). Prin prisma dimensiunii, precum și a legăturilor cu sectorul bancar, una dintre

⁹⁸ <https://www.imf.org/en/Publications/GFSR/Issues/2025/10/14/global-financial-stability-report-october-2025>

Grafic 5.5. Interdependențele dintre segmentele sistemului financiar din România, iunie 2025

Notă: Dimensiunea nodurilor este echivalentă cu nivelul expunerilor între sectoare, exprimate în milioane lei.

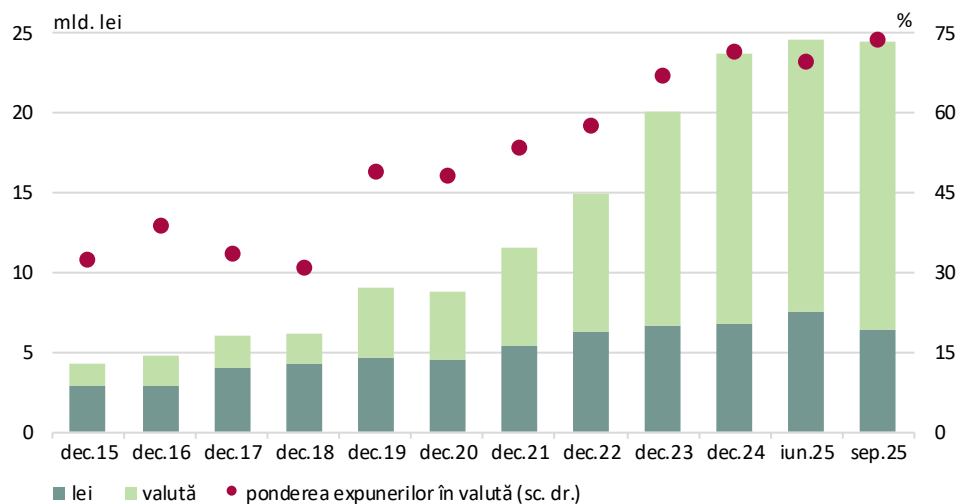
Sursa: BNR

cele mai importante componente ale sectorului financiar nebancaar românesc este cea a instituțiilor financiare nebancaare (IFN)⁹⁹. Acest segment cumulează 5,8 la sută din activele sistemului financiar național, față de 3,9 la sută la nivel european (valoarea mediană la septembrie 2025).

Rolul sectorului IFN în intermedierea financiară este pe un trend ascendent, acest segment cumulând 7,9 la sută din totalul îndatorării sectorului privat¹⁰⁰ (septembrie 2025), în creștere de la 6,3 la sută la finalul anului 2020. O analiză a legăturilor cu sectorul bancar reflectă creșterea nivelului de finanțare în perioada decembrie 2021 – septembrie 2025

(Grafic 5.6), expunerile totale ale sectorului bancar față de IFN situându-se la 24,5 miliarde lei. Creșterea s-a datorat în principal componente în valută, care reprezintă 72,6 la sută din totalul creditării (față de 54,4 la sută la finalul anului 2021). În plus, în perioada analizată se remarcă o creștere mai accentuată a creditului bancar față de IFN comparativ cu dinamica creditării sectorului privat, cu o ușoară temperare observată recent.

Grafic 5.6. Structura expunerilor bancare față de IFN, în funcție de monedă

Sursa: BNR

⁹⁹ Conform clasificăției ESA 2010 privind sectoarele instituționale, S125 – Alți intermediari financiare, excluzând societățile de asigurări și fondurile de pensii.

¹⁰⁰ Îndatorarea totală a sectorului privat cuprinde expunerile sectorului bancar, IFN, creditele scoase în afara bilanțului, creditele externalizate, precum și datoria externă financiară și nefinanciară a companiilor nefinanciare.

Se distinge un grad ridicat de concentrare a relațiilor dintre sectorul bancar și IFN, doar cinci bănci cumulând 88 la sută din totalul stocului de credit acordat IFN la iunie 2025¹⁰¹. În același timp, 10 instituții dintre acestea din urmă au beneficiat de peste 90 la sută din creditele bancare, iar 7 dintre acestea au o activitate preponderent de leasing din grupul instituțiilor de credit sau sunt parte a unui grup bancar. Expunerea bancară față de sectorul IFN cuprinde dominant împrumuturi intra-grup (81 la sută din stocul la iunie 2025).

Din perspectiva finanțării sectorului bancar, IFN cumulează circa 1,2 la sută din totalul pasivului bancar (iunie 2025) și peste jumătate din depozitele atrase de bănci de la NBFİ.

Evaluarea evoluțiilor din segmentul IFN și a legăturilor cu sectorul bancar nu indică în prezent surse de vulnerabilitate pentru sistemul financiar românesc. În plus, cea mai mare parte a expunerilor raportate în Centrala Riscurilor de Credit (76 la sută la iunie 2025) intră în perimetrul de consolidare al instituțiilor de credit, iar reglementările aflate în vigoare stabilesc condiții similare de creditare a populației la nivelul băncilor și IFN din Registrul Special (care cumulează peste 95 la sută din expunerile totala ale IFN față de sectorul privat). Cu toate acestea, creșterea finanțării IFN din partea sectorului bancar autohton, în special pe componenta în valută, reclamă o monitorizare sporită, deși poate fi o consecință a creșterii organice a sectorului, inclusiv a dezvoltării activităților de leasing.

6. Evoluția sectorului non-bancar

O privire de ansamblu asupra situației piețelor financiare nebankare în primul trimestru al anului curent arată evoluții predominant favorabile în prima jumătate a intervalului de analiză, dintre care multe au fost însă inversate relativ abrupt începând cu a doua decadă a lunii februarie.

După un final de 2025 marcat de performanțe solide ale indicilor bursieri și ale unei game largi de active financiare, începutul anului 2026 a continuat inițial această tendință favorabilă. Ulterior, însă, piețele au intrat într-o fază de corecție vizibilă, pe fondul intensificării tensiunilor geopolitice și al șocului energetic asociat din Orientul Mijlociu, precum și al revizuirii așteptărilor privind traiectoria inflației și reacția politicilor monetare ale principalelor bănci centrale. Aceste evoluții s-au reflectat și într-o creștere a randamentelor pe piețele de obligațiuni, contribuind la înăsprirea condițiilor financiare în ansamblu.

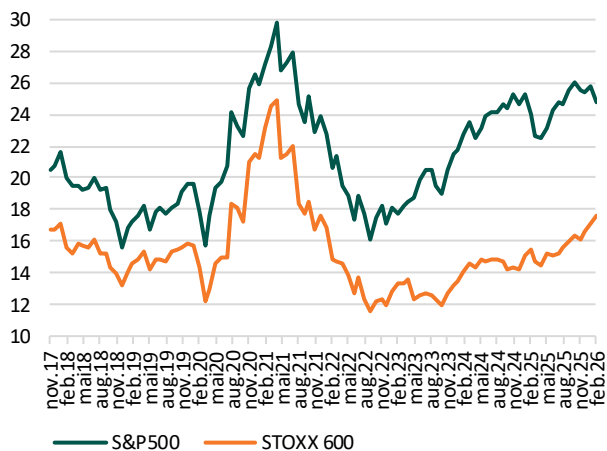
Autoritatea Europeană pentru Valori Mobiliare și Piețe (ESMA) a publicat pe 11 martie cel mai recent raport al său privind tendințele, riscurile și

¹⁰¹ Conform datelor raportate la Centrala Riscului de Credit, acoperind doar IFN din Registrul Special.

vulnerabilitățile, ce acoperă predominant evoluțiile din semestrul II 2025 dar include și observații care se extind în T1 2026. Analiza ESMA se oprește însă anterior șocurilor generate de conflictul din Orientul Mijlociu care a escaladat la finalul lunii februarie 2026. Principala concluzie care se desprinde din raport este că nivelurile riscurilor de piață și riscului sistemic se mențin ridicate, cu toate că performanța din semestrul II 2025 și prima lună a anului curent a fost favorabilă.

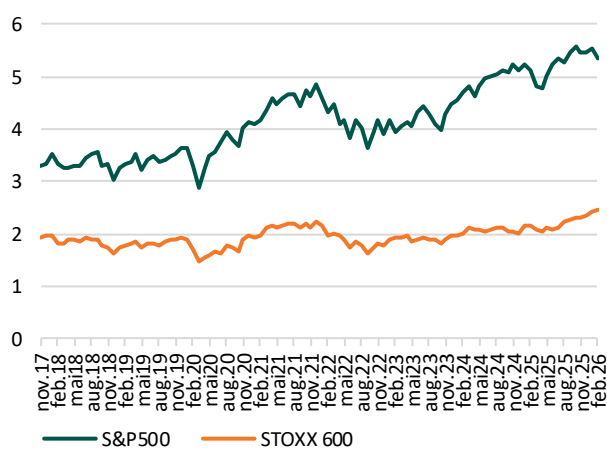
Cele doua grafice de mai jos ilustrează tendințele pe o perioadă de aproximativ 10 ani a doi dintre indicatorii frecvenți utilizați pentru a compara nivelul prețurilor acțiunilor în raport cu valoarea economică ce decurge din performanța companiilor emitente. Astfel, din perspectiva raportului dintre prețul de tranzacționare și profitul pe acțiune observăm că, până în februarie 2026, atât pentru indicele S&P 500 al bursei din SUA, cât și pentru indicele pan-european STOXX 600, evaluările s-au situat peste mediile istorice, însă fără a reveni în zona extremelor observate în perioada 2020-2021. Aceasta sugerează că evaluările erau totuși ridicate la începutul anului curent, iar corecțiile recente au adus la o ușoară detensionare a pieței.

Grafic 6.1. Evoluția raportului Preț/Profit (PE) pentru indicii piețelor de acțiuni din SUA și Europa

Sursa: Bloomberg

Grafic 6.2. Evoluția raportului Preț/Valoare contabilă (P/BV) pentru indicii piețelor de acțiuni din SUA și Europa

Sursa: Bloomberg

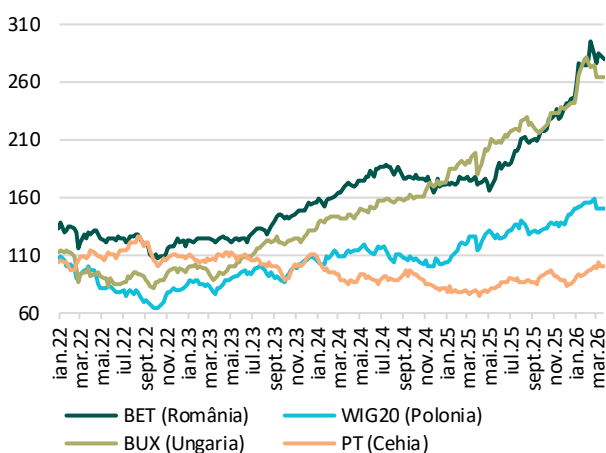
Ceea ce se remarcă din graficele de mai sus este nivelul semnificativ mai optimist al evaluărilor de piață în cazul bursei din SUA în raport cu piețele europene, diferență care s-a amplificat semnificativ în perioada post-pandemică și se menține ridicată inclusiv în perioada actuală. Aceasta poate fi corelată cu creșterea economică mai robustă din SUA față de media țărilor europene.

Divergența dintre cele două piețe este și mai pronunțată în cazul raportului dintre preț și valoarea netă contabilă pe acțiune: în timp ce pentru indicele S&P 500 tendința a fost aproape continuu ascendentă, ajungând la începutul anului curent la un multiplu de aproximativ 5,5, în cazul indicelui STOXX 600 evoluția acestui raport s-a menținut relativ stabilă în jurul valorii de 2 până la jumătatea anului trecut și abia ulterior s-a conturat o ușoară tendință de creștere.

Această decuplare confirmă evaluarea ESMA din raportul menționat mai sus, care semnaleză riscuri de corecție generate în special de evaluările ridicate ale piețelor americane, cu potențial de contagiune spre piețele europene prin canalul de aversiune la risc (sentiment investițional) și cel al fluxurilor de capital.

Totodată, divergențele observate în cele două grafice pot reflecta nu doar diferențe ciclice și de perspective de creștere economică pe termen mediu, ci și diferențe structurale – în special compoziția sectorială a indicilor (de exemplu ponderea companiilor de tehnologie) și gradul diferit de profitabilitate la nivelul sectoarelor economiei.

Grafic 6.3. Dinamica indicilor bursieri regionali (1 ian. 2020 = 100)

Sursa: Bloomberg, calcule proprii

În regiunea noastră, se remarcă evoluția puternic ascendentă a indicilor de acțiuni din România și Ungaria, a căror performanță s-a detașat vizibil de cea a piețelor din Polonia și Cehia, începând cu a doua jumătate a anului 2024. În special în cazul indicelui BET al Bursei de Valori București, este vizibilă o amplificare a dinamicii ascendente în a doua jumătate a anului trecut. În acest context, BET a consemnat o serie de noi maxime istorice, cel mai recent fiind de 29.615,57 puncte pe 24 februarie 2026.

Corecția descendentă din luna martie, sincronizată cu cea a piețelor globale, a fost de amploare redusă în cazul său, BET coborând în jurul nivelului de 27 000 de puncte, echivalentul unei scăderi de mai puțin de 9 procente în

raport cu maximumul menționat și rămânând totodată cu peste 63 la sută mai sus față de perioada similară a anului precedent.

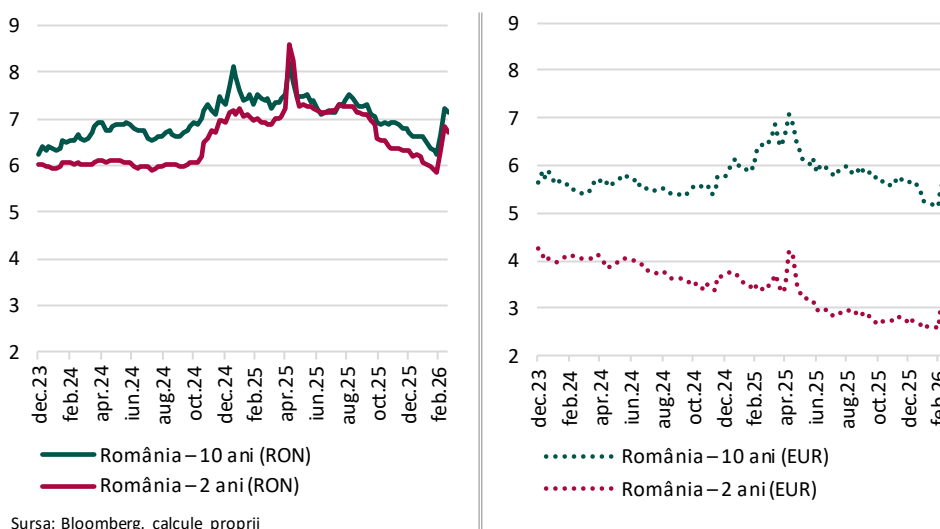
La finele lunii februarie, evaluările de piață plasau bursa de la București la un multiplu de 14,3 în raport cu profitabilitatea curentă și de 1,95 în raport cu valoarea netă contabilă a activelor, niveluri inferioare mediilor la nivel european.

Cel mai recent raport al Autorității de Supraveghere Financiară (ASF) privind piața locală de capital arată că, la 30 decembrie 2025, capitalizarea bursieră depășise 523 miliarde lei, în creștere cu 49 la sută față de finalul anului 2024.

Pe piețele de obligațiuni evoluțiile indică o reșezare a randamentelor suverane în primele luni ale anului 2026, după un trend predominant descendent sau lateral în a doua parte a lui 2025. Creșterea randamentelor este vizibilă atât în SUA, cât și în zona euro, confirmând faptul că factorul determinant este de natură globală, asociat revizuirii anticipațiilor privind inflația și traiectoria politicii monetare și re-amplificării tensiunilor geopolitice.

Graficul de mai jos indică o tendință similară a randamentelor titlurilor suverane emise de România, atât în cazul celor denominate în moneda locală cât și pentru cele în euro, fapt care sugerează că aceasta este în principal rezultatul ajustării la nivel regional a percepției față de risc.

Grafic 6.4. Evoluția randamentelor obligațiunilor suverane emise de România

Anterior, randamentele obligațiunilor suverane românești cu maturitate de 10 ani au parcurs o traiectorie favorabilă semnificativă în intervalul mai 2025 – ianuarie 2026, coborând de la maximul de aproximativ 8,5 la sută atins în primăvara anului 2025 până la un minim de circa 6,4 la sută în ianuarie 2026 – o comprimare de peste 210 puncte de bază în aproximativ opt luni. O dinamică similară s-a înregistrat și pe segmentul obligațiunilor denominate în euro, al căror randament a scăzut de la circa 7 la sută la un minim de aproximativ 5 la sută în aceeași perioadă. Această evoluție favorabilă a reflectat o recuperare a încrederii investitorilor în sustenabilitatea finanțelor publice românești, pe fondul angajamentelor de consolidare fiscală asumate față de Comisia Europeană, al semnalelor concrete de temperare a deficitului bugetar și al reducerii treptate a dezechilibrului de cont curent.

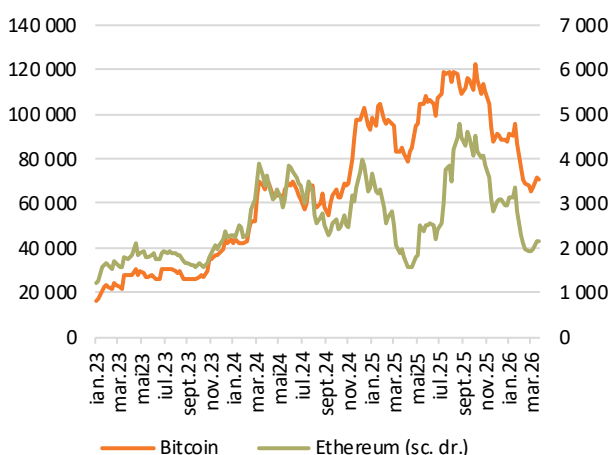
În ceea ce privește segmentul fondurilor de investiții la nivel european, publicația ESMA anterior menționată arată că performanța acestora a crescut în continuare în semestrul al doilea din 2025. Totodată, este relevant de menționat că raportul ESMA din 3 martie 2026 privind costurile și performanța produselor de investiții pentru retail arată o scădere graduală a costurilor, mai ales sub efectul intrării unor fonduri noi și amplificării competiției. Așadar, acest segment al piețelor financiare a intrat în anul 2026 într-o poziție favorabilă însă este de așteptat să se confrunte cu provocări din perspectiva fluxurilor nete ale subscrierilor ce pot fi afectate într-un mediu global caracterizat de creșterea aversiunii la risc, mai ales pe fondul unor evaluări de piață relativ ridicate.

Datele centralizate de Asociația Administratorilor de Fonduri din România (AAF) arată că activele nete ale fondurilor deschise locale au ajuns la 32,6 miliarde lei

În decembrie 2025, structura acestora fiind dominată în continuare de fondurile de obligațiuni și instrumente cu venit fix, cu o cotă de circa 49 la sută din activele fondurilor deschise, urmate de fondurile de acțiuni, cu circa 21 la sută. Conform statisticilor AAF, cumulată pe ansamblul fondurilor distribuite în România (deschise și închise, locale și străine), valoarea activelor a urcat la 67,3 miliarde lei în ianuarie 2026. Aceste date sugerează intrări nete consistente de la investitori pe parcursul anului 2025 și anterior declanșării turbulențelor recente de pe piețele financiare globale.

În ceea ce privește piața asigurărilor și cea a pensiilor ocupaționale, rapoartele de evaluare a riscurilor publicate în luna ianuarie 2026 de către autoritatea responsabilă la nivel european (EIOPA) arată că riscurile se mențineau la nivel mediu iar fundamentele entităților supravegheate din acest segment al pieței financiare erau în continuare pozitive.

Grafic 6.5. Prețurile celor mai tranzacționate crypto-active

Sursa: Bloomberg

La nivelul pieței de asigurări locale, ASF indică prime brute subscrise totale de 18,71 miliarde lei în primele nouă luni ale anului 2025, din care 14,87 miliarde lei pe asigurări generale și 3,84 miliarde lei pe asigurări de viață. În interiorul pieței generale, segmentul RCA rămâne dominant și consemnează o creștere de activitate cu circa 11 la sută față de aceeași perioadă a anului anterior.

Pe segmentul pensiilor private din România, tabloul este probabil cel mai robust dintre componentele pieței nebancale. Statisticile ASF arată că activele Pilonului II au ajuns la 201,6 miliarde lei la final de decembrie 2025, în creștere cu 34 la sută față de finalul anului anterior. Structura activelor rămâne orientată

spre lichiditate ridicată și riscuri reduse, fiind totodată puternic ancorată pe piața locală: 65,0 la sută titluri de stat, 25,7 la sută acțiuni, 3,9 la sută obligațiuni corporative și 3,8 la sută în fonduri de investiții, 94 la sută din active fiind plasate în instrumente românești, majoritar denumite în lei. Pentru Pilonul III (facultativ), activele se situau la nivelul de 7,42 miliarde lei la finalul anului 2025, cu o structură similară, dominată tot de titlurile de stat și acțiuni locale.

Pe piața crypto-activelor, *flash crash-ul* din luna octombrie 2025 (ce a survenit după o serie de noi maxime istorice atât în ceea ce privește capitalizarea totală a acestei piețe cât și cotațiile celor mai populare astfel de active) a declanșat o vânzare masivă prelungită.

Bitcoin a atins maximul său istoric de 126 210 dolari SUA pe 6 octombrie 2025, într-un context de euforie susținută de apetitul instituțional ridicat (alimentat și de creșterea popularității instrumentelor de tip ETF având la baza acest

cripto-activ) și de un cadru macro-financiar favorabil activelor cu risc ridicat. Ulterior, prețul a intrat într-o fază de corecție semnificativă, coborând în intervalul 60 000-70 000 USD la începutul anului 2026 și stabilizându-se în cursul lunii martie în jurul palierului de 70 000 USD. Aceasta implică o ajustare de circa 40-50 la sută față de maximum istoric din luna octombrie 2025, ceea ce subliniază volatilitatea extremă a acestor instrumente.

Din punct de vedere al determinantilor, corecția reflectă o combinație de factori: disiparea fluxurilor speculative după euforia din 2025, creșterea randamentelor obligațiunilor și înăsprirea condițiilor financiare globale, precum și incertitudinile legate de cadrul de reglementare, în special în SUA. Activele cripto rămân așadar extrem de sensibile la lichiditatea globală și la apetitul pentru risc: raliul din 2025 a fost susținut de condiții financiare relaxate și optimismul investitorilor instituționali, în timp ce corecția din T1 2026 este coerentă cu ajustarea generală în sens descendent cotațiilor activelor cu risc, observată concomitent pe piețele de acțiuni și obligațiuni. Bitcoin a pierdut aproximativ 20 la sută față de momentul declanșării conflictului din Orientul Mijlociu, confirmând astfel vulnerabilitatea piețelor de cripto-actve la șocuri geopolitice și caracteristica acestora de a prelua, accentua și propaga rapid volatilitatea. Fluctuațiile sale pe parcursul acestui episod de turbulențe pe piețele financiare globale au fost similare cu cele ale altor active puternic speculative, comportament care probabil va continua să limiteze rolul său ca instrument de diversificare în portofoliile investitorilor instituționali.

În acest context, este utilă o scurtă trecere în revistă a dezbaterilor recente privind *stablecoins* și activele cripto în sens mai larg, care s-a structurat în jurul a trei axe majore: rolul pe care acestea l-ar putea avea în sistemul financiar, riscurile pentru stabilitatea macro-financiară și arhitectura de reglementare adecvată.

În particular, *stablecoins* au beneficiat de un interes aparte în perioada curentă, fiind privite nu doar ca instrumente speculative, ci și din perspectiva potențialului acestora de a sta la baza unei dezvoltări tehnologice a infrastructurii financiare utilizată în prezent, cu aplicații concrete în domenii precum plățile, gestiunea trezorerie sau *tokenizarea* activelor. În Europa, evoluția cadrului de reglementare a accelerat elaborarea de scenarii privind integrarea lor în strategii financiare mai largi de către grupuri transnaționale de instituții bancare și mari corporații financiare, vizând potențiale extensii ale sistemului financiar tradițional.

Dezbaterea este în continuare dominată de riscurile sistemice potențiale pe care cripto-actvele le-ar putea introduce o dată ce interconectarea lor cu sistemul financiar tradițional ar devenit semnificativă. BCE, împreună cu Comitetul European pentru Risc Sistemic, subliniază că expansiunea *stablecoins* poate afecta transmisia politicii monetare, în special în condițiile în care majoritatea sunt denominate în dolari, ceea ce poate conduce la amplificarea propagării în interiorul sistemului financiar european a unor riscuri externe și la erodarea suveranității monetare. În același timp, persistă preocupări legate de riscurile de migrare rapidă a depozitelor în afara sistemelor bancare

tradiționale (ce pot fi amplificate masiv în anumite contexte de risc), având în vedere similitudinile structurale pe care *stablecoins* le au cu fondurile de piață monetară, precum și privind riscurile de contrapartidă și de lichiditate asociate rezervelor de active financiare tradiționale care susțin instrumentele cripto stabile.

Arhitectura de reglementare a acestor instrumente rămâne un subiect de dezbatere intensă. Uniunea Europeană a adoptat o abordare prudentă prin Regulamentul MiCA (Regulation EU 2023/1114) ce stabilește un cadru armonizat la nivelul UE, impunând cerințe privind rezervele, dreptul de răscumpărare și interzicerea bonificării de dobândă pentru a preveni concurența directă cu depozitele bancare. Implementarea MiCA avansează, astfel că, conform registrului ESMA publicat în luna decembrie 2025, sectorul entităților înregistrate în conformitate cu această reglementare numără 102 furnizori de servicii cripto autorizați în UE, dintre care 12 sunt instituții de credit. În același timp, piața emitenților de *stablecoins* rămâne deocamdată mai puțin dezvoltată, cu doar 30 de emitenți activi. Termenul-limită pentru autorizare a acestor entități conform MiCA este 1 iulie 2026, dată de la care toți operatorii vor trebui să dețină autorizație sau să implementeze planuri ordonate de închidere. Principalele *stablecoins* globale, precum USDT (Tether), rămân neconforme cu MiCA, obligând bursele de criptoactive din Europa să le delisteze ulterior acestui termen, și în absența unor demersuri de conformare din partea acestora.

În paralel, la nivel global, se observă o tendință de convergență către standarde mai stricte, dar continuă să existe diferențe semnificative între jurisdicții, lăsând astfel loc pentru practici de arbitraj de reglementare și făcând necesară creșterea eforturilor de coordonare internațională.

În acest context, Banca Reglementelor Internaționale a avertizat în iunie 2025 că *stablecoins* denumite în dolari ar putea slăbi transmisia politicii monetare a BCE și ar putea genera ieșiri de capital din piețele emergente. Ca răspuns, zece mari instituții financiare europene – printre care ING, UniCredit, CaixaBank și Raiffeisen Bank International – au format *un joint venture* pentru a dezvolta Qivalis, un *stablecoin* denominat în euro care să îndeplinească cerințele MiCA, iar BBVA și Bancomat au anunțat planuri proprii de emisiune pentru 2026.

Euro digital rămâne deocamdată un proiect avansat dar nefinalizat legislativ. În octombrie 2025, BCE a anunțat încheierea fazei de pregătire tehnică, dar decizia legislativă aparține acum Consiliului și PE. Votul în Comisia permanentă pentru afaceri economice și monetare ar putea fi dat în luna mai 2026 și, dacă va fi favorabil, va fi urmat probabil de negocieri interinstituționale în vederea pregătirii votului în plen. Până atunci rămân de clarificat elemente importante și sensibile din arhitectura acestui proiect, precum eventuala plafonare a deținerilor (una din propuneri fiind limitarea acestora la 3 000 de euro per portofel digital); deocamdată, calendarul legislativ rămâne orientativ.

**PARTEA 4: ASPECTE CLIMATICE ȘI UMANITARE
GLOBALE**

7. Acțiuni pentru abordarea provocărilor generate de schimbările climatice

7.1. Reconfigurarea geopoliticii climatice – Retragera Statelor Unite din acordurile internaționale (2025-2026)

Decizia administrației de la Washington din perioada 2025-2026 de a se retrage din Acordul de la Paris și, ulterior, din Convenția cadru a Națiunilor Unite privind schimbările climatice (UNFCCC) și Grupul Interguvernamental privind Schimbările Climatice (IPCC), reprezintă un punct istoric de inflexiune în diplomația globală de mediu. Această schimbare de paradigmă marchează decuplarea SUA de la ecosistemul multilateral de mediu, prioritizând dereglementarea și producția internă de combustibili fosili. Această izolare a SUA nu oprește tranziția verde globală, ci creează un vid de putere care este rapid asimilat de UE și China, afectând profund finanțarea climatică pentru statele vulnerabile.

Procesul de decuplare a fost executat rapid, printr-o serie de acte executive:

- 20 Ianuarie 2025 (Ieșirea din Acordul de la Paris): În prima sa zi de mandat, Președintele Donald Trump a semnat Ordinul Executiv 14162, intitulat „*Putting America First in International Environmental Agreements*”¹⁰² prin care a mandatat Ambasadorul SUA la ONU să notifice oficial retragerea din Acordul de la Paris. Conform Articolului 28 din Acord, ieșirea a devenit oficială pe 27 ianuarie 2026.
- 4 Februarie 2025 (Evaluarea organizațiilor internaționale): A fost emis Ordinul Executiv 14199¹⁰³, care a mandatat o revizuire completă a tuturor organizațiilor și tratatelor internaționale la care SUA contribuie financiar.
- 7 Ianuarie 2026 (Ruptura totală): Președintele a emis un Memorandum Prezidențial prin care a anunțat retragerea SUA din 66 de organizații și convenții internaționale¹⁰⁴. Printre acestea, cele având un impact mai mare au fost UNFCCC (tratatul fundamental din 1992, ratificat de Senatul SUA) și IPCC (principalul organism științific global). Retragera din UNFCCC¹⁰⁵ plasează SUA

¹⁰² <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2025/01/putting-america-first-in-international-environmental-agreements/>

¹⁰³ <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/executive-order-14199-withdrawing-the-united-states-from-and-ending-funding-certain-united>

¹⁰⁴ <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2026/01/withdrawing-the-united-states-from-international-organizations-conventions-and-treaties-that-are-contrary-to-the-interests-of-the-united-states/>

¹⁰⁵ Deși anunțul a fost făcut pe 7 ianuarie 2026, conform articolului 25 din Convenție, retragerea devine efectivă abia la un an de la notificare.

Într-o zonă de incertitudine juridică majoră, experții constituționali dezbătând dacă un președinte poate anula unilateral un tratat ratificat anterior de Senat¹⁰⁶.

Reacția comunității internaționale a fost una de condamnare severă, sintetizată de Simon Stiell, Secretarul Executiv al UNFCCC, în comunicatul său din 8 ianuarie 2026¹⁰⁷. Stiell a descris retragerea SUA nu doar ca pe un regres politic, ci ca pe o abandonare a responsabilității globale în fața unei crize care nu respectă granițele naționale. El a subliniat că, deși nicio țară nu este de neînlocuit în arhitectura climatică, absența celei mai mari economii a lumii subminează mecanismele de finanțare și transfer tehnologic necesare statelor vulnerabile. Stiell a avertizat că acest „izolaționism climatic” riscă să transforme criza de mediu într-o criză de securitate globală, îndemnând restul națiunilor să își reconfirme loialitatea față de supraviețuirea colectivă.

În primele ore de la anunțul SUA, comisarul european pentru climă, Wopke Hoekstra, a descris decizia drept regretabilă și nefericită. Acesta a subliniat că UE va continua să sprijine cercetarea internațională și cooperarea globală. Europa își va menține propria agendă pentru acțiune climatică, competitivitate și independență¹⁰⁸.

Reacția Chinei (prin vocea purtătoarei de cuvânt a Ministerului Afacerilor Externe, Mao Ning) a fost una critică, dar calculată, poziționându-se ca apărător al ordinii mondiale actuale în contrast cu izolarea SUA¹⁰⁹. China a taxat ironic decizia, afirmând că retragerea SUA din organisme internaționale a devenit deja un comportament previzibil. Beijingul a subliniat că organizațiile internaționale nu există pentru a servi interesele unei singure țări, ci pentru a reprezenta toate națiunile. Mao Ning a avertizat că abandonarea sistemului ONU riscă să readucă lumea la „legea junglei”, unde forța face dreptatea. În timp ce SUA se retrag, China a declarat oficial că va rămâne fidelă multilateralismului și va continua să susțină rolul central al ONU. Analiztii de politică externă și experții în geopolitică (precum cei de la Reuters, *Asia Society Policy Institute* sau *Council on Foreign Relations*) consideră că această mișcare este un cadou pentru China. Prin retragerea cercetătorilor și a diplomației americane, China are acum cale

¹⁰⁶ Deși Administrația a procedat la notificarea retragerii din UNFCCC, se pare că validitatea constituțională a actului rămâne sub semnul întrebării. În absența unei decizii definitive a Curții Supreme, Statele Unite se află într-un paradox juridic: la nivel internațional sunt considerate retrase, dar la nivelul legislației interne, tratatul din 1992 ar putea fi considerat încă în vigoare, generând un conflict între ramurile executivă și legislativă care ar putea dura ani de zile <https://www.lawfaremedia.org/article/can-a-president-unilaterally-withdraw-and-rejoin-the-un-climate-treaty>

¹⁰⁷ <https://unfccc.int/news/step-back-from-climate-cooperation-will-hurt-us-economy-statement-from-un-climate-chief-on-us>

¹⁰⁸ <https://www.euractiv.com/news/brussels-upholds-global-cooperation-as-us-withdraws-from-top-un-climate-body/>

¹⁰⁹ https://en.chinadiplomacy.org.cn/2026-01/08/content_118269188.shtml#:~:text=Mao%20made%20the%20remarks%20at,particular%2C%20needs%20the%20most%20now.
<https://news.cgtn.com/news/2026-01-08/China-U-S-withdrawal-from-66-international-bodies-is-nothing-new-1JLyMuTdJcs/p.html#:~:text=China's%20Foreign%20Ministry%20said%20on,for%20small%20and%20developing%20countries.>

liberă: (i) să stabilească standardele globale pentru tehnologiile verzi, (ii) să domine lanțurile de aprovizionare pentru energia curată și (iii) să își consolideze influența asupra țărilor în curs de dezvoltare care au nevoie de finanțare climatică.

Statele Unite au devenit oficial singura țară din lume care s-a retras de două ori din pactul climatic istoric de la Paris, scrie Politico în 27 ianuarie a.c.¹¹⁰. Procesul, declanșat de președintele Donald Trump în prima sa zi de mandat, s-a finalizat oficial pe 27 ianuarie 2026. Casa Albă a descris evenimentul ca pe o victorie a doctrinei „America First”, susținând că acordul submina valorile americane, irosea banii contribuabililor și sufoca creșterea economică. Prin această mișcare, SUA se izolează pe plan internațional fiind una dintre puținele națiuni fără un obiectiv clar de reducere a poluării. Efecte interne imediate: (i) poluarea cu carbon în SUA a crescut cu 2,4 la sută în ultimul an; (ii) Biroul pentru climă din cadrul Departamentului de Stat a fost închis, iar experții au fost concediați; (iii) EPA (*Environmental Protection Agency*/Agenția pentru Protecția Mediului) a încetat raportarea datelor despre emisii către ONU și pregătește anularea autorității legale de a reglementa gazele cu efect de seră.

Este a doua oară când președintele Trump retrage SUA din acord (prima dată în 2017, decizie anulată ulterior de președintele Joe Biden în 2021). Deși în 2017 existau temeri că alte țări vor urma exemplul SUA, în 2026 restul lumii pare să continue agenda climatică fără participarea americană, deși amenințările cu tarife vamale ale lui Administrației Trump au determinat unele națiuni să își tempereze ambițiile ecologice.

Retragerea Statelor Unite din cadrele internaționale sub doctrina „Dominanței Energetice” (*The Policy of Energy Dominance*)¹¹¹ a marcat trecerea către o politică externă tranzacțională, în care suveranitatea economică primează în fața cooperării multilaterale. Washingtonul a fundamentat această mișcare pe necesitatea reindustrializării, considerând reglementările ecologice o barieră în calea competitivității. Prin prioritizarea cărbunelui și a gazelor de șist, SUA au urmărit să ofere industriei manufacturiere prețuri la energie sub media G7, creând un avantaj strategic menit să absoarbă impactul taxelor pe carbon europene. În paralel, securitatea națională a devenit un argument central, administrația evitând subvenționarea tehnologiilor verzi pentru a limita dependența de lanțurile de aprovizionare chinezești.

Unitatea mesajului administrației americane a fost însă nuanțată de „diplomația pe ușa din spate” a unor state precum California sau New York care

¹¹⁰ <https://www.politico.com/news/2026/01/27/so-long-paris-u-s-officially-leaves-landmark-climate-pact-00746628>

¹¹¹ <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2025/10/national-energy-dominance-month-2025/#:~:text=Mv%20predecessor%20outrageously%20depleted%20our,work%20has%20only%20just%20be gun.>

fac parte din Alianța Climei (U.S. *Climate Alliance*)¹¹². Prin semnarea unor acorduri directe cu europenii¹¹³, aceste motoare economice americane au menținut o piață paralelă aliniată la principiile Acordului de la Paris, slăbind încercarea de izolare totală a SUA de fluxurile tehnologice verzi globale.

Această schimbare de direcție a președintelui Trump a generat un vid de putere ocupat rapid de binomul UE-China, transformând diplomația climatică într-o arenă a blocurilor divergente. În timp ce Beijingul și-a consolidat rolul de furnizor global de tehnologie curată, Uniunea Europeană și-a asumat statutul de lider normativ, utilizând mecanismul CBAM¹¹⁴ (*Carbon Border Adjustment Mechanism*) pentru a impune standardele sale de mediu drept condiție de acces pe piața unică. Divergențele dintre strategia americană de „dominanță energetică” și politicile europene de „integritate climatică” pot crea premisele unui conflict de amploare la nivelul OMC. În acest context, exporturile americane de GNL și metale se confruntă deja cu noi bariere tehnice legate de amprenta de metan și emisiile de carbon, transformând standardele de mediu într-un teren de dispută privind protecționismul verde.

Impactul deciziei administrației americane s-a resimțit cel mai acut în statele vulnerabile din Sudul Global¹¹⁵, unde prăbușirea finanțării americane poate genera riscuri majore de securitate și migrație. Pentru a preveni colapsul stabilității în Sudul Global și pentru a limita extinderea influenței chineze, CE a accelerat programul *Global Gateway*¹¹⁶, un plan de investiții masiv (estimat la 300 miliarde euro până în 2027), recalibrat în 2025-2026 pentru a acoperi golul lăsat de Washington. Spre deosebire de abordarea anterioară, bazată pe asistență nerambursabilă, UE a trecut la un model de investiții strategice în adaptare. Logica este una de securitate regională: prin finanțarea infrastructurii de apă în Sahel sau a sistemelor agricole reziliente în Africa de Nord, UE urmărește să stabilizeze populațiile locale. Abordarea sistemică a CE¹¹⁷ sugerează că investiția preventivă în măsuri de adaptare climatică în vecinătatea sudică optimizează cheltuielile publice, diminuând necesitatea unor intervenții costisitoare de gestionare a mobilității forțate.

¹¹² Alianța este o coaliție bipartidă pentru acțiune climatică, formată din 24 de state americane care reprezintă aproximativ 55 la sută din populația S.U.A. și 60 la sută din economia americană. Acestea s-au angajat să respecte obiectivele Acordului de la Paris, în pofida retragerii guvernului federal din acordurile climatice

¹¹³ <https://www.politico.eu/article/newsom-signs-california-uk-clean-energy-pact/>

¹¹⁴ Regulamentul UE nr. 956/2023 al Parlamentului European și al Consiliului din 10 mai 2023 privind instituirea unui mecanism de ajustare a carbonului la frontieră.

¹¹⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/Global_North_and_Global_South

¹¹⁶ https://www.eeas.europa.eu/delegations/association-southeast-asian-nations-asean/global-gateway_en#:~:text=Global%20Gateway%20is%20the%20European,well%20as%20sound%20financial%20management.

¹¹⁷ https://climate.ec.europa.eu/eu-action/adaptation-and-resilience-climate-change_en

7.2. Temperaturile din 2025 – printre cele mai mari din istorie. 2026 – anul testelor de foc pentru acțiunea climatică globală

Anul 2025 s-a situat la doar 0,01°C sub nivelurile observate în 2023 și, deși 2024 rămâne cel mai cald an documentat vreodată, anul trecut l-a urmat îndeaproape, cu temperaturi semnificativ mai mari decât mediile istorice fiind, de asemenea, al treilea cel mai cald an înregistrat în Europa¹¹⁸.

Raportul Copernicus¹¹⁹, coordonat cu Organizația Meteorologică Mondială a Națiunilor Unite și alte organizații naționale de monitorizare a climei, subliniază că temperaturile aerului deasupra uscatului s-au situat pe locul al doilea între cele mai ridicate înregistrate vreodată. Ambii poli s-au confruntat cu condiții extreme: Antarctica a înregistrat cea mai ridicată temperatură anuală din istorie, în timp ce Arctica a înregistrat-o pe a doua cea mai ridicată.

Tendențele actuale de încălzire sugerează că obiectivul Acordului de la Paris de a limita creșterea temperaturilor globale la 1,5°C ar putea fi atins până la sfârșitul acestui deceniu, cu peste zece ani mai devreme decât se preconiza atunci când a fost semnat acordul.

Potrivit raportului Copernicus, căldura intensă din perioada 2023-2025 este legată de doi factori principali: (i) acumularea gazelor cu efect de seră (emisile continuă să crească, în timp ce rezervoarele naturale de carbon, cum ar fi pădurile, fac eforturi să absoarbă CO₂) și (ii) temperaturile suprafeței mării (acestea au atins niveluri fără precedent, alimentate de modele meteorologice puternice și calde, precum și de încălzirea pe termen lung a oceanelor cauzată de schimbările climatice).

Aceste temperaturi anuale record au fost însoțite de o serie de evenimente meteorologice extreme pe tot globul, de la valuri de căldură record și furtuni severe până la incendii de vegetație devastatoare.

Reprezentanții UE declară că aceasta își continuă eforturile pentru a atinge obiectivele Acordului de la Paris și este pe deplin angajată să devină neutră din punct de vedere climatic până în 2050. În acest an UE va prezenta un nou Cadru European pentru reziliența climatică și gestionarea riscurilor, pentru a pregăti mai bine Uniunea în fața riscurilor climatice și pentru a consolida reziliența în acest domeniu.

În timp ce anul 2025 s-a încheiat sub semnul recordurilor alarmante de temperatură, anul 2026¹²⁰ reprezintă momentul critic în care lumea trebuie să facă trecerea de la promisiuni diplomatice și reglementări pe hârtie la

¹¹⁸ https://defence-industry-space.ec.europa.eu/global-and-european-temperatures-2025-ranked-third-highest-record-copernicus-report-finds-2026-01-15_en

¹¹⁹ <https://climate.copernicus.eu/global-climate-highlights-2025>

¹²⁰ [Climate action faces key tests in 2026](#)

implementarea lor efectivă. Acest efort are loc într-un context geopolitic tensionat, marcat de presiunea constantă exercitată de administrația americană pentru o retragere globală de la obiectivele de mediu.

A] Ofensiva comercială a Europei prin implementarea mecanismului european de taxare a carbonului la frontieră (CBAM) și posibile riscuri de escaladare comercială¹²¹

Începând cu 1 ianuarie 2026, peisajul comerțului internațional a intrat într-o nouă eră odată cu activarea componentei financiare a Mecanismului de Ajustare la Frontieră (CBAM) al UE. Această inițiativă legislativă marchează momentul în care importatorii de materii prime industriale – precum oțelul, aluminiul, cimentul și îngrășămintele – încetează să mai raporteze doar emisiile de dioxid de carbon și încep să plătească efectiv pentru ele. Măsura este concepută ca un scut de protecție pentru producătorii din interiorul blocului comunitar, care sunt supuși unor standarde de mediu mult mai riguroase și costisitoare față de competitorii lor externi.

Mecanismul funcționează prin obligarea companiilor care aduc aceste mărfuri pe piața unică să achiziționeze certificate de emisii. Prețul acestora este direct corelat cu piața internă a carbonului din Uniunea Europeană, oscilând în prezent între 70 și 100 de euro pentru fiecare tonă de CO2 încorporată în produsele importate. Deși sistemul permite deducerea taxelor pe carbon deja plătite în țările de origine, impactul asupra regiunilor care nu dispun de astfel de mecanisme interne este masiv. Egiptul, de exemplu, a devenit prima țară care a solicitat oficial o scutire, încercând în paralel să își dezvolte propria taxă pe carbon pentru a preveni ieșirea capitalului către bugetul european.

Dincolo de aspectele tehnice, CBAM a devenit un catalizator pentru tensiuni diplomatice majore. Statele Unite, sub conducerea administrației Trump, au adoptat o poziție de confruntare directă, calificând taxa drept o barieră comercială masivă. Această dispută transatlantică s-a intensificat după vizita secretarului american al energiei Doug Burgum la Bruxelles, Washingtonul răspunzând deja prin triplarea tarifelor pentru anumite bunuri europene. În mod similar, mari economii precum China, India și Rusia acuză Uniunea Europeană de „protecționism verde” și contestă validitatea acestor taxe în fața Organizației Mondiale a Comerțului, susținând că măsura distorsionează competiția globală.

La nivel intern, industria europeană privește implementarea cu un amestec de speranță și îngrijorare. Deși taxa ar trebui să prevină „relocarea emisiilor” către țări cu reguli mai permissive, liderii din sectoare precum cel al aluminiului avertizează că sistemul ar putea crește costurile de producție în Europa fără a garanta o reducere reală a emisiilor globale. Pentru a gestiona aceste presiuni, Comisia Europeană a propus în decembrie crearea unui Fond Temporar de

¹²¹ <https://www.euronews.com/my-europe/2026/01/01/eus-carbon-border-tax-on-heavy-industry-goods-goes-into-effect-risking-trade-escalation>

Decarbonizare. Acest fond, alimentat din veniturile generate de taxă (estimate la 1,5 miliarde euro până în 2028), are scopul de a subvenționa tranziția tehnologică a companiilor europene, încercând astfel să mențină competitivitatea blocului într-un climat comercial tot mai ostil.

B] Un nou val de energie verde: de la deșertul egiptean la Marea Nordului

În ciuda incertitudinilor politice, progresul tehnologic pare de neoprit, anul 2026 fiind martorul inaugurării unor proiecte gigant. În Egipt, complexul Obelisk urmează să devină cea mai mare sursă de energie solară din Africa, în timp ce în Filipine, proiectul Terra Solar promite să stabilească un nou standard mondial prin integrarea unei capacități masive de stocare în baterii. Nici sectorul eolian nu stagnează: în Marea Nordului, proiecte precum Sofia din Marea Britanie aduc inovații majore, utilizând pentru prima dată pale de turbină complet reciclabile, abordând astfel una dintre marile critici aduse sustenabilității energiei eoliene.

C] Sfârșitul erei *Greenhushing*¹²²-ului

Companiile care până acum preferau să tacă în privința impactului lor ecologic pentru a evita controversele nu mai au această opțiune. Din Beijing până în Londra și Sydney, regulile de raportare devin obligatorii și extrem de stricte. În China, giganzii listați la bursă trebuie să dezvăluie acum inclusiv emisiile indirecte (Scope 3), o măsură ce forțează transparența pe întreg lanțul de aprovizionare. În Europa și Marea Britanie, datele despre sustenabilitate devin parte integrantă a prospectelor financiare, transformând riscul climatic într-un indicator economic la fel de important ca profitul net.

D] Viitorul transportului: Dincolo de litiu și motoare clasice

Piața vehiculelor electrice trece printr-o transformare tehnologică profundă în 2026. Apar primele mașini dotate cu baterii pe bază de sodiu, o inovație chineză (CATL) care reduce dependența de litiu și promite performanțe superioare la temperaturi scăzute și timpi de încărcare record. În paralel, marii constructori europeni și americani, precum Stellantis, încep demonstrațiile cu baterii *solid-state*, sperând să elimine definitiv „anxietatea autonomiei”. Toate acestea se întâmplă în timp ce giganzii precum Volkswagen își pun în funcțiune noi fabrici de baterii în Germania, ancorând industria auto europeană în era post-combustie.

E] Diplomația combustibililor fosili: O ultimă redută?

După negocierile dificile de la summit-ul COP30, presiunea de a stabili un calendar clar pentru eliminarea petrolului și gazelor rămâne la cote înalte. În aprilie 2026, Columbia și Olanda vor încerca să creeze un front comun în cadrul primei conferințe dedicate exclusiv tranziției de la combustibilii fosili.

¹²² Decarbonizarea silențioasă, dar susținută

Miza finală rămâne summit-ul COP31 din Turcia, unde Brazilia este așteptată să prezinte cea „foaie de parcurs” esențială pentru decuplarea economiilor globale de resursele care au alimentat industrializarea ultimelor două secole.

7.3. Tabloul de monitorizare a riscurilor climatice asupra sectorului bancar românesc – 2025

În luna februarie 2026, BNR a publicat cea de-a cincea ediție a „Tabloului de monitorizare a riscurilor climatice asupra sectorului bancar din România”¹²³, în conformitate cu prevederile măsurii nr. 12 din cadrul Recomandării Comitetului Național de Supraveghere Macroprudențială nr. R/6/2021 privind sprijinirea finanțării verzi.

Analiza evaluează implicațiile riscurilor climatice din perspectiva: (i) economiei reale, (ii) riscului fizic și (iii) riscului de tranziție, (iv) finanțării verzi și (v) a politicilor guvernamentale. Principalele evoluții identificate pentru perioada analizată sunt:

- România a continuat să înregistreze o scădere a emisiilor de gaze cu efect de seră, situându-se în anul 2023 la aproximativ 40,5 la sută din nivelul acestora aferent anului 1990, o scădere cu 2,2 puncte procentuale în termeni anuali. În ceea ce privește consumul de energie din surse regenerabile, se remarcă o reducere a diferenței dintre România și media europeană (25,4 la sută față de 25,2 la sută din consumul total de energie în anul 2024). Din perspectiva indicatorilor de productivitate a carbonului, respectiv valoarea PIB real generat pentru fiecare unitate de CO₂ emisă, România se regăsește într-o poziție relativ favorabilă în regiune.
- Riscurile fizice generate de fenomene precum inundațiile, seceta și temperaturile ridicate afectează companiile nefinanciare. Similar anilor anteriori, companiile nefinanciare vulnerabile la aceste riscuri sunt importante în economie, generând 12,7 la sută din valoarea adăugată totală în cazul celor vulnerabile la inundații, 2,1 la sută (companiile vulnerabile la secetă), și respectiv 11,1 la sută (firmele afectate de temperaturi ridicate).
- Companiile nefinanciare relevante din punct de vedere climatic (*brown*) continuă să joace un rol semnificativ în economie, generând 40 la sută din valoarea adăugată brută la nivel agregat și angajând 30 la sută din totalul salariilor (date pentru anul 2024). Expunerile bancare față de aceste companii rămân importante (52,6 la sută din portofoliul corporativ al sectorului bancar), iar intensitatea de carbon a creditelor acordate a înregistrat creștere după o scădere observată între anii 2016-2023.

¹²³ BNR. (2026). Tablou de monitorizare a riscurilor climatice asupra sectorului bancar românesc – 2025. URL: https://www.bnr.ro/uploads/2026-02tabloudemonitorizareariscurilorclimaticeasuprasectoruluibancardinrom%C3%A2nia-2025_documentpdf_545_1771422798.pdf

- Ritmul emisiunilor de obligațiuni verzi la nivel global a fost în scădere în anul 2025 (-5 la sută comparativ cu anul precedent), iar în România a fost înregistrată o singură emisiune de obligațiuni verzi, în valoare de 500 milioane euro. În ceea ce privește finanțarea bancară verde, în sectorul bancar românesc se înregistrează evoluții pozitive atât pe segmentul companiilor nefinanciare, cât și pe cel al populației. Creditele verzi au crescut la 4,8 la sută din portofoliul corporativ al băncilor, respective la 8,6 la sută din creditele acordate populației. Sectorul imobiliar și utilitățile rămân principalele destinații pentru finanțările verzi.
- Inițiativele de taxare a carbonului la nivel global, inclusiv cele aflate în curs de implementare, au ajuns la 113, se aplică în 55 de jurisdicții naționale, însă acoperă doar 28 la sută din totalul emisiilor la nivel mondial.

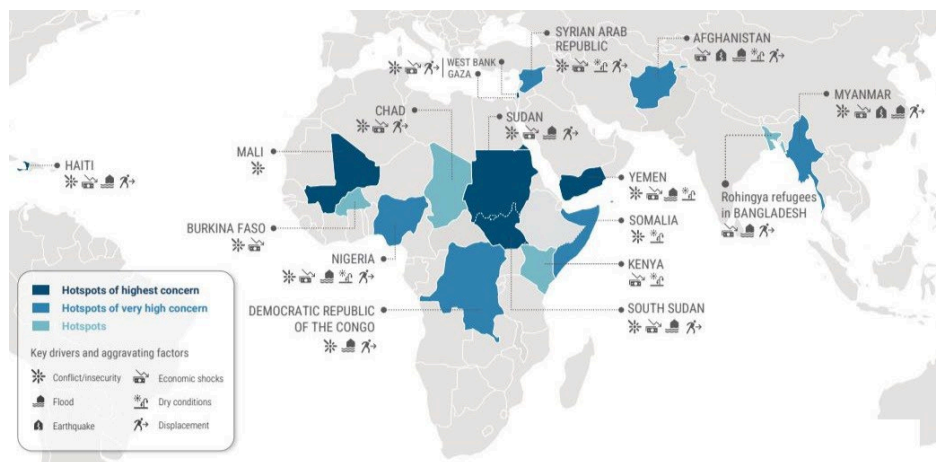
8. Insecuritate alimentară

Insecuritatea alimentară acută ar putea să se agraveze în 16 țări și teritorii pe parcursul perioadei noiembrie 2025 – mai 2026, comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, avertizează FAO și PAM în cel mai recent raport „*New Hunger Hotspots 2025*”. Conflictele armate și violența, colapsul economic, fenomenele climatice extreme, strămutările forțate sunt cauze perene ale insecurității alimentare la nivel mondial, menționate în toate publicațiile care tratează această temă. Însă de data aceasta, acestor cauze se alătură și un declin abrupt și fără precedent al finanțării umanitare, care contribuie la agravarea situației alimentare în cele mai afectate zone (PAM, FAO, 2025).

Același raport menționează faptul că finanțarea a scăzut constant în ultimii opt ani iar în 2025 se afla la cel mai scăzut nivel din ultimul deceniu. La sfârșitul lunii octombrie 2025, fondurile primite se ridicau 10,55 miliarde de dolari din cele 29 de miliarde necesare. În 11 dintre cele 16 focare au fost reduse obiectivele privind securitatea alimentară de la 68,2 milioane la 47,6 milioane de persoane, iar necesarul financiar a fost redus de la 7,3 miliarde de dolari la 4,3 miliarde de dolari (FAO, PAM, 2025).

Sunt considerate focare (*hotspots*) de „cea mai mare îngrijorare” acele zone unde oamenii fie se confruntă deja, fie riscă să se confrunte, conform prognozelor, cu insecuritate alimentară faza 5 pe scala IPC, nivel Catastrofă – Sudan, Fâșia Gaza și Cisiordania, Sudanul de Sud, Yemen, Mali și Haiti.

Alte șase zone sunt clasificate ca având un nivel „foarte ridicat de îngrijorare” – Afganistan, Republica Democrată Congo, Myanmar, Nigeria, Somalia și Republica Arabă Siriană. Burkina Faso, Ciad, Kenya, precum și situația refugiaților Rohingya din Bangladesh sunt, de asemenea, identificate drept focare nivel foarte ridicat de îngrijorare.

Figura 8.1. Harta focarelor, avertizare timpurie – Noiembrie 2025 – Mai 2026

Sursa: WFP și FAO, 2025. Hunger Hotspots analysis (November 2025 to May 2026)

Conflictul a transformat accesul la hrană în armă de război și este principalul determinant al deteriorării securității alimentare în 14 din 16 focare și include în principal focarele „cea mai mare îngrijorare”: Sudan, Gaza, Yemen, Sudanul de Sud, Haiti și Mali.

Dificultăți economice precum inflație ridicată, deprecieri ale monedelor, măsuri de austeritate, dificultăți pe piața muncii și scăderea veniturilor se manifestă în state precum Afganistan, Myanmar, Haiti, Nigeria, Gaza, Sudan și Sudanul de Sud și Siria.

Raportul FAO și PAM menționează și vremea extremă care adâncește și mai mult dificultățile economice și insecuritatea alimentară în state precum Somalia, Kenya, Sudanul de Sud, Sudan, Yemen, Siria, Afganistan, Myanmar și Haiti (FAO, PAM, 2025).

FAO și WFP avertizează că foametea este considerată un eșec al sistemului umanitar și ”este aproape întotdeauna previzibilă, prevenibilă și determinată de acțiunile oamenilor”.

8.1. Foamete și acuzații de genocid în Sudan

Raportul din octombrie 2025 al *Famine Review Committee* (FRC), organism tehnic independent din cadrul *Integrated Food Security Phase Classification* (IPC), arată că războiul civil din Sudan, izbucnit în aprilie 2023, a generat una dintre cele mai severe urgențe umanitare globale actuale, provocată în întregime de conflictul armat izbucnit în aprilie 2023 între două facțiuni militare rivale, ce doresc controlul asupra acestui stat. Foametea a fost declarată oficial în două orașe din Sudan, El Fasher și Kagduli, iar mai multe zone sunt monitorizate, fiind la risc din cauza conflictului și a lipsei de ajutor umanitar. Aproximativ 20 la sută din populație este strămutată intern, adică 9,8 milioane de persoane,

În timp ce peste 4,3 milioane de oameni s-au refugiat în țările vecine, iar peste 21 de milioane de persoane se află în insecuritate alimentară acută severă (IPC Faza 3 sau mai mare). Valurile mari de refugiați cresc presiunea asupra comunităților gazdă, îngreunează accesul la mijloace de trai și agravează insecuritatea alimentară în zonele de destinație. De asemenea, taberele de refugiați și zonele urbane suprapopulate prezintă niveluri ridicate de malnutriție și vulnerabilitate pentru rezidenți.

Cele mai afectate zone din Sudan sunt regiunea Darfur, regiunea Kordofan, părți din Khartoum și zone urbane asediate precum și zone muntoase izolate. Proiecția realizată pentru perioada septembrie – mai 2026 notează că era de așteptat ca foametea să persiste în luna ianuarie în orașele El Fasher și Kadugli, în timp ce 20 de zone din regiunile Darfur și Kordofan sunt la risc de declarare a foametei. În perioada februarie – mai se așteaptă o reducere a numărului de persoane aflate în insecuritate alimentară nivelul 5 pe scala IPC – catastrofă, de la 375 de mii la 195 de mii, precum și o reducere de la 21,2 milioane la 19,1 milioane a numărului de persoane aflate în insecuritate alimentară nivelul 3 pe scala IPC (Figura 8.2).

Figura 8.2.

CURRENT: SEPTEMBER 2025		PROJECTION 1: OCT 2025 - JAN 2026		PROJECTION 2: FEB - MAY 2026	
 21.2M 45% of the population analysed People facing high acute food insecurity (IPC Phase 3 or above) IN NEED OF URGENT ACTION	Phase 5	375,000 People in Catastrophe	 19.2M 40% of the population analysed People facing high acute food insecurity (IPC Phase 3 or above) IN NEED OF URGENT ACTION	Phase 5	207,000 People in Catastrophe
	Phase 4	6,343,000 People in Emergency		Phase 4	4,811,000 People in Emergency
	Phase 3	14,523,000 People in Crisis		Phase 3	14,189,000 People in Crisis
	Phase 2	14,956,000 People Stressed		Phase 2	16,276,000 People Stressed
	Phase 1	11,294,000 People in food security		Phase 1	12,008,000 People in food security
 19.1M 41% of the population analysed People facing high acute food insecurity (IPC Phase 3 or above) IN NEED OF URGENT ACTION	Phase 5	146,000 People in Catastrophe	 19.1M 41% of the population analysed People facing high acute food insecurity (IPC Phase 3 or above) IN NEED OF URGENT ACTION	Phase 5	146,000 People in Catastrophe
	Phase 4	4,935,000 People in Emergency		Phase 4	4,935,000 People in Emergency
	Phase 3	14,019,000 People in Crisis		Phase 3	14,019,000 People in Crisis
	Phase 2	15,862,000 People Stressed		Phase 2	15,862,000 People Stressed
	Phase 1	11,688,000 People in food security		Phase 1	11,688,000 People in food security

Sursa: IPC Global Initiative – Special Brief – Sudan (2025)

Colapsul serviciilor esențiale (sănătate, apă, salubritate, protecție, mijloace de trai) amplifică impactul foametei și al malnutriției, într-un context caracterizat de violențe urbane, distrugerea infrastructurii și blocaje deliberate ale accesului umanitar.

Deși unele coridoare internaționale sunt funcționale (dinspre Ciad prin intermediul hub-ului umanitar al Organizației Internaționale pentru Migrație și posibil Sudanul de Sud în sezonul uscat), orașele asediate rămân inaccesibile. Majoritatea organizațiilor umanitare s-au retras din El Fasher, Kadugli și Dilling, iar bucătăriile comunitare și rețelele locale funcționează la capacitate redusă din cauza insecurității, a lipsei alimentelor pe piață și a creșterii explozive a prețurilor. ONU cere părților să respecte dreptul internațional umanitar și să faciliteze accesul „imediat și neîngrădit” al ajutoarelor umanitare la civilii aflați în situații critice (FAO, 2026).

Un convoi umanitar al FAO, UNICEF și UNDP a reușit să aducă ajutoare umanitare pentru 130 de mii de persoane în comunități izolate din Kordofanul de Sud, fiind prima livrare majoră de asistență în zonă de la sfârșitul lunii noiembrie 2025. Oamenii au fost sprijiniți cu alimente, medicamente anti HIV, malarie și tuberculoză, alimentație specială pentru a preveni malnutriția în rândul copiilor și femeilor însărcinate, rechizite și produse pentru igienă. Orașele Dilling și Kadugli nu au mai primit asistență umanitară de peste doi ani, comunitățile fiind în suferință acută. Dilling nu a putut fi nici măcar clasificat pe scala IPC din cauza lipsei accesului în zonă pentru colectarea de date (FAO, 2026).

Consiliul de Securitate al ONU a condamnat pe 19 februarie 2026 violențele din Sudan, atacurile recente ale Forțelor de Sprijin Rapid (RSF) cu drone asupra unor convoaie de civili, violențele brutale și repetate asupra medicilor și civililor, utilizate ca tactici de război, în special asupra femeilor și fetelor. Membrii Consiliului de Securitate au exprimat îngrijorări privind comiterea de atrocități în masă, potențiale crime de război și genocid de către RSF în orașul El Fasher, pe baza raportului Misiunii independente a ONU de stabilire a faptelor în Sudan. Potrivit raportului „au fost comise cel puțin trei acte ce constituie genocid” (OHCHR, 2026).

Negocierile de pace, sub umbrela *The Quad* (cvartet diplomatic din care fac parte Statele Unite, Arabia Saudită, Emiratele Arabe Unite și Egipt), conduse de Statele Unite, au început în forță în noiembrie 2025, dar planurile de pace nu au fost acceptate de cele două părți implicate în conflict. Dificultatea provine și din faptul că, din cadrul inițiativei *the Quad* fac parte puteri regionale care sprijină, direct sau indirect, fie RSF fie armata sudaneză, ceea ce accentuează lipsa de încredere între părți.

La începutul lunii februarie 2026, Statele Unite, împreună cu Oficiul ONU pentru Coordonarea Afacerilor Umanitare (OCHA), au organizat la Washington o conferință internațională a donatorilor dedicată crizei din Sudan. Evenimentul, desfășurat la *Donald J. Trump Institute of Peace*, a reunit guverne și organizații internaționale și a generat angajamente de finanțare în valoare de aproximativ 1,5 miliarde de dolari pentru răspunsul umanitar. Din această sumă, 200 de milioane de dolari au fost promise de Statele Unite, iar 500 milioane dolari de către Emirate, fondurile urmând să fie canalizate prin *Sudan Humanitarian Fund*, un mecanism multilateral gestionat de ONU pentru coordonarea ajutorului internațional (Departamentul de Stat, 2026).

Totuși, inițiativa trebuie analizată în contextul reconfigurării recente a politicii americane de ajutor extern. În 2025, administrația americană a redus drastic programele de asistență internațională, inclusiv prin desființarea agenției USAID și anularea unui număr mare de programe de dezvoltare și ajutor umanitar. Deși o parte dintre programele USAID au fost preluate de Departamentul de Stat, aceste reduceri au avut un impact major asupra sistemului umanitar global, având în vedere rolul dominant al Statelor Unite în finanțarea acestuia. Înainte de aceste tăieri, Washingtonul era cel mai mare

donator umanitar din lume, contribuind cu aproximativ 14 miliarde de dolari anual la nivel global, aproape 42 la sută din finanțarea umanitară totală.

În 2025 însă, contribuția americană pentru ONU a scăzut dramatic, ajungând la aproximativ 3,4 miliarde de dolari, ceea ce a generat un deficit major de finanțare pentru agențiile ONU și organizațiile umanitare. Pentru anul 2026, Washingtonul a promis finanțare pentru asistența umanitară a ONU în valoare de doar 2 miliarde de dolari pentru proiecte specifice în 17 state afectate de crize.

Sudanul a fost unul dintre statele cele mai afectate de aceste schimbări, deoarece depindea într-o măsură semnificativă de finanțarea americană.

În 2024, Statele Unite au furnizat aproximativ 44 la sută din finanțarea umanitară totală pentru Sudan, fiind de departe cel mai important donator, majoritatea fondurilor fiind destinate programelor economice și umanitare. Reducerea bruscă a acestor resurse a dus la închiderea unor programe locale de asistență, inclusiv a unor rețele de bucătării comunitare și servicii medicale de urgență. Al doilea finanțator de ajutor umanitar ca mărime în Sudan este Germania, urmată de CE, cu un total de 8,1 la sută din totalul finanțării pentru 2025 (OCHA, 2025).

8.2. Gaza – criza umanitară și planuri pentru reconstrucție

După conflictul izbucnit în octombrie 2023 între Israel și Hamas, Gaza trece printr-o criză umanitară de proporții, cu infrastructură civilă distrusă și servicii publice esențiale, precum sănătate, educație și accesul la apă și electricitate grav afectate. Potrivit Biroului ONU pentru Coordonarea Afacerilor Umanitare (OCHA), situația rămâne extrem de volatilă chiar și după acordurile de încetare a focului din 2025, cu victime și distrugereri care continuă să fie raportate periodic. În același timp, accesul umanitar continuă să fie afectat de restricții logistice și de securitate. În anumite perioade din 2026, punctele de trecere în Gaza au fost închise, ceea ce a împiedicat intrarea ajutoarelor și evacuarea medicală a pacienților. În acest context, Gaza rămâne dependentă aproape complet de ajutorul internațional pentru aprovizionarea cu alimente, medicamente și alte bunuri esențiale.

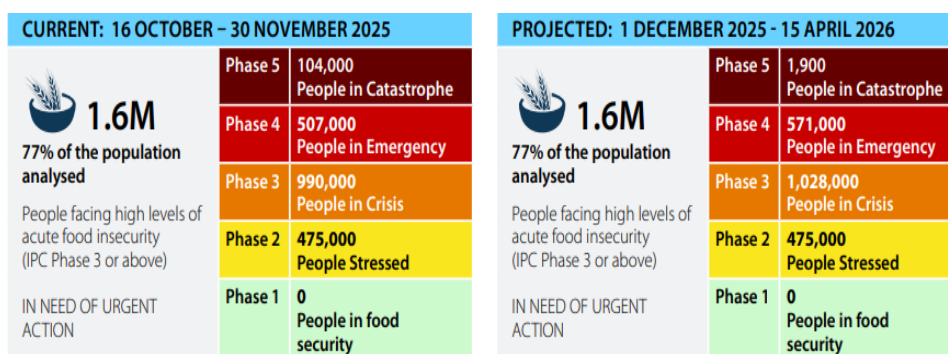
În urma reducerii semnificative a intensității conflictului, a propunerii unui plan de pace și a îmbunătățirii accesului pentru livrările umanitare și comerciale de alimente, condițiile de securitate alimentară din Gaza au înregistrat o ușoară ameliorare. Cu toate acestea, situația rămâne extrem de gravă, iar o mare parte a populației continuă să se confrunte cu niveluri ridicate de insecuritate alimentară.

În perioada 16 octombrie – 30 noiembrie 2025, aproximativ 1,6 milioane de persoane, reprezentând 77 la sută din populația analizată, s-au confruntat cu niveluri ridicate de insecuritate alimentară acută (IPC Faza 3 sau mai grav). Dintre acestea, peste 500 000 de persoane se aflau în situație de urgență

alimentară (IPC Faza 4), iar mai mult de 100 000 de persoane se confruntau cu condiții catastrofale, nivelul 5 pe scala IPC (IPC, 2025).

Pentru perioada de proiecție 1 decembrie 2025 – 15 aprilie 2026, se estimează că situația va rămâne în continuare dificilă. Aproximativ 1,6 milioane persoane vor continua să se confrunte cu insecuritate alimentară nivelul 3 pe scala IPC sau mai grav. Dintre acestea, 571 000 de persoane sunt preconizate să se confrunte cu insecuritate nivel 4, iar aproximativ 1 900 de persoane vor continua să se confrunte cu condiții catastrofale (IPC Faza 5). Această evoluție indică totuși o reducere a celor mai extreme forme de insecuritate alimentară comparativ cu perioada anterioară (Figura 8.3)

Figura 8.3.

Sursa: IPC Acute Food Insecurity Analysis October 2025 – April 2026 (19 Decembrie 2025)

Potrivit UNICEF, 1,7 milioane de copii din Gaza necesită asistență umanitară, inclusiv acces la educație, nutriție și servicii de protecție, iar necesarul de finanțare în 2026 este de 678 de milioane de dolari. Refacerea infrastructurii urbane este o prioritate iar costul reconstrucției și al redresării economice în Gaza este estimat la aproximativ 53 miliarde de dolari (BM, CE, ONU, 2025). Chiar și în condițiile reducerii violențelor în 2026, economia rămâne profund afectată și dependentă de ajutor internațional.

Un element nou în arhitectura internațională privind Gaza este crearea *Board of Peace* (Consiliul Păcii) o inițiativă lansată de administrația americană în 2025 pentru a coordona procesul de stabilizare și reconstrucție a teritoriului, și care este asociată cu planul de pace pentru Gaza susținut de Washington. Mandatul său include reconstrucția Gaza, coordonarea forțelor internaționale de stabilizare și facilitarea instalării administrației post-conflict a teritoriului. La prima reuniune a *Board of Peace* din 2026, la care a participat și România în calitate de observator, mai multe state au anunțat contribuții financiare pentru reconstrucția Gaza de aproximativ 7 miliarde de dolari, în timp ce SUA a anunțat participarea cu 10 miliarde de dolari. Deși România nu va sprijini material eforturile de reconstrucție, va oferi sprijin medical în spitalele românești pentru 1 000 de copii și 4 000 de aparținători, va oferi expertiză în sistemele de intervenție în situații de urgență și reconstrucția capacității administrative și a instituțiilor, va extinde programului deja existent de burse

de studii pentru studenții palestinieni și va contribui la refacerea și reabilitarea școlilor din Gaza (Dan, N., 2026). *Inițiativa Board of Peace* a generat și controverse. Unele state europene au refuzat să participe, exprimând îngrijorări că noua structură ar putea submina rolul ONU în gestionarea conflictelor și reconstrucției post-conflict.

Reconstrucția Gaza este dependentă de îndeplinirea celui de-al doilea pas din acordul de pace, dezarmarea Hamas, grupare militară susținută puternic de Iran. Uciderea liderului suprem iranian Ali Khamenei poate crește tensiunile regionale și impulsiona rețeaua de miliții și grupări armate susținute de Iran din Orientul Mijlociu. Timp de decenii Iranul a susținut o rețea de actori non-statali și grupări armate din Orientul Mijlociu, precum Hamas, Hezbollah, Houthi, iar aceștia pot să acționeze autonom sau să lanseze atacuri de represalii, în semn de loialitate. Astfel, tensiunile pot crește în mai multe teatre de conflict, inclusiv în Liban, Yemen, Irak sau Gaza. De asemenea, experții avertizează asupra posibilității de terorism, operațiuni clandestine și radicalizare, inclusiv în Europa și America de Nord (ICCT, 2026).

8.3. Războiul din Orientul Mijlociu

Cel mai mare efect global al Războiului din Orientul Mijlociu îl are blocada iraniană asupra strâmtorii Ormuz. Teheranul a blocat de facto tranzitul navelor prin această strâmtoare, minând apele sau atacând cu drone vasele care ar dori să tranziteze, încărcate cu petrol sau mărfuri.

Prin strâmtoarea Ormuz trece 20 la sută din producția de petrol destinată consumului global. Agenția Internațională a Energiei (IEA) arată, într-un raport recent, că „războiul din Orientul Mijlociu provoacă cea mai mare perturbare a aprovizionării din istoria pieței globale de petrol” (IEA, martie 2026).

Și în România s-au resimțit imediat efectele acestei tensiuni, prețurile la pompă ale combustibililor fiind în creștere. Guvernul a declarat situație de criză pe piața țițeiului și a produselor petroliere și a stabilit o serie de măsuri, aplicabile pentru o perioadă de 6 luni, cu posibilitatea prelungirii succesive pentru intervale de cel mult 3 luni. Astfel, a fost limitat adaosul comercial pentru benzină, motorină și materiile prime utilizate pentru obținerea acestora, pe întregul lanț de activitate economică. Exportul și/sau livrările intracomunitare de benzină și motorină vor putea fi realizate de către operatorii economici exclusiv cu acordul prealabil scris al Ministerului Economiei, Digitalizării, Antreprenoriatului și Turismului și al Ministerului Energiei. De asemenea, pe durata situației de criză, se reduce cantitatea de biocarburant din benzină pentru scăderea prețului final (Gov.ro, 26 martie 2026). De asemenea, Guvernul a prelungit plafonarea adaosului comercial la alimentele de bază până la 30 iunie 2026, cu scopul de a încetini creșterile de prețuri la alimente pe fondul scumpirii carburanților.

Riscul asupra securității alimentare la nivel global este unul real, deoarece blocajul strâmtorii Ormuz afectează nu doar produsele petroliere ci și fluxurile de gaze și fertilizatori, produse cheie în agricultură. Aproximativ 30 la sută din comerțul global cu îngrășăminte tranzitează această zonă. Și în sens invers, statele din Golf sunt puternic dependente de grâne (orz, porumb, orez, grâu), de uleiuri vegetale, boabe de soia și zahăr, și pot fi afectate (IFPRI, 2026). O analiză recentă a agenției ONU pentru Comerț și Dezvoltare amintește cum crizele precedente, precum COVID-19 și războiul din Ucraina, s-au propagat rapid iar blocajele în energie, transporturi și inputuri agricole au afectat puternic piețele globale interconectate. Documentul arată că impactul economic, la nivel global și regional, va depinde de durata, intensitatea și extinderea geografică a tensiunilor. Un conflict prelungit, care generează creșterea costurilor la energie, transport și alimente poate pune presiune suplimentară asupra finanțelor publice și bugetelor gospodăriilor (UNCTAD, 2026).

BIBLIOGRAFIE

- Acemoglu, D.
Johnson, S.
Robinson, J. „The colonial origins of comparative development: an empirical investigation”, *The American Economic Review*, 2001, 91: 1369-1401
- Administrația
Prezidențială Alocuțiunea susținută de Președintele României, Nicușor Dan, în cadrul reuniunii inaugurale a Consiliului Păcii (Board of Peace), 19 februarie 2026, URL: <https://www.presidency.ro/ro/media/alocutiunea-sustinuta-de-presedintele-romaniei-nicusor-dan-in-cadrul-reuniunii-inaugurale-a-consiliului-pacii-board-of-peace>
- Agencia
Internațională
pentru Energie *Oil Market Report – March 2026*, 12 March 2026, URL: <https://www.iea.org/reports/oil-market-report-march-2026>
- Agerpres *Comunicat de presă*. Europarlamentar Victor Negrescu, URL: https://www.europarl.europa.eu/thinktank/ro/document/EPRS_BRI_la_suta_282025_la_suta_29779225
- Asociația
Administratorilor
de Fonduri
din România *Statistici privind fondurile de investiții din România*, ianuarie 2026
- Autoritatea de
Supraveghere
Financiară *Raport privind evoluția pieței de capital*, ediția decembrie 2025
Raport privind evoluția pieței asigurărilor, 9 luni 2025
Raport privind sistemul de pensii private, decembrie 2025
- Autoritatea
Europeană pentru
Asigurări și Pensii
Ocupaționale *Insurance Risk Dashboard*, ianuarie 2026
IORP Risk Dashboard, ianuarie 2026
- Autoritatea
Europeană pentru
Valori Mobiliare și
Piețe *Report on Trends, Risks and Vulnerabilities*, 11 martie 2026
MiCA Crypto-Asset Service Providers Register, decembrie 2025
- Banca Mondială *Comunicat de presă*, 18 February 2026, URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2025/02/18/new-report-assesses-damages-losses-and-needs-in-gaza-and-the-west-bank>

Banca Națională a României	<i>Tablou de monitorizare a riscurilor climatice asupra sectorului bancar din România 2025</i> , februarie 2026, URL: https://www.bnr.ro/uploads/2026-02tabloudemonitorizareariscurilorclimaticeasuprasectoruluibancardinrom_la_sută_C3_la_sută_A2nia-2025_documentpdf_545_1771422798.pdf
Banca Centrală Europeană	„Increasing resilience and long-term growth: the importance of sound institutions and economic structures for euro area countries and EMU”, <i>Economic Bulletin Issue 5</i> , 2016, URL: https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/eb201605_article03.en.pdf <i>Secțiunea Euro digital</i> , URL: https://www.ecb.europa.eu/euro/digital_euro/html/index.en.html <i>Digital Euro Project – Progress Update</i> , octombrie 2025
Banca Reglementelor Internaționale	<i>Stablecoins and the future of money</i> , iunie 2025
Bankes, S.	„Robustness, adaptivity, and resiliency analysis”, <i>AAAI Fall Symposium-Technical Report</i> , 2010, URL: https://www.researchgate.net/publication/270279829_Robustness_Adaptivity_and_Resiliency_Analysis
Brussels Signals	„Norway reopens debate on EU membership”, <i>Article</i> , 2 April 2026, URL: https://brusselssignal.eu/2025/04/norway-reopens-debate-on-eu-membership/
Buch, C.	Introductory statement of the Chair of the Supervisory Board of the ECB, <i>the Hearing of the Committee on Economic and Monetary Affairs of the European Parliament</i> , 18 March 2026, URL: https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/speeches/date/2026/html/ssm.sp260318~bfee06f0c5.en.html
BundesFinanzministerium	„The E6: an initiative led by six leading European economies to strengthen European sovereignty, competitiveness and defence capabilities”, <i>Press Release</i> , 28 January 2026. URL: https://www.bundesfinanzministerium.de/Content/EN/Pressemitteilungenn/2026/2026-01-28-e6-initiative.html
Caldera Sánchez, A. Rasmussen, M. Röhn, O.	„Economic resilience: What role for policies?”, OECD Economics Department Working Papers No. 1251, ECO/WKP(2015)69, 22 July 2016, URL: https://www.oecd-ilibrary.org/economic-resilience-what-role-for-policies_5jrxhgf61q5j.pdf
Carney, M.	<i>Special address, World Economic Forum Annual Meeting 2026</i> , Davos, 20 January, 2026. URL: https://www.weforum.org/stories/2026/01/davos-2026-special-address-by-mark-carney-prime-minister-of-canada/

Cecchetti, St. Lumsdane, Peltonen, T. Serrano A.S.	„Artificial intelligence and systemic risks” (2026), <i>SUERF Policy Note</i> , 390, URL: https://www.suerf.org/wp-content/uploads/2025/12/SUERF-Policy-Note-390_Cecchetti-LumsdainePeltonen-Sanchez-Serrano.pdf
CGTN News	„China: U.S. withdrawal from 66 international bodies is nothing new, Article, ianuarie 2026”, <i>Article</i> , 8 January 2026. URL: https://news.cgtn.com/news/2026-01-08/China-U-S-withdrawal-from-66-international-bodies-is-nothing-new-1JLyMuTdjcs/p.html#:~:text=China's la sută 20Foreign la sută 20Ministry la sută 20said la sută 20on,for la sută 20small la sută 20and la sută 20developing la sută 20countries
China’s diplomacy new era	„China affirms support for UN following US withdrawal from 66 int'l organizations”, <i>Press Release</i> , 8 January 2026, URL: https://en.chinadiplomacy.org.cn/2026-01/08/content_118269188.shtml#:~:text=Mao la sută 20made la sută 20the la sută 20remarks la sută 20at,particular la sută 20C la sută 20needs la sută 20the la sută 20most la sută 20now
Comisia Europeană	<i>Statement</i> by President von der Leyen with President Costa and Indian Prime Minister Modi, 27 January 2026a, URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_26_210 „New platform to boost support for EU regions most affected by the war in Ukraine”, <i>Joint Press Release</i> , 26 February 2026b, URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/de/ip_26_471
Comisia Europeană	<i>Enlargement portal</i> , URL: https://enlargement.ec.europa.eu/news/eu-and-ebd-promote-companies-adoption-environmental-and-social-criteria-2026-01-13_en#:~:text=and la sută 20social la sută 20criteria,EU la sută 20and la sută 20EBRD la sută 20promote la sută 20companies' la sută 20adoption la sută 20of la sută 20environmental la sută 20and la sută 20social, firms la sută 20through la sută 20two la sută 20key la sută 20instruments „Commission proposes Industrial Accelerator Act to strengthen industry and create jobs in Europe”, <i>Press Release</i> , 4 March 2026c. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_26_515 <i>European Asylum and Migration Management Strategy</i> . COM(2026d) 45 final, 2026, URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2026:45:FIN
Comisia Europeană	<i>Rules of origin in the revised Pan-Euro-Mediterranean Convention</i> , 31 December 2025a. URL: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/rules-origin-revised-pan-euro-mediterranean-convention

- Comisia Europeană *A Competitiveness Compass for the EU*, January 2025b, URL: https://commission.europa.eu/topics/competitiveness/competitiveness-compass_en
- European Innovation Scoreboard*, September 2025c, URL: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/statistics/performance-indicators/european-innovation-scoreboard_en
- Comisia Europeană *State of play on the implementation of the Pact on Migration and Asylum*. COM(2025) 319 final, 2025d, URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2025:319:FIN>
- Delegation of the European Union to the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) portal*, URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/association-southeast-asian-nations-asean/global-gateway_en#:~:text=Global la sută 20Gateway la sută 20is la sută 20the la sută 20European,well la sută 20as la sută 20sound la sută 20financial la sută 20management.
- Energy, Climate change, Environment*. Climate Action portal, URL: https://climate.ec.europa.eu/eu-action/adaptation-and-resilience-climate-change_en
- Defense Industry and Space portal*, URL: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/global-and-european-temperatures-2025-ranked-third-highest-record-copernicus-report-finds-2026-01-15_en
- Comisia Europeană *Guidance To Member States, Recovery And Resilience Plans*, Commission Staff Working Document, 22 January, 2021, SWD(2021) 12 final, PART ½, URL: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/document_travail_service_p art1_v2_en.pdf
- „Noul Pact privind Migrația și Azilul”, COM(2020) 609 final, 23 septembrie 2020, URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=COM:2020:609:FIN>
- Climate Action: Adaptation and resilience to climate change*, URL: https://climate.ec.europa.eu/eu-action/adaptation-and-resilience-climate-change_en
- Copernicus Climate change portal*, The Global Climate Highlights, URL: <https://climate.copernicus.eu/global-climate-highlights-2025>
- „Economic resilience in Emu thematic discussions on growth and jobs”, *Note EC for the Eurogroup*, 2017, URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/23535/eurogroup-15-september-item1-com-note-economic-resilience-in-emu.pdf>

- Comisia Europeană „Defence Industry and Space: Global and European temperatures in 2025 ranked as the third-highest on record”, *Copernicus Report*, January 2026, URL: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/global-and-european-temperatures-2025-ranked-third-highest-record-copernicus-report-finds-2026-01-15_en
- EC (2018) Quarterly Report on the Euro Area*, April 2018, Institutional Paper 076, URL: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/ip076_chapter_i_economic_resilience_en.pdf
- Regulamentul CE 2020/2093 al Consiliului din 17 decembrie 2020 de stabilire a cadrului financiar multianual pentru perioada 2021-2027*, URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2020/2093/oj/ron>
- „Raport privind progresele înregistrate în punerea în aplicare a Agendei europene privind migrația”, COM(2018) 250 final, 14 martie 2018, URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=COM:2018:250:FIN>
- Consiliul Fiscal al României *Opinia Consiliului Fiscal privind Legea bugetului de stat pe anul 2026, Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2026 și Strategia fiscal-bugetară pentru perioada 2026-2028*, URL: <https://www.consiliulfiscal.ro/CF%20-%20Opinie%20-%202026.pdf>
- CGTN „China: U.S. withdrawal from 66 international bodies is nothing new, Article, ianuarie 2026”, *Article*, 8 January 2026. URL: <https://news.cgtn.com/news/2026-01-08/China-U-S-withdrawal-from-66-international-bodies-is-nothing-new-1JLyMuTdJcs/p.html#:~:text=China's la sută 20Foreign la sută 20Ministry la sută 20said la sută 20on,for la sută 20small la sută 20and la sută 20developing la sută 20countries>
- China’s diplomacy new era „China affirms support for UN following US withdrawal from 66 int'l organizations”, *Press Release*, 8 January 2026, URL: https://en.chinadiplomacy.org.cn/2026-01/08/content_118269188.shtml#:~:text=Mao la sută 20made la sută 20the la sută 20remarks la sută 20at,particular la sută 20C la sută 20needs la sută 20the la sută 20most la sută 20now
- Consiliu European *Press Release*. 24 February 2026a. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2026/02/04/council-agrees-position-on-legal-framework-to-provide-90-billion-in-financial-support-to-ukraine/pdf>
- Secțiunea Președinției cipriote*. 2026b. URL: <https://www.consilium.europa.eu/ro/council-eu/presidency-council-eu/>
- Consiliu European *One Europe, One Market Agenda*, 19 March 2026c. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/boosting-eu-competitiveness-the-way-forward/#OeOm>

- Consiliu European *Ad hoc Working Party on the Multiannual Financial Framework (AHWP MFF)*. 2026d. URL: <https://www.consilium.europa.eu/ro/council-eu/search-the-list-of-council-preparatory-bodies/ad-hoc-working-party-on-the-multiannual-financial-framework-ahwp-mff/>
- Regulamentul UE nr. 956/2023 al Parlamentului European și al Consiliului din 10 mai 2023 privind instituirea unui mecanism de ajustare a carbonului la frontieră*
- Consiliu European *Regulation (EU) 2021/241 of the European Parliament and of the Council of establishing the Recovery and Resilience Facility*, 12 February, 2021, URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:3A32021R0241>
- Costa, A. Letter sent ahead European Council. 2 February 2026. Confidențial.
- Curtea Europeană de Conturi „EU response to the refugee crisis: the ‘hotspot’ approach”, *Special report* no. 6/2017, URL: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR17_6/SR_MIGRATION_HOTSPOTS_EN.pdf
- Dăianu D. „Crizele și Tentația Autoritaristă”, Polirom, 2025
- „Noul protecționism: de unde vine și încotro duce”, Opinii BNR.ro, 2 februarie 2017
- Di Pietro, F.
Lecca, P.
Salotti, S. „Regional economic resilience in the European Union: a numerical general equilibrium analysis”, *Spatial Economic Analysis*, 16:3, pp. 287-312, DOI: 10.1080/17421772.2020.1846768
- Dombrovskis, V. Preventing Jobless Growth | *World Economic Forum Annual Meeting 2026*, Davos, 20 January 2026, URL: https://www.youtube.com/watch?v=EXC_3G2yYJM
- Draghi, M. University of KU Leuven Patron Saint's Day 2026, *Speech*, 2 February 2026a. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=t1iMjvsr7T0>
- „Europe must overcome divisions to become 'genuine power’”, *Speech* at University Leuven, Belgium, 2 February 2026b. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=D7m2SjqIFe4>
- „The Draghi report on EU competitiveness”, September 2024, URL: https://commission.europa.eu/topics/competitiveness/draghi-report_en
- Duval, R.
Elmeskov, J.
Vogel, L. „Structural policies and economic resilience to shocks”, OECD Economics Department Working Papers, No. 567, *OECD Publishing*, 2007, URL: <http://dx.doi.org/10.1787/140152385131>

Euractiv	„Brussels upholds global cooperation as US withdraws from top UN climate body”, <i>Article</i> , 6 January 2026, URL: https://www.euractiv.com/news/brussels-upholds-global-cooperation-as-us-withdraws-from-top-un-climate-body/
Euronews	„EU's carbon border tax on heavy industry goods goes into effect risking trade escalation”, <i>Article</i> , 1 January 2026, URL: https://www.euronews.com/my-europe/2026/01/01/eus-carbon-border-tax-on-heavy-industry-goods-goes-into-effect-risking-trade-escalation
European Policy Center	„The mother of all deals: Why geopolitics finally sealed the EU-India FTA”, <i>Article</i> , 29 January 2026, URL: https://www.epc.eu/publication/why-geopolitics-not-just-trade-finally-sealed-the-euindia-deal/
European Gaming and Betting Association	<i>European Online Gambling – Key Figures</i> , URL: https://www.egba.eu/uploads/2023/01/221222-European-Online-Gambling-Key-Figures-2022.pdf
EU External Action	Association of Southeast Asian Nations (ASEAN), <i>Global Gateway</i> , January 2025, URL https://www.eeas.europa.eu/delegations/association-southeast-asian-nations-asean/global-gateway_en#:~:text=Global la sută 20Gateway la sută 20is la sută 20the la sută 20European,well la sută 20as la sută 20sound la sută 20financial la sută 20management
Eurostat / Statistics Explained	URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Knowledge-intensive_services_(KIS) URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Standard_international_trade_classification_(SITC) URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=International_trade_and_production_of_high-tech_products
Financial Times	„Europe confronts threat of another energy crisis”, <i>Article</i> 5, March 2026a. URL: https://www.ft.com/content/d48f6a08-0b7d-4a01-a84f-b0fbecf03915 „The controversial plan to set ‘Buy European’ rules”, <i>Article</i> , 5 February 2026b. URL: https://www.ft.com/content/b92a4c09-a12b-4f9e-ad22-c541c1ad7e9f „Climate action faces key tests in 2026”. <i>Article</i> , 2 January 2026c. URL: https://www.ft.com/content/33ba41ba-4b57-4fb0-b16f-baa03358fc59
FAO	„Joint UN convoy brings vital aid to cut-off communities in Sudan’s South Kordofan State”, <i>Press Release</i> , 18 februarie 2026, URL: https://www.wfp.org/news/joint-un-convoy-brings-vital-aid-cut-communities-sudans-south-kordofan-state

FAO	FAO and WFP. 2025. <i>Hunger Hotspots</i> . FAO–WFP early warnings on acute food insecurity: November 2025 to May 2026 outlook. Rome. URL: https://doi.org/10.4060/cd7310en
Fondul Monetar Internațional	„A macroeconomic perspective on resilience”, <i>Policy Brief</i> , November 2016, URL: http://www.g20.utoronto.ca/2017/2017-Germany-IMF-a-macroeconomic-perspective-on-resilience.pdf „Explainer: Five megatrends shaping the rise of nonbank finance”, <i>IMF Blog</i> , URL: https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2025/09/29/explainer-five-megatrends-shaping-the-rise-of-nonbank-finance
Fondul Monetar Internațional	<i>Financial Stability report 2025</i> . URL: https://www.imf.org/en/Publications/GFSR/Issues/2025/10/14/global-financial-stability-report-october-2025 <i>IMF Country Report No. 26/58</i> , 26 February 2026, URL: https://www.imf.org/-/media/files/publications/cr/2026/english/1ukrea2026001-source-pdf.pdf
Frankel, J. Rose, A.	„Currency crashes in emerging markets: Empirical indicators”, 1996, URL: https://www.researchgate.net/publication/5193412_Currency_Crashes_in_Emerging_Markets_Empirical_Indicators
Frontex	„Risk analysis for 2017”, 2017, URL: https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2017.pdf
Giudice, G. Hanson, J. Kontolemis, Z.	„Economic resilience in EMU”, <i>Quarterly Report on the Euro Area (QREA)</i> , vol. 17(2), pp. 9-15, July, 2018
Guvernul României	<i>Comunicat de presă</i> referitor la actele normative adoptate în ședința de Guvern 26 martie 2026, URL: https://gov.ro/ro/stiri/informatie-de-presa-privind-actele-normative-adoptate-in-edinta-guvernului-romaniei-din-26-martie-2026
International Centre for Counter-Terrorism	„From Tehran to Europe: Terrorism risks after the killing of Iran’s Ayatollah”, <i>Analysis</i> , 9 March 2026, URL: https://icct.nl/publication/tehran-europe-terrorism-risks-after-killing-irans-ayatollah
International Food Policy Research Institute	„The Iran war: Potential food security impacts”, <i>Article</i> , 6 martie 2026, URL: https://www.ifpri.org/blog/the-iran-war-potential-food-security-impacts/
International Energy Agency	<i>Oil Market Report</i> , March 2026, URL: https://www.iea.org/reports/oil-market-report-march-2026

- Integrated Food Security Phase Classification „SUDAN: IPC acute food insecurity”, *Special Snapshot*, September 2025 - May 2026, URL: https://www.ipcinfo.org/fileadmin/user_upload/ipcinfo/docs/IPC_Sudan_Acute_Food_Insecurity_Sep2025_May2026_Special_Snapshot.pdf
- „Famine Review committee: Sudan, October 2025, conclusions and recommendations”, *Review_Committee_Report*, octombrie 2025, URL: https://www.ipcinfo.org/fileadmin/user_upload/ipcinfo/docs/IPC_Famine_Review_Committee_Report_Sudan_Oct_2025.pdf
- Jen, E. “Stable or robust? What’s the difference? Complexity”, Vol. 8, No. 3, pp. 12-18, 2003, *Wiley Periodicals*, URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/cplx.10077>
- Kaminsky, G. „Leading indicators of currency crises”, *International Monetary Fund*, WP45, 10.1596/1813-9450-1852, 1998, URL: https://www.researchgate.net/publication/313674022_Leading_Indicators_of_Currency_Crises
- Lizondo, S.
Reinhart, C. „Can a president unilaterally withdraw – and Rejoin – the UN Climate Treaty?”, *Article*, 26 February 2026, URL: <https://www.lawfaremedia.org/article/can-a-president-unilaterally-withdraw-and-rejoin-the-un-climate-treaty>
- Lawfare Media
- Letta, E. „Much more than a market – speed, security, solidarity – empowering the single market to deliver a sustainable future and prosperity for all EU citizens”, *Report*, April 2024.
- Mens, M. J. P.
Klijn, F.
de Bruijn, K.M.
von Beek, E. „The meaning of system robustness for flood risk management”, *Environmental Science & Policy*, Vol.14, Issue 8, 2011, pp. 1121-1131. 2011. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1462901111001365>
- Mureșan, S. *Interviu*. 17 martie 2026, Cotidianul, URL: <https://www.cotidianul.ro/surse-60-de-miliarde-de-euro-pentru-romania-in-viitorul-buget-ue-suma-pentru-aparare-creste-de-10-ori/>
- OCHA „Finanțarea umanitară totală pentru Sudan”, *Country snapshot for 2025*, URL: <https://fts.unocha.org/countries/212/summary/2025>
- Gaza Humanitarian Response | Situation Report No. 68*, 18 February 2026, URL: <https://www.unocha.org/publications/report/occupied-palestinian-territory/gaza-humanitarian-response-situation-report-no-68>
- ONU „Ukraine: \$588 billion recovery cost over the next 10 years”, *Press Release*, 22 February 2026, URL: <https://news.un.org/en/story/2026/02/1167016>
- UN Climate Statement*, 8 January 2026, URL: <https://unfccc.int/news/step-back-from-climate-cooperation-will-hurt-us-economy-statement-from-un-climate-chief-on-us>

ONU	<p>„Entering fourth year, Sudan’s brutal Civil War hits ‘Horroric Milestone, speakers tell Security Council, citing rising sexual violence, mass atrocities’ 10109th Meeting (AM), SC/16300, <i>Meeting Coverage and Press Release</i>, 19 February 2026, URL: https://press.un.org/en/2026/sc16300.doc.htm</p> <p>„Sudan: Hallmarks of genocide in El-Fasher”, <i>Report of the independent international fact-finding mission for the Sudan</i>, A/HRC/61/77: Advance unedited version, 19 February 2026, URL: https://www.ohchr.org/en/documents/thematic-reports/ahrc6177-sudan-hallmarks-genocide-el-fasher-report-independent</p> <p>„UN, US sign \$2 billion humanitarian funding agreement for 17 crisis-hit countries” <i>Press Release</i>, 19 February 2026, URL: https://news.un.org/en/story/2025/12/1166678</p> <p><i>Global perspective Human stories</i>, 29 December 2025, URL: https://news.un.org/en/story/2025/12/1166678</p>
Parlamentul European	<p><i>Report – A10-0016/2026 on the Enlargement Strategy</i>, 6 February 2026a, URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-10-2026-0016_EN.html</p> <p><i>Secțiunea Acorduri comerciale de liber schimb</i>, 2026b, URL: https://www.europarl.europa.eu/topics/ro/article/20161014STO47381/acordurile-de-liber-schimb-ale-ue-acordurile-cheie-si-procesul-de-negociere#cum-i-desfoar-uniunea-european-negocierile-pentru-acordurile-comerciale-3</p> <p><i>Secțiunea MFF</i>, 2026c, URL: https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/29/quadro la sută 20finanziario la sută 20pluriennale</p> <p><i>Secțiunea European competitiveness fund</i>, 2026d, URL: https://www.europarl.europa.eu/thinktank/ro/document/EPRS_BRI la sută 282025 la sută 29779225</p>
Parlamentul European	<p>„Viitorul industriei UE în contextul prețurilor ridicate la energie și al costurilor de tranziție”, <i>Comitetul Economic și Social European, Aviz provizoriu</i>, 2026e, URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=PI_EESC:EESC-2024-03583-AC</p>
Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene	<p><i>Regulation (EU) 2023/1114 on Markets in Crypto-Assets (MiCA)</i>, 2023</p>
Politico	<p>„Bank regulators unveil substantial decrease to capital requirements”, <i>Article</i>, 19 March, 2026d, URL: https://pro.politico.eu/news/215201</p>

- Politico „Iceland looks to fast-track vote on joining EU”, *Article*, 13 February 2026a, URL: <https://www.politico.eu/article/iceland-fast-track-vote-eu-membership/>
- „So long, Paris: US officially leaves landmark climate pact”, *Article*, 27 January 2026b, URL: <https://www.politico.com/news/2026/01/27/so-long-paris-u-s-officially-leaves-landmark-climate-pact-00746628>
- „Newsom signs California-UK clean energy pact”, *Article*, 2026c, URL: <https://www.politico.eu/article/newsom-signs-california-uk-clean-energy-pact/>
- Politico „So long, Paris: US officially leaves landmark climate pact”, *Article*, 27 January 2026d, URL: <https://www.politico.com/news/2026/01/27/so-long-paris-u-s-officially-leaves-landmark-climate-pact-00746628>
- Reuters „The 16 US trading partners hit by Trump’s ‘301’ probes”, *Article*, 12 March 2026a, URL: <https://www.reuters.com/world/china/16-us-trading-partners-hit-by-trumps-301-probes-2026-03-11/>
- „Trump’s new tariffs shift focus to balance of payments; economists see no crisis”, *Article*, 24 February 2026b. URL: <https://www.reuters.com/legal/litigation/trumps-new-tariffs-shift-focus-balance-payments-economists-see-no-crisis-2026-02-24/>
- „What is in the EU's buy-European law?”, *Article*, 4 March 2024, URL: <https://www.reuters.com/sustainability/boards-policy-regulation/what-is-eus-buy-european-law-2026-03-04>
- Rodrik, D. „The Future of Economic Convergence”, *NBER Working Paper* 17400/2011.
- Roth, A.
Tagliapietra, S.
Zachmann, G. „Better coordination for a more efficient European energy system”, *Bruegel Policy Brief*, 16 February 2026, URL: <https://www.bruegel.org/policy-brief/better-coordination-for-a-more-efficient-european-energy-system>
- Schneider-
Petsinger, M. „Goeconomics explained”, *Chatham House*, URL: [https://www.chathamhouse.org/2016/12/geoeconomics-explained#:~:text=The la sută 20term la sută 20geoeconomics la sută 20has la sută 20become,international la sută 20economics la sută 20C la sută 20geopolitics la sută 20and la sută 20strategy](https://www.chathamhouse.org/2016/12/geoeconomics-explained#:~:text=The%20term%20geoeconomics%20has%20become,international%20economics%20and%20strategy)
- Sondermann, D. „Towards more resilient economies: The role of well-functioning economic structures”, *Journal of Policy Modeling*, vol. 40, issue 1, 2017, pp. 97-117, disponibil la: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0161893818300024>

Sutherlandand, D. Hoeller, P.	„Growth-promoting policies and macroeconomic stability”, OECD Economics Department Working Papers, No. 1091, <i>OECD Publishing</i> , 2013: http://dx.doi.org/10.1787/5k3xqs7c8d2-en
The American Presidency Project	„Withdrawing the United States From and Ending Funding to Certain United Nations Organizations and Reviewing United States Support to All International Organizations”, <i>Executive Order 14199</i> , 4 February 2025, URL: https://www.presidency.ucsb.edu/documents/executive-order-14199-withdrawing-the-united-states-from-and-ending-funding-certain-united
The Economist	„An attack on the world economy”. <i>Article</i> 12 March 2026. URL: https://www.economist.com/leaders/2026/03/12/an-attack-on-the-world-economy <i>The World in Brief, Newsletter</i> , 12 March 2026
The New Voice of Ukraine	„Zelenskyy rejects Russia’s Donbas terms at peace talks”, <i>Article</i> , 30 January 2026, URL: https://english.nv.ua/nation/zelenskyy-rejects-russia-s-donbas-terms-at-peace-talks-50579744.html
The White House	„Putting America first in international environmental agreements”, <i>Presidential action</i> , 20 January 2026, URL: https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2025/01/putting-america-first-in-international-environmental-agreements/ „Withdrawing the United States from International Organizations, Conventions, and Treaties that are contrary to the Interests of the United States”, <i>Presidential action</i> , 7 January 2026, URL: https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2026/01/withdrawing-the-united-states-from-international-organizations-conventions-and-treaties-that-are-contrary-to-the-interests-of-the-united-states/ „National energy dominance month, 2025”, <i>Presidential action</i> , 17 October 2025, URL: https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2025/10/national-energy-dominance-month-2025/#:~:text=My la sută 20predecessor la sută 20outrageously la sută 20depleted la sută 20our,work la sută 20has la sută 20only la sută 20just la sută 20begun
United Nations Climate Change	„Step back from climate cooperation will hurt U.S. economy: Statement from UN Climate Chief on U.S. withdrawal from UNFCCC”, <i>UN Climate Statement</i> , 8 January 2026, URL: https://unfccc.int/news/step-back-from-climate-cooperation-will-hurt-us-economy-statement-from-un-climate-chief-on-us
UBP	„China’s Renminbi Internationalisation: The Next Phase of Current Account Reforms”, <i>Article</i> , 14 January 2026, URL: https://www.ubp.com/zh/news-insights/newsroom/china-s-renminbi-internationalisation-the-next-phase-of-current-account-reforms

UNCTAD	„Hormuz shipping disruptions raise risks for energy, fertilizers and vulnerable economies”, <i>Press Release</i> , 10 martie 2026, URL: https://unctad.org/news/hormuz-shipping-disruptions-raise-risks-energy-fertilizers-and-vulnerable-economies
UNICEF	„State of Palestine: Gaza Strip and West Bank”, <i>Press Release</i> , 2026, URL: https://www.unicef.org/media/177071/file/2026-HAC-State-of-Palestine-la_sută_281_la_sută_29.pdf
US Department of States	„Sudan humanitarian fund, call to action event”, <i>Press Statement</i> , 4 February 2026, URL: https://www.state.gov/releases/office-of-the-spokesperson/2026/02/sudan-humanitarian-fund-call-to-action-event
Von der Layen, U.	World Economic Forum, Davos, <i>Speech</i> , 20 January 2026, URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/da/speech_26_150
Wikipedia	<i>Global North and Global South</i> . URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Global_North_and_Global_South
Wolff, G.	„Whoever controls Greenland influences a key area of European security policy”. Op-Ed Article. <i>Le Monde, Article</i> , 7 January 2026. URL: https://www.lemonde.fr/en/opinion/article/2026/01/07/whoever-controls-greenland-influences-a-key-area-of-european-security-policy_6749176_23.html
World Food Programme	„Joint UN convoy brings vital aid to cut-off communities in Sudan’s South Kordofan State”, <i>Press Release</i> , 18 February 2026, URL: https://www.wfp.org/news/joint-un-convoy-brings-vital-aid-cut-communities-sudans-south-kordofan-state
World Intellectual Property Organisation	<i>World Intellectual Property Report</i> , 2026, URL: https://www.wipo.int/web-publications/world-intellectual-property-report-2026/en/index.html

